

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLOLARK TÖRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

YÖKSEK LİSANS TEZİ

İKİ DİLLİ İRAK TÖRKMENLERİNİN YABANCI DİL OLARAK
TÖRKİYE TÖRKÇESİ ÖĞRENİMİNDE TELEVİZYONUN ROLÜ

Fatimah Jamrji
2501181654

TEZ DANIŞMANLIĞI
Doç. Dr. Murat Elmalı

İSTANBUL - 2021

ÖZ

İKİ DİLLİ IRAK TÜRKMENLERİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRENİMİNDE TELEVİZYONUN ROLÜ

FATİMAH JAMRJI

Günümüzde Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesine ve öğretilmesine olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Yabancı dil olarak öğretilen diğer dillerde de olduğu gibi Türkçe öğretiminde de sadece dilsel becerilere odaklanan uygulamalardan, iletişimsel edindirmeye yönelik bütüncül bir bakış açısına geçilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere söz edimlerinin öğretilmesi ve gündelik hayata uygun bir şekilde kullanımlarının sağlanması da dikkat çekilmesi gereken bir konudur. Yaptığımız bu nitel çalışmanın amacı; iki dilli Irak Türkmenlerinin Türkiye Türkçesini öğrenirken edindikleri yolları ve farklı bağlamlarda kullanımında ne ölçüde başarılı olduklarını ve hangi öğretim araçlarına başvurduklarını belirlemektir.

Çalışma için Irak'ın Kerkük bölgesinde yaşayan 20 kişilik iki dilli, Türkçeyi daha önceden öğrenmiş ve ileri seviyeye gelmiş Türkmen öğrenci ve eğitimci seçilmiştir. Veriler, nitel araştırmaya uygun olarak açık uçlu soru yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin analizinde katılımcıların yorumları temel alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında araştırmaya katılan bireyler, günlük hayatlarında yabancı dilin öneminin farkında ve yabancı dil bilen birinin karşılaşılabileceği sorunları gidermeyi planlamaktadırlar. Birinci bağlama yönelik verilen tüm yanıtlar incelendiğinde, öncelikle her katılımcının yeni bir dil öğrenmenin gerekli olduğunun farkında olması, farklı bir dili bilmenin o dilin kültürünü de kavramış olacağını ve yeni bir iş imkânına kavuşma kanaatinde olduklarını göstermektedir.

Ankete katılan bütün katılımcılar, yabancı dilin gerekli olduğunu; televizyon, sosyal medya uygulamaları ve özellikle yeni diziler vasıtasıyla daha eğlenceli bir alan yarattıklarını düşünmektedirler. Katılımcıların tamamı yabancı dil olarak Türkçe öğreniminin Irak'taki önemine vurgu yapmıştır. Son zamanlarda Irak Türkmenlerinin yazı dili olarak da Türkiye Türkçesine olan ilgileri artmış, bu da Türkçenin öğrenilmesi ve öğretilmesine olumlu katkı sunmuştur.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, iki dillilik, dil öğretimi ve televizyon, Irak Türkmenleri

ABSTRACT

THE ROLE OF TELEVISION IN THE LEARNING OF TURKISH LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE OF BILINGUAL IRAQI TURKMENS

FATİMAH JAMRJI

In our days the interest for learning and teaching Turkish language as a foreign language is increasing day by day. As in other languages taught as a foreign language, it is of great importance to adopt a holistic approach towards communicative acquisition from practices that focus only on linguistic skills in teaching Turkish. In this direction, it should be noted that Turkish language students should be taught speech acts as a foreign language and that their usage in accordance with daily life. The purpose of this qualitative study, to determine ways that obtained while learning, and in what extend successful and usage in different contexts of Duoligual Iraqi Turkmen.

20 Bilingual students and teachers who learned and developed Turkish language were chosen. The data were made using the open-ended question method. Considering the results of the study the individuals who attended the research are planning to increase the importance of foreign language in daily life and eliminate the obstacles which encounters foreign language speaker. When all the responses for first context are examined, the participants emphasizes it is important to learn new language, and grasp the the culture of that language will increase the the job opportunities.

All the participants of the survey believes that knowledge of foreign language is increasing television, social media applications and new series and new entertainment areas. All of the participants have stressed the importance of learning Turkish as a foreign language in Iraq. Not having the writing language of Iraqi Turkmen have increased the learning of Turkish language.

Keywords: Turkish as a foreign language, bilingualism, language learning and television, Turkmen of Iraq.

ÖN SÖZ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel amaç; öğrencilerin okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesidir. Dil öğrenenlere iki dillilik konusunda farkındalık kazandırmak, dört temel becerinin gelişiminden bağımsız değerlendirilmez ve iki dilliliğin öğretimi doğrudan veya dolaylı bir şekilde bu sürecin bir parçasıdır. İki dillilik kapsamında Türkçe öğreniminin bireyler tarafından içinde bulunulan bağlama uygun bir şekilde kullanımı ve tercih edilen öğretim stratejilerinin Türkçenin sosyal hayattaki kullanımından bağımsız olmaması üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada hem YADOT¹ öğretiminde kullanılan materyallerin geliştirilmesini sağlamak hem de Türkmenlerin uygun bir şekilde Türkiye Türkçesini öğrenimine katkıda bulunulması amacıyla ve farklı bağlamlardaki öğrenim stratejileri incelenmiştir.

Beş bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde tezin konusu, amacı ve problem cümlesi üzerinde durulmuştur. Yapılan araştırmada iki dilli Irak Türkmenlerinin yabancı dil olarak Türkiye Türkçesini öğrenmelerinin yanında uygulama yeterliliğinin de geliştirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Bununla beraber çalışmadaki diğer boyutların neler olduğu açıklanmış, kapsam ve sınırlılıklar ortaya konmuştur.

İkinci bölümde, araştırmanın kuramsal çerçevesine ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir. İki dillilik, kapsam bakımından geniş bir konu olduğundan, çalışmanın odağı Irak'ta dünden bugüne kadar iki dilli Irak Türkmenlerin Türkiye Türkçesi öğrenme süreçleri aktarılmış ve iki dilliliğin yabancı dil öğretiminin bir parçası olduğunun altı çizilmiştir. Bölümde Türkiye Türkçesi öğrenilirken televizyonun rolünün ne olduğu da anlatılmıştır.

Çalışmada esas alınan yonteme yer verilen üçüncü bölümde, örneklemin nasıl oluşturulduğu, örneklemin araştırmadaki parametreler doğrultusundaki özellikleri, veri toplama araçlarının neler olduğu veri toplama süreci ve elde edilen verilerin nasıl analiz edildiği konularına yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise açık uçlu soru yöntemi ile elde edilen bulgular, dil öğrenimde televizyonun ve dijital platformların rolü ve önemi yorumlanmıştır. Çalışmanın son bölümünde problem cümlesine yanıt

¹ Yabancı Dil Olarak Türkçe

bulunup bulunulmadığı ve ne tür sonuçlara varıldığı noktaları üzerinde durulmuş ve bu sonuçlar doğrultusunda teknoloji ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi (YADOT) derslerinin bir parçası olması gerektiğine dair örnek bir çalışma dahilinde öneriler sunulmuş ve tamamlanmıştır.

Bu süre zarfında yardımını, desteğini ve nezaketini hiç eksik etmeyen danışmanım Doç. Dr. Murat Elmalı'ya teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin gelişimini en az benim kadar yakından takip eden ve beni gururlandıran biricik arkadaşım Fatma Ali'ye, her darda kaldığımda yanına koştuğum Nazım Terzioğlu'na, tezimi tamamlar tamamlamaz büyük iş insanı olacağıma inanan fedakâr anne ve babama, desteğini her zaman hissettiğim ablama ve ne yaptığımdan bîhaber olan anlasa sevgisiyle yanımda olacağını bildiğim biricik yeğenim İnci'ye teşekkürlerimi sunarım.

Fatimah JAMRJI

İstanbul, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZ	II
ABSTRACT	III
ÖN SÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar LİSTESİ.....	X
Kısaltmalar Listesi	XII
Giriş	1

BİRİNCİ BÖLÜM

Araştırma İle İlgili Bilgiler

1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Araştırmanın Önemi	2
1.3. Problem ve Alt Problemler.....	3
1.3.1. Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Boyutu	4
1.5. Kapsam	4
1.6. Sınırlılıklar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İki Dillilik	5
2.1. İki Dilliliğin Temel Boyutları	6
2.1.1. Bireysel İki Dillilik.....	6
2.1.2. Toplumsal İki Dillilik.....	6
2.2. İki Dillilik Türleri.....	7
2.2.1. İkinci Dilin Edinilmesi Koşullarına Göre İki Dillilik.....	7
2.2.2. Dilsel Ölçütlere Göre İki Dillilik.....	8
2.2.3. Psiko-sosyodilsel Ölçütlere Göre İki Dillilik	9
2.3. İki Dillilerin Eğitiminde Kullanılan Öğretim Modelleri.....	10
2.3.1. Submersiyon Modeli.....	10
2.3.2. İmmersiyon Modeli	11

2.4. İki Dillilik ile İlgili Önyargılar	12
2.5. İki Dilliliğin İnsanın Kişisel Gelişimine Etkisi	13
2.6. Yabancı Dil Öğretiminde Medyanın Etkisi	17
2.7. Yabancı dil öğretiminde teknolojinin kullanımı.....	17
2.7.1. Türkiye'de Yabancı Dil Öğretiminde Teknoloji	17
2.7.2. Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde teknolojinin kullanımı	20
2.8. Öğretim Araçları	20
2.8.1. Televizyon, VCD, DVD	21
2.8.2. Radyo	21
2.8.3. Ses Dosyaları, Video Görüntüleri, Etkileşimli CD'ler.....	21
2.8.4. Kasetçalar.....	22
2.8.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ses Dosyası Etkinlikleri.....	22
2.8.6. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Filmlerin Önemi.....	23
2.9. Irak'ta Türkçe Öğretimi	24
2.9.1. Nizamiye Medreseleri	25
2.9.1.2. Tanzimat Döneminde Irak'ta Eğitim Sistemi	27
2.9.1.3. Osmanlı Dönemi'nde Irak'ta Eğitim Sistemi	28
2.9.2 Eğitim Dili	28
2.9.2.1 Türklere Kültürel Haklarının Verilmesi (1970)	29
2.9.2.2. Okulların Kapatılması	31
2.9.2.3. Türkmenler İçin 1974'ten Sonraki Dönem	31
2.9.2.4 Osmanlı Döneminden Günümüze Kadar Yayınlanan Gazete Dergiler	32
2.9.4.2. Irak İşgalinden Sonra Türkmen Eğitim Sistemi (2003-2013)	42
2.9.4.3. Irak Eğitim Sistemi ve Türkçe Eğitiminin Başlangıcı	42
2.9.4.4. Türkmen Okullarının Tarihçesi	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Alanının Genel Özellikleri.....	44
3.2 EVREN ve ÖRNEKLEM.....	44
3.2.1 Örneklem ve Özellikleri.....	45
3.2.1.1 Cinsiyet ve Yaş Özellikleri	45
3.2.1.2 Öğrencilerin Hedef Dildeki Yeterliliği, Öğrenim Durumu ve Türk Kanallarını İzleme Süreleri	45

3.3 Veri Toplama Yöntemi ve Süreci	47
3.4 Veri Analizi	47

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1 Nitel Araştırma Yöntemini ve Kullanımı	49
4.1.1Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	49
4.1.2Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	51
4.1.3Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	54
4.1.4Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	56
4.1.5Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	57
4.1.6 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	59
4.1.7Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	61
4.1.8Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	62
4.1.9Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	65
4.1.10Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	67
4.1.11Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	68
4.1.12Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	69
4.1.13Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	71
4.1.14Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	73
4.1.15Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	75
Sonuçlar ve Öneriler	78
Kaynakça	81
EKLER	85

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Öğretilen Yabancı Diller	17
Tablo 2. Cumhuriyet Döneminde Yabancı Dil Ders Saatleri	18
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı	46
Tablo 4. Katılımcıların Yaş Aralığı	46
Tablo 5. Katılımcıların Öğrenim Durumu	47
Tablo 6. Katılımcıların Ne Zamandan Beri Türkçeyi Bildiklerini Gösteren	47
Tablo 7. Katılımcıların Türkçe TV Kanal İzleme Süreleri.....	47

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Audacity Dosya Oluşturma Görüntüsü

Kısaltmalar Listesi

- YADOT** : Yabancı Dil Olarak Türkçe
TÖMER : Türkçe Öğretim Merkezi
VCD : Görüntülü Yoğun Disk (Video Compact Disc)
DVD : Sayısal Yoğun Disk (Digital Versatile Disc)

Giriş

Tarih boyunca insan, yaşam standartlarını kolaylaştırmak ve geliştirmek için tekniğin peşinde olmuştur. Yapılan çalışmalar, eski çağlarda yabancı dil bilgisine daha çok ticaret adamlarının sahip olduğunu göstermektedir. Devletlerin topraklarını genişletirme çabaları, farklı kültür ve toplumların aynı topraklarda birlikte yaşamalarına olanak sağlamıştır. Böylelikle yabancı dil öğrenme ihtiyacı devlet bünyesine de sirayet etmiştir. Tekniğin gelişmesiyle birlikte teknolojiye duyulan ihtiyaç da kendini daha fazla hissettirmiştir. Küreselleşmeyle birlikte insanların iletişime geçme imkanlarının artması, yabancı dil öğrenimini daha da önemli hale getirmiştir.

Kitle iletişim araçları, geniş kitlelere ulaşarak halkı bilgilendiren, kültür aktarımı sağlayan ve eğiten araçlardır. Bu araçlardan özellikle televizyon insanlara hem görsel hem de işitsel olarak hitap ettiğinden, insanların bilgi edinme, kaliteli vakit geçirme ve eğlenmek için çoğunlukla tercih ettikleri bir aygıt olmuştur. Televizyon dizi, film, reklam ve çizgi film gibi alternatifi çok olan programlar sunduğu için hem yetişkin hem de çocuklarda dil becerisinin gelişimini ve kültür aktarımını azami derecede desteklemektedir.

Irak, konumu ve tarihi geçmişi itibarıyla Türkçeyle erken dönemde tanışmıştır. Selçuklulardan sonra Irak'ta Türkçe hep var olmuştur. Özel kurslar, kültür dersi ve eğitim dili olarak Türkçe dönem dönem yasaklansa da tam bir kopma hiçbir zaman söz konusu olmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, iki dilli Irak Türkmenlerinin Türkiye Türkçesini öğrenirken yaşadıkları zorlukları, Türkçeyi nasıl öğrendiklerini ve televizyonun bu öğrenim sürecinde nasıl bir rol oynadığını detayıyla ortaya koymaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Araştırma İle İlgili Bilgiler

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde medyanın rolünü belirlemek ve gündelik hayatta nasıl kullanıldığı sorusuna cevap bulmaktır. Araştırmanın temel amacı bağlamında Irak'ta yabancı dil olarak, Türkçe öğrenim alanında başka bir çalışmanın olmadığı göz önünde bulundurularak iki dilli Irak Türkmenlerinin Irak'ta yabancı dil olarak Türkiye Türkçesini öğrenirken televizyon ve medyanın eğitime katkısı Irak'taki Türkçe eğitiminin yeterli seviyeye yetişmesinde medyanın kullanımını örneklemek ve öne çıkarmaktır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Çalışma, iki dilli Türkmenlerin Türkçe öğrenim ve öğretim problemlerinden biri olan iki dillilik, ilk dönemlerden günümüze kadar devam etmiştir. İki dilliliğin olduğu ülkelerde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler medya ve televizyonun katkısı ve önemini göstermeyi hedeflemektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin iki dilli Irak Türkmenleriyle alakalı şimdiye kadar kapsamlı bir çalışmanın olmadığı göz önünde bulundurularak çalışmamızın yen bir çalışma olduğu varsayılmalıdır. Türkçeyi televizyon ve medya etkisiyle öğrenen bireylerin dil gelişiminde, Türkçe eğitimi alırken bu araçların kolaylık sağladığı dikkate alınarak televizyon ve medyanın eğitimlerine olumlu katkısı bulunduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte Irak hükümeti, bilhassa Kerkük ilindeki Türk okullarından yardımlarını esirgemesi, Türkçe öğretmenlerinin eğitim ve akademik açısından yetersizliği, bu konuyla alakalı literatürün sınırlı ve az olması gibi engellerin varlığı bu konunun önemini arttırmaktadır. Bu çalışmada Kerkük ilinde yaşayan Türkmenlerin Türkçe eğitimi ile ilgili yaşadıkları sorunlar ele alıp sorunlara çözüm getirmeyi hedeflediği için ayrıca dikkate değerdir.

1.3 Problem ve Alt Problemler

Dil, insanlar arasında anlaşmayı ağlayan en önemli araçlardan biridir.

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre; iletişim her türlü duygu, düşünce, bildiri ve bildirilişimin karşı tarafa aktarılmasıdır. Dilin temel özelliklerinden biri de düşünce ile iç içe olmasıdır. Aynı dili konuşan toplumlarda etraflarında gelişen olaylara kendi düşünce tarzlarında algılamakta ve dünyaya o dilin penceresinden bakmaktadırlar. İki dillilik ise insanların bir arada yaşama zorunluluğunu ve dilsel ilişkilerin temelini oluşturur. Farklı dillere sahip olan insanlar, bir arada yaşamak zorunda kalınca veya çeşitli sebeplerle münasebette bulununca karşılıklı olarak dilleri birbirinden etkilenir. Günümüzdeki teknolojik gelişmelere bağlı olarak iletişim araçlarının yaygınlaşması dil ilişkilerini hızlandırmıştır. Başka dillerden etkilenmeyen, tamamen saf halde bulunan bir dilin varlığı düşünülemez. Her dilde mutlaka başka dillerden alınmış unsurlar görülür. Her milletin dili; ekonomik, kültürel, siyasi, askeri münasebetler ve teknolojik etkilerle yeni düşünceler, kavramlar ve kazanımlar kabul eder. Bu çalışmanın problem durumu, yabancı ülkelerde Türkçe öğrenimi istenilen seviyeye gelmediği düşünülerek bir kitle iletişim aracı olan televizyonla Türkiye Türkçesi öğrenimini olumlu yönde etkileme boyutu irdelenmiştir.

1.3.1Alt Problemler

Bu çalışmada belirlenen problem cümlesiyle cevaplanması hedeflenen esas ve bağlı sorular şu şekildedir:

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen iki dilli Irak Türkmenleri için televizyon ve medyanın önemi nedir?

- 1- Geçmişten günümüze kadar Irak'ta Türkçenin eğitim serüveni nasıl ilerledi?
- 2- İki dilli bir ülkede yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi nasıl ilerlemektedir?
- 3- Medya araçlarının -özellikle televizyonun- ikinci dil öğrenimine katkısı nedir?
- 4- İki dilli Kerkük Türkmenlerinin Türkçeyi öğrenmelerinde televizyonun rolü nedir?

1.4 Araştırmanın Boyutu

Çalışmamızda veri toplamak amacıyla kullanılan araçların geçerliliği, yeterliliği ve güvenilirliği konusunda İstanbul üniversitesi dil merkezi ve İstanbul üniversitesi dil bilimi öğretim üyelerinden uzman görüşü alınmıştır. Danışılan uzmanlar tarafından araçların geçerliliği, yeterliliği ve güvenilirliği konusunda onay verilmiştir.

1.5 Kapsam

Çalışmanın kapsamı Iraktaki iki dilli Türkmenler olurken örneklem ise Kerkük'teki iki dilli Türkmenlerden oluşmaktadır.

1.6 Sınırlılıklar

- 1- İki dilli Irak Türkmenlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler ve bireyler için kullanımını belirlemeyi amaçlayan anket,
- 2- Çalışmaya katılan katılımcıların ankete verdiği cevaplar,
- 3- Kerkük'te iki dilli Türkmen vatandaşlar ve öğrencilerle sınırlı tutulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 İki Dillilik

İki dillilik, dilbilimin hızla gelişen bir alanlarından biridir. Bu alan, birçok disiplinler arası yaklaşım ve çeşitli kavramsal çerçeveler içermektedir. "İki dillilik" ya da "iki dilli" terimleri kullanıldıkları bağlama göre farklı anlamlar taşırlar. Kuramcılar tarafından iki dilliliğin tanımlanması ve sınıflandırılmasında farklı bakış açıları ve ölçütler kullanılmaktadır. Halihazırda iki dilliliğin çokça tartışılan bir konu olduğunu hatırlamakta fayda vardır.

İki dillilik olgusu, tek dilliliğin aksine daha karmaşık, bireysel, sosyal, kültürel, psikolojik ve eğitimsel boyutlar içermektedir. Bu nedenle iki dillilik, dilbilimle sınırlı olan ve sadece dil ekseninde yapılan çalışmalardan ibaret değildir. İki dillilik olgusu göçmenler, sıra dışı topluluklar, onların eğitimi, psikolojik durumu, toplumsal ve ekonomik sorunları gibi konularla derin bir ilişki içindedir. Bu olgunun farklı akademik alanları kapsaması, iki dillileri tanımlamak ve sınıflandırmak üzere kullanılan ölçütleri önemli ölçüde farklılaştırmıştır. Kuramcılar, iki dilli bireyleri tarif ederken kullanmak üzere açık ve detaylı bazı ölçütler ortaya koymuştur. Bu ölçütler içinde en çok üzerinde durulan akıcılık, dil yeterlilik düzeyi ve dil kullanımıdır. Ancak bu ölçütler, iki dilli olma deneyimini etkileyen bireysel ve toplumsal değişkenler bir arada düşünüldüğünde olgunun tanımlanmasında kuramsal eksikliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Üstelik her bir "iki dillilik durumu", birbirinden farklı bireysel ve sosyal etkenlerin bir araya gelmesinin sonucudur. Bundan dolayıdır ki, hiçbir iki dillilik birbirinin aynısı değildir ve iki dilliler homojen bir yapı oluşturmazlar. Örneğin iki dillilerin içinde, "Annesiyle İngilizce, babasıyla Gal dilini konuşan iki yaşındaki çocuk, hayatının büyük bir kısmını Lehçe yazılmış eski metin ve kaynaklar üzerinde çalışarak geçirmiş herhangi bir bilim adamı, Yeni Zellanda'da yaşayan ve son kırk yıldır Dance ile iletişimini kesen Danimarkalı göçmen" gibi pek çok farklı örnek gösterilebilmektedir (Bican Gülşat, 2017).

2.1 İki Dilliliğin Temel Boyutları

İki dillilik hem birey hem toplum ekseninde ele alınan bir olgudur. Ancak iki dillilik alanında birey ve toplum açısından iki dilin kullanımı arasında farklılıklar vardır.

2.1.1 Bireysel İki Dillilik

Bireysel iki dillilik (individual bilingualism), iletişim amaçlarına hizmet etmek üzere birden fazla dil kod erişimine sahip kişinin psikolojik durumudur (Hamers ve Blanc, 2000). Diğer bir deyişle bildiği dilleri iletişim amaçlı kullanabilen bireyin ruhsal durumunu ifade eder. Bireysel iki dillilik adı altında temsil edilen bu alanda yürütülen iki dillilik çalışmaları, birden fazla dil kullanan bireylere odaklanır. Ancak amaç, araştırmaya konu olan bireylerin iki dilli olup olmadığını belirlemek değildir. Bireyler, tek dilli veya iki dilli şeklinde belirgin çizgilerle ayrılmazlar. Çünkü iki dillilik, dillerin birbirleriyle bağlantılı olduğu devingen bir olgudur. Dili bir araştırma nesnesi olarak ele alan dil bilimciler, iki dillilikle ilgili dilbilimsel yetkinliği açıklayan tanım bulunmamaktadır; ancak çocukların ilk üç yıl içindeki dil öğrenme yeteneklerinin dikkat çekici düzeyde olduğu gerçeğini kabul etmektedirler. Özellikle üç ila beş yaş arasındaki çocukların ana dili edinme sürecine benzer bir şekilde edindikleri ikinci, üçüncü dilleri anadili düzeyinde ve aksansız konuşabilmektedirler (Lindfors, 1999).

2.1.2 Toplumsal İki Dillilik

Toplumsal iki dillilik (societal bilingualism), bir toplulukta iki ya da daha fazla dilin kullanımı veya belli bir grup bireyin iki dili kullanma durumudur. Toplumsal iki dillilik, dilbilimsel ve dil dışı faktörler arasındaki ilişkilere dayanır. Dil dışı faktörler, iki dilliliğin sosyal yönünü içerir. Dilbilimde iki dillilik ya da çok dillilik olarak adlandırılan bu beceri, bireylere ailelerin çabaları ve eğitim kurumlarının sağladığı olanaklar sonucu kazandırılır. Diğer bir deyişle toplumsal iki dillilik, temel olarak bireysel iki dilliliğin dilsel boyutları ile dil dışı faktörlerin (sosyal, davranışsal, tarihsel ve eğitimsel faktörler) bir araya gelerek şekillendirdiği iki dillilik boyutudur.

Son yıllarda iki dilli eğitim alanında gerçekleşen aşamalı gelişmelerin sonucu olarak dil öğretimine yönelik farklı yollar öneren kuram ve uygulamalar çoğalmıştır. Dil öğretimi alanında çalışmalar yürüten bazı araştırmacılar ikinci dil/dillerin öğretiminde, dillerin ayrılmasını vurgulayan geleneksel yaklaşımlara seçenek olarak çok dilliliğe odaklanmayı önermektedirler. Toplumsal iki dillilik, pek çok disiplinle ilişki içindedir ve kapsamı oldukça geniştir. Dil ile ilişkili sosyal ve toplumsal olgular, toplumsal iki dilliliğin araştırma evrenine girmektedir (Bican, 2019).

2.2 İki Dillilik Türleri

Bu başlık altında, iki dilli insanları betimlemek için iki dillilik türleri üzerinde durulacaktır. İki dillilik; ikinci dilin edinilme koşullarına, dilsel ölçütlerepsiko-sosyal ölçütlere göre üç ana başlık altında incelenebilir.

2.2.1 İkinci Dilin Edinilmesi Koşullarına Göre İki Dillilik

İkinci dilin edinildiği yaş temel alınarak iki dillilik eşzamanlı iki dillilik (simultaneous bilingualism) ve birbirini izleyen iki dillilik (sequential bilingualism) olarak ikiye ayrılır. Eşzamanlı iki dillilik gerçek iki dillilik olarak da sayılır ve çocuk doğduğu andan itibaren her iki dile de maruz kalır. Karma (farklı din, kök ve kültürden gelen iki insanın yaptığı evlilik) evliliklerden doğan çocuklarda eşzamanlı iki dillidirler. Birbirini izleyen iki dillilik ise ikinci dil, birinci dil edinim sürecinin belli bir aşamaya geldikten sonra öğrenilmesi ve üç yaşından sonra anadillerinden farklı bir dilin konuşulduğu bir ülkeye göç eden ailelerin çocukları buna örnek olarak gösterilebilir (Baker, 2001: 87).

İkinci dilin edinim yaşına göre iki dillilik; erken iki dillilik (ascribed bilingualism) ve sonraki iki dillilik (achived/aseribed bilingualism) olarak ikiye ayrılır. Eğer ikinci dil, ergenlik öncesinde öğrenilirse erken iki dillilik, ergenlik döneminde ya da daha sonra öğrenilirse sonraki iki dillilik olarak bilinir.

İkinci dilin edinim şekline göre iki dillilik doğal ve kültürel ya da yapay, güdümlü veya okul iki dilliliği olarak ayrılır. Doğal iki dillilik ya da edinilmiş iki

dillilik ikinci dilin kurs ortamında bir eğitim verilmeden anadili konuşucuları ile günlük iletişim sırasında edinilmesidir.

Kültürel güdümlü ya da okul iki dilliliği ise ikinci dilin bir kurs ya da okul dersi olarak öğrenme sürecinden sonra edinilmesidir. Doğal iki dillilikte hedef başka bir dil grubun konuşucuları ile doğrudan iletişim kurmaktır. Dili hatalı da olsa kullanmaya imkân verilmesi ayırt edici bir özelliktir.

Güdümlü iki dillilikte ise diğer dilsel grubun konuşucuları ile doğrudan iletişim kurma amacı belirli değildir. Burada amaç, ikinci dilin hatasız ve en iyi şekilde öğrenilmesidir.

2.2.2 Dilsel Ölçütlere Göre İki Dillilik

Dilbilimci Weinrech (akt. Romain, 1995) dilsel ölçütlere göre üç ayrı iki dillilik türünden söz etmektedir. Bunlar:

Eşgüdümlü iki dillilik (ordinate bilingualism),

Eklemeli iki dillilik (compound bilingualism),

Bağımlı iki dillilik (subordinate bilingualism)'tir

Eşgüdümlü iki dillilikte dilin gösterimi ve anlamsal içeriği her iki dilde farklı öğrenilmektedir. Burada her iki dili bilen kişiler, konuştukları dilleri farklı toplumsal alanlarda edinmiştir. Bu nedenle edindikleri iki dil de farklı iki kodlama düzenine sahiptir.

Eklemeli iki dillilikte, dilsel semboller yani aynı şeyi ifade etmek için kullanılan her iki dildeki sözcükler bellekte ayrı ayrı tutulmaktadırlar. Ancak bunlar, anlam bakımından ortak bir kavramsal içeriğe sahiptirler ve her iki dil için ayrı ayrı sembollerle ifade edilirler. Bu iki dillilik türü, iki dillinin yakın çevresinde her iki dil de aynı anda seçenek olarak aynı kişi tarafından aynı iletişim durumu için kullanılıyorsa söz konusudur. Örneğin Almanya'da yaşayan Türk bir babanın çocuğuyla aynı iletişimsel durum için bazen Türkçe, bazen Almanca kullanması bu durumu göstermektedir (Yılmaz, 2014).

Bağımlı iki dillilik, ikinci dilin daha önce edinilmiş olan ilk dil yardımı ile öğrenilmesidir.

Bu öğrenim genellikle okulda ya da bir kursta gerçekleşir. Bu öğrenmede ikinci dilin yapısı birinci dilin yapısına bağlı kalır. Bu nedenle aktarmalarla sık sık karşılaşılır. Her iki dili bilme düzeyine göre de iki dillilik, iki yönlü iki dillilik (ambilingualismus) ve dengeli iki dillilik (aquilingualismus) olarak ayrılmaktadır. Kişi her iki dili de günlük yaşantısında tüm iletişimlerinde aynı ölçüde iyi bir şekilde kullanabiliyorsa iki yönlü iki dilliliktir. Eğer iki dilli konuşucu her iki dili de tek bir dilli konuşucunun sahip olduğu dilsel beceri düzeyinde biliyorsa buna dengeli iki dillilik diyebiliriz. Dengeli iki dilliler her iki dile de aynı ölçüde hâkimdirler. Eğer dillerden biri daha çok gelişmişse bu durumda bu dil baskın (dominant) dildir ve baskın (dominant) iki dillilikten söz edilir. Böyle durumlarda dillerden biri güçlü konumdadır. Bu iki dillilik türüne çok sık rastlanmasına karşı dengeli iki dilliliğin gelişmesi kolay değildir (Yılmaz,2014).

2.2.3 Psiko-sosyodilse Ölçütlere Göre İki Dillilik

İki dilliliğin, çocukluk çağında iki dilli bireyin gelişmesi üzerindeki olası etkileri ölçüt alınarak, bireysel ve toplumsal etkenler de göz önünde bulundurularak iki dillilik konusunda Lambert (akt. Kelağa Achmet, 2005) eklemeli ve eksiltici iki dillilik arasındaki fark üzerinde durmuştur.

Eklemeli iki dillilikte (additive bilingualism) iki dillilik olgusu bireyin gelişimi ve kişiliği üzerinde olumlu etki yapmaktadır. İki dilli kişi, iki dil ve iki kültürle sürekli bir etkileşim içinde olduğundan; bir dizi bilişsel, duyuşsal ve sosyal beceriler kazanır. Bunlar onun hem anadili gelişimine hem de ikinci dil gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır.

Eklemeli iki dilliliğin gerçekleşmesi hem kişinin hem de onun içinde bulunduğu toplumsal çevrenin iki dilin edinimine, olumlu yaklaşmasına ve bunu desteklemesine bağlıdır. İki dilliliğin bu türüne genellikle karma evliliklerden doğan çocuklarda ve üst sosyal katmanda bulunan ailelerin küçük yaşta ikinci bir dili öğrenen çocuklarında rastlanır.

2.3 İki Dillilerin Eğitiminde Kullanılan Öğretim Modelleri

Günümüzde dünyanın çeşitli ülkelerindeki okullarda farklı iki dilli öğretim modelleri uygulanmaktadır. Bir ülkede bu modellerin birkaç türü aynı anda gerçekleştirildiği gibi çeşitli ülkeler tarafından her model farklı şekillerde de kurgulanabilmektedir. İki dilli öğrenciler için farklı eğitim modelleri hazırlanması ve uygulanması ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Kanada'da, sonraları ise yoğun göç alan Almanya, Fransa ve Hollanda gibi Avrupa ülkelerinde gerçekleşmiştir. İki dilli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yapılan bu çalışmalar doğrultusunda submersiyon ve immersiyon olmak üzere iki modelin ön plana çıktığı görülmektedir.

2.3.1 Submersiyon Modeli

Bu model, azınlık mensubu çocuğun ya da bir ülkede göçmen olarak bulunan ailenin çocuğunun anadilini, okuldaki başarıyı engelleyici bir unsur olarak algılar. Bu model anadilin ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır. Özellikle azınlık gruplarına mensup çocuklara yönelik olan bu modelle çocuk ikinci dilin “derin sularına atılarak, hiçbir yardım almadan mümkün olan en kısa sürede yüzmesi” yani, ikinci dili öğrenmesi beklenir. İçinde “yüzmesi beklenen havuz” ikinci dili, yani çoğunluk dilini oluşturmaktadır. Amaç çocukların dilsel ve kültürel açıdan çoğunlukla hızla bütünleşmesi, kaynaşması ve zamanla ortak kültür potası içinde eritilmesi ve azınlık dili konuşucularının asimilasyona uğratılmasıdır.

Avrupa genelinde yaşayan göçmen Türk çocuklarının neredeyse hemen hepsi, bu modelle öğrenim görmektedir. Çocuğun okul çağına gelmesi ile birlikte doğrudan çoğunluk dili ile karşı karşıya kaldığı bu modeli; Yağmur, “At havuza ister boğulsun ister yüzsün” yaklaşımı olarak açıklamaktadır (Yağmur, 2007). 1970-80’li yıllardan itibaren yapılan birçok araştırma, submersiyon modelinin yetersiz ve zayıf bir model olduğunu ortaya koymaktadır. Submersiyon programlarında geçen öğrencilerde “aşağılık” duygusu gelişmekte, bu da onların öğrenimlerini güçleştirmektedir. Submersiyon programlarının başarısızlığı bilindiği halde Almanya’da birçok “Deutsch only” programları uygulanmaya konulmuştur (Yıldız, 2008).

Bu model, çocuklar üzerinde özellikle toplumsal ve psikolojik bazı olumsuz etkiler bırakmıştır. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'nde bu modelle eğitim gören göçmen çocukların akademik başarılarında, ciddi düşüş görülmüş; sonrasında ise okul terklerinde belirgin bir artış olduğu belirlenmiştir (Yılmaz, 2008).

2.3.2 İmmersiyon Modeli

Bu modelde esas olan eğitimin tamamını önce çoğunluk dilinde verilmesi, ancak bir süre sonra anadilde dil derslerinin programa dâhil edilmesidir. Bu nedenle, bu model anadilde eğitim vermekle birlikte çoğunluk dilini de geliştiren bir model olarak tanımlanabilir. Kendileri de dilbilimci olan Bowen ve Toker 1977 yılında yazdıkları makalede, iki dilli çocukların okul başarılarının açıklamasında kendileri açısından sadece dilbilimsel açıklamalarının yetersiz kalacağını, bunun yanında aynı zamanda sosyal faktörlerin de önemli olduğunu kabul etmişlerdir. Bu görüşlerini immersiyon programlarından geçen çocukların elde ettikleri başarılaradayanmaktadır (Yıldız, 2008).

Kanada, Fransızca eğitim veren okullarıyla bu konuda en fazla deneyimsahibi olan ülkelerden biridir. Bu model Türkiye'de de yabancı dillerin öğretilmesine ağırlık vermeyi hedefleyen özel okullarda uygulanmaktadır. Bu özel okullarda okul öncesi eğitim almaya başlayan üç yaşındaki çocuklar, İngilizce eğitim veren sınıflarda çoğunlukla anadili Türkçe olmayan öğretmenlerden eğitim almaktadır. İlköğretimin başlangıcı olan altı ya da yedi yaşlarına geldiklerinde, eğitim Türkçe olarak yapılmaya başlanmakta ve İngilizce bir dil dersi olarak görülmektedir (Yılmaz, 2014).

2.4 İki Dillilik ile İlgili Önyargılar

Bu konudaki önyargılar şöyle sıralanabilir:

- 1- Çocuklar aynı anda iki dil öğrenirlerse kafaları karışabilir.

Aslında çocuklar aynı anda iki dili öğrenebilme kapasitesine sahiptirler. Hatta erken yaşlarda iki dilin farkına varabildiklerini de gösterirler. Çocuklar çok erken yaşta büyükannesiyle Almanca, öğretmeniyle İngilizce konuşması gerektiğinin farkına varabilir ve buna göre dil değiştirebilir.

2- Anadilini iyi bilen çocukların hedef dil öğrenmeleri zorlaşacaktır.

Anadili çok iyi öğrenen çocuklar hedef dili öğrenirken daha az zorlanır. Anadili ne kadar iyiye hedef dildeki yeterliliği ve akademik başarısı da o derece yüksek olur.

3- Çocuklar okuma ve yazma becerilerinde sorun yaşayabilirler.

Her iki dilde de okuma ve yazma eğitimi alan çocuklar ikisinde de iyi bir performans gösterebilir. Hatta yapı ve anlam ilişkisinin farkına tek dilli yaşlıtlarına göre daha çok dikkat etmektedirler.

4- İki dillilik dil edinimini geciktirir.

Bunu destekleyen herhangi bir kanıt henüz bulunamamıştır. Araştırmalar iki dilli çocukların, dili tek dilli çocuklarla aynı oranda edindiklerini gösterir. Sadece bazı iki dilli çocuklar tek dilli yaşlıtlarına göre konuşmaya biraz daha geç başlarlar.

5- İki dilli çocuklar her iki dilde de aynı yeterlilik düzeyine sahiptir.

İki dilli çocuk bir dili daha iyi kullanabilir ya da bir dildeki becerisi diğer dilde aynı olmayabilir. Örneğin, anadilde konuşma becerisi iyi olup hedef dilde yazma becerisi daha gelişmiş olabilir. Dili kullanım oranına bağlı olarak o dildeki yeterlilik düzeyi değişebilir. Hedef dile akademik ortamda ihtiyaç duyarken; anadile ailesiyle iletişim kurmak için ihtiyaç duyabilir (Yılmaz- Demirel, 2015).

2.5 İki Dilliliğin İnsanın Kişisel Gelişimine Etkisi

İki dilliliğin zihinsel ve dilsel gelişimi olumlu yönde etkilediği hakkında pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar iki dilli çocukların dildeki anlamlara daha duyarlı olduklarını ve tek dilli çocuklarla karşılaştırıldıklarında dilsel işlemlere daha fazla yatkınlık gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Son dönemde yapılan çalışmalar, iki dilli çocukların dilsel yapıyı anlama becerilerinin tek dilli çocuklardan daha fazla

gelişmiş olduğuna dikkat çekmektedir. Örneğin yapılan bir araştırmada çocuklara, üzerinde farklı resimler olan kartlar verilerek belli kurallara göre nasıl dizecekleri öğretildiğinde, tek dilli ve iki dilli çocukların aynı hızda öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Ancak araştırmacılar kuralları değiştirdiklerinde, iki dillilerin yeni kurallara rahatça uyum sağladığı, tek dillilerinse zorlandığı görülmüştür (Bialystok, 2010).

İnsanlar günlük hayatta her an çok sayıda farklı uyarana maruz kalmaktadır. İnsan beyni farklı sesler, kokular, hisler arasında bir öncelik sıralaması yapmakta; belli duyuları seçerek dikkati bunlara vermekte diğerlerini filtrelemektedir. İki dilli bireyler, içinde bulundukları iletişimin durumuna göre okurken, dinlerken, konuşurken ve yazarken iki dil arasında seçim yapar. Örneğin İngilizce ve Türkçe konuşan biri, duyduğu ‘ayran/I run’ sözünün ‘koşuyorum’ mu, yoksa ‘yoğurtlu içecek’ mi anlamına geldiğini konuşmanın bağlamına bakarak çıkarabilmektedir (SOL, 2010).

Çok kültürlü bir ulus olan ve bünyesinde farklı milletlerden insanları barındıran Amerika Birleşik Devletleri’nde iki dillilik bürosu, aşağıdaki maddelerle iki dilliliğin avantajlarını sıralamaktadır (Cengiz, 2006):

Ekonomik ve Ticari Faydaları:

Ekonomik görüşlerin geliştirilmesi,
Küresel ekonomide yeterli hale gelmek,
Satış becerileri kazanmak,
Diğer siyasi sistemler hakkında bilgi sahibi olabilmek gibi yararlar söz konusudur.

Kişisel ve Sosyal Faydaları:

Değişen sosyal yapıda iletişim yeteneği geliştirmek,
Kültürel ve dilsel sınırlarını genişletmek,
Diğerlerini daha iyi anlamak,
Kültürel olguları daha derin bir seviyede anlamak,

Aile üyeleri ile daha iyi ilişkiler geliştirmek,
Aile ve toplum değerlerini anlamak,
Farklı bir sistemin değerlerini daha iyi anlamak,
Başarılı seyahat deneyimleri edinebilmek gibi öncelikler sayılabilir.

Kavramsal ve Akademik Faydaları:

Anlama ve okuma süreçlerini geliştirmek,
Akademik çalışmalarını inceleme şansına sahip olmak,
Farklı metinlerden bilgi edinebilmek,
Farklı dil yapılarındaki nüansları yakalayabilmek,
Düşünme süreçlerini geliştirebilmek,
Sorgulama ve mantık süreçleri oluşturmak,
Çok yönlülük sağlamak,
Yeni dünyalara açılmak öne çıkan faydalardır.

2.6 Yabancı Dil Öğretiminde Medyanın Etkisi

Günümüzde insanların iletişim kurmak için kullandığı en yaygın araç, artık internettir. İnsanlar, internet üzerinden sosyal ağları kullanarak yeni ilişkiler kurabilmekte, mevcut ilişkilerini devam ettirebilmektedir. Ayrıca insanlar sosyal ağları kullanarak uzun zamandır görüşmediği, iletişim kuramadığı kişilerle bağlantı kurarak sosyalleşme sürecini devam ettirmektedir. Sosyal medyanın eğitimde kullanılabilirliğinin en önemli ölçütü, bireyi aktifleştirmesi ve bireyler arası etkileşimi arttırmasıdır (Güllülü, Çetinoğlu,2017).

Çağımızda medya değişiklik göstermektedir. Televizyon denince eskisi gibi akla büyük ışıklı cihazlar gelmemektedir. İnternet kanallarının televizyon kanalları sektörünü geçtiği herkesçe malumdur. Bununla birlikte ücretli veya ücretsiz cep telefonundan erişebildiğimiz kanallar, online uygulamalar ve hatta artık birçok uydu kanalı da internet üzerinden canlı yayınlar yaptığı için kolay bir şekilde bu kanallara erişmek mümkündür. Puhu TV, Blu TV, Netflix ve diğer kanallar kolay bir şekilde erişime açıktırlar.

Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Büyük Sözlüğe göre iletişim, duygu, düşünce ve bilgilerin akla gelebilecek farklı yollarla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme ve komünikasyon olarak tanımlanmaktadır. Bilişim Terimleri sözlüğüne göre ise bir yerden bir kişiden, bir makineden bir başkasına herhangi bir ortamda faydalanarak veri gönderme olarak tanımlanmaktadır. İnsanlar etrafındaki kişiler ile iletişim kurmak suretiyle aktarımda bulunduğu duygu ve düşüncelerle başka bakış açısı kazandırmasının yanı sıra kendinden sonra gelen kişiler için de bir duygu ve düşünce belleği oluşturmaktadır. İletişimi oluşturan temel öğeler değişiklik göstermese de iletişim araçları değişen dünya ile birlikte değişmekte ve gelişmektedir (Kılıçarslan- Yavuz ,2014).

2.7 Yabancı Dil Öğreniminde Teknolojinin Kullanımı

Yabancı dil öğrenmek için öncelikle o dilin kültürünü, coğrafyasını, tarihini ve ekonomik yapısını bilmek gerekir. Yabancı dil öğrenmek için günümüzde birçok yöntem geliştirilmektedir.

Yöntemin geçerliliği kullanılan materyallere bağlıdır. Dil öğretiminde şiir, roman, öykü ve edebi metinler gibi eserler kullanılabilir ve bunlar dil öğretimi için gerekli olan bütün özellikleri taşımaktadırlar (Cibaroğulları, 2007).

1950'li yıllara kadar, yabancı dil öğretiminde kullanılan teknoloji çok sınırlı kalmıştır. O tarihte kullanılan materyaller kara tahta, kalem, defter, sözlük ve dilbilgisi kitapları gibi somut argümanlardır. Bu alanda teknolojinin bu kadar geride kalması, günün şartlarına bağlı gelişmelerdir. Teknolojik açıdan en büyük ilerleme II. Dünya Savaşı esnasında yaşanmıştır I. ve II. Dünya Savaşı'nda yapılan teknolojik araştırmalar ilkin askeri alanda olmasına rağmen sivil alanlara da yansımış ve son 60- 70 yıl içerisinde hızlı ve baş döndürücü bir şekil almıştır (Budancamanak, 2017).

2.7.1 Türkiye'de Yabancı Dil Öğretiminde Teknoloji

Türkiye'de yabancı dil eğitimi Tanzimat öncesi ve sonrası olarak ikiye ayrılır. Tanzimat öncesi yapılan dil çalışmaları genel olarak Farsça, Arapça ve Fransızcadır. Cumhuriyetin ilanından sonra her alanda yeni gelişmeler ve değişimler görülmüştür. Değişiklikler sonucu insanlar yabancı dil öğrenmeye yönelmiştir. Bu alanda ilk dersi yapan ise Galatasaray Lisesi'dir (Özdemir, 2006).

Farsçanın itibar görmesinin ve öğretilmesinin kökeni Selçuklulara dayanırken; Osmanlılar döneminde ise ağırlık, daha çok Arapça öğrenimine kaymıştır. Selçuklu ve Osmanlı döneminden beri Arapça ve Farsça eğitimlerine son verilerek Avrupa dilleri üzerinde yoğunlaşmıştır (Budancamanak, 2017).

Tablo 1. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Öğretilen Yabancı Diller

	1924	1927	1935	1941	1950	1960
Almanca	+	+	+	+	+	+
Fransızca	+	+	+	+	+	+
İngilizce	+	+	+	+	+	+
İtalyanca	+	+	+	+	+	+
Latince	—	—	—	+	+	—
Arapça	+	+	—	—	+	+
Farsça	+	—	—	—	+	+

Geleneksel yabancı dil öğretiminin bırakılması ile birlikte, yabancı dil öğretiminde daha yeni ve modern araştırmalar başlamıştır. Günümüzde yabancı dil öğrenimi örgün kurumlarda zorunlu ders olarak görülmektedir. Dil öğrenimi ilköğretim 4. sınıftan itibaren başlayıp lise son sınıfa kadar devam etmektedir. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında dil bilgisi ağırlıklı yabancı dil eğitimi verilmekteydi. Yani, ilk olarak çeviri yapmak üzerine durulurken, daha sonra küçük cümlelerle konuşma üzerine çalışmalar yapılmıştır (Özdemir, 2006).

Cumhuriyet döneminde yabancı dil eğitimleri dönemin hükümetlerine göre değişiklik göstermiş ve planlı bir program uygulanamamıştır. Tablo 1 ve Tablo 2 incelendiğinde Batı dilleri süreklilik arz ederken, Doğu dilleri değişiklik göstermiştir. Ders saatleri ise her iki grupta da bir süre artarak devam etmiş ve sonra da eksiltiştir (Budancamanak, 2017).

Tablo 2. Cumhuriyet Döneminde Yabancı Dil Ders Saatleri

Yıllar	Orta			Lise				
1. Yabancı Dil	1	2	3	1	2 Ed.	2 Fen	3 Ed.	3 Fen
1924	5	5	5	5	5	5	5	5
1937	5	5	5					
1938				5	5	5	5	3
1947				5/6	6	4	5	3
1949	3	3	3					
1952				5	5	4	5	4
1938 (Lise Yabancı Dil Okulu)					9	9	9	9
2. Yabancı Dil				3	3	3	3	2
1931				3	3	3	3	2
1956				3	3	3	3	2
1957				2	2	2	2	2
Arapça				2	2	2	1	1
1924- 1931				2	2	2	4	4
Farsça				1	1	1	2	2

1924- 1931				5/6	6	4	5	3
------------	--	--	--	-----	---	---	---	---

Türkiye'de uzun yıllar eğitim teknolojisi olarak kara tahta, kalem ve kitaplar kullanılmıştır. Sonra uzunca yıllar radyo, televizyon ve video gibi oynatıcılar kullanılmıştır. Teknik aletlerin kullanılması için üniversitelerde dil laboratuvarları kurulmuştur. Fakat bu laboratuvarların hem Fransızca hem de diğer dilleri öğrenmede pek faydalı olduğu söylenemez. Dil laboratuvarları kabin şeklinde olduğundan öğrencilerin iletişimini engellemiş, dinleme yapılırken kulaklık takılması doğal ortamı bozmuş olması nedeniyle öğrenciler doğal ortamda geçen konuşmaları anlamaz hale gelmişlerdir. Eğitim görevlilerine gerekli eğitimin verilmemesi ve aletlerin kullanılmaması dil laboratuvarlarını zamanla sıradan bir sınıf haline getirmiştir. Günümüzde dünya genelinde, eğitim alanında internet, akıllı telefon, bilgisayar, e-kitap okuyucu, z-kitap ve tablet gibi birçok farklı teknolojik ve dijital araç kullanılmaktadır. Yaşanılan gelişmelerle birlikte, değişen yalnızca teknolojik araçlar olmamış; teknolojinin eğitimde kullanım amacı da değişmiştir. Eğitimde teknoloji kullanımı, ilk dönemlerde yalnızca, bir dersin öğretiminde teknolojiden faydalanma olarak görülse de daha sonra, çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek bireyler yetiştirme amacı gütmeye başlamıştır (Kaya, 2019; Ersoy, 2010).

Tespit edilen eksiklerin giderilmesi, teknolojik aletlerin kullanıma sokulmasıyla birlikte her gelişme yeni eksiklik ve yeni yöntemleri beraberinde getirmiştir. Her yeni yaklaşım, o yaklaşımın ihtiyacını karşılayacak yeni bir teknolojinin üretilmesi anlamına gelmektedir. Yöntemlerin modern hale getirme uğraşlarının artmasıyla birlikte uygulamaya koyulan her yabancı dil öğretim yöntemi, son zamanlarda ortaya konulan yaklaşımlar ile eski yöntemlerin olumlu yanlarının alınmasıyla harmanlanarak yeni bir biçim almıştır. Bu çok yönlü etkileşimden dolayı günümüzde ortaya çıkan yöntemlerin çoğu yaygın hale gelmiş ve kullanılmaktadır (Hengirmen, 2006).

Amerika 1940-1960 yılları arasında ajan ve askerlerine sözlü *işitsel yöntem* ile teknolojiyi ilk olarak dil öğretiminde kullanan ülke olarak bilinir. Yabancı dil öğretiminde; geleneksel yöntem, doğal yöntem, aktif yöntemden sonra dördüncü

olarak sözlü-işitsel yöntem çıkmıştır. İlk kez sözlü-işitsel yöntem kullanılarak teknoloji kuramsal alanda ele alınır. İlerleyen yıllarla sözlü-işitsel yöntem, yerini gelişen görsel-işitsel yönetime bırakmıştır (Aydın-Açıkgöz, 2014).

Bilginin uç düzeylerdeki paylaşımı, yabancı dil öğrenimi, teknoloji okur yazarlığı ve özellikle bilim dergi ve yayınları yok denecek kadar az toplumlarda halkın bilimsel bilgilere ulaşması nedeniyle sağlanacak gelişmeler toplumsal gelişimin etkili bir dinamiği olacaktır. Bununla beraber, bilimsel kaynaklar kadar bilim dışı kaynakları da içerik olarak yayma özelliği gösteren yazılı ve görsel-işitsel yöntemi üç temel unsuru içinde barındırır: bunlardan birincisi dilbilim, ikincisi teknik ve yöntem, üçüncüsü ise bilişim teknolojilerinin kullanımıdır. Bilginin toplumsallaşmasına katkısı ve toplumun ulaştığı eğitim düzeyi ve niteliği ile ilişkili olarak gerçekleşecektir (Aydın-Açıkgöz, 2014).

2.7.2 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Teknolojinin Kullanımı

Yüzyıllarca neyi, nasıl ve nerede öğrenebileceğine cevap bulmaya çalışan insanoğlu zamanla öğrendiklerini başkalarına öğretme ihtiyacı duymuştur. Teknolojinin gelmesiyle birlikte her şeyi deneme yanılma yoluyla öğrenmeye çalışan insan, teknolojiyi hem öğrenmede hem de öğretme süreçlerinde kullanmaya başlamıştır. Gelişmekte olan teknoloji öğrenme-öğretme başta olmak üzere eğitimin her boyutuna farklı anlayışların benimsenmesine neden olmuştur. Teknolojik araç-gereçlerin kullanılmasıyla öğretmen, bilginin aktarıcısı olduğu anlayışından çıkıp öğretmenin bilgiyi başka biçimde düzenleyip öğrenci tarafından üretildiği bir anlayış şekline sahip olduğu düşünülmektedir (Öztürk, 2016).

2.8 Öğretim Araçları

Öğretmen ve öğrenci bilgi alışverişini daha etkili hale getiren ve öğrenme sürecine katkı sağlayan öğelerden biri de öğretim araçlarıdır. Öğrencilerin karıştığı dış dünyadaki zengin uyarıcıları öğretime dahil ederek birçok duyu organını harekete geçirmenin yolu olarak kullanmaktır (Öztürk, 2016). Görsel zekanın öne çıktığı bu dönemde eğitim teknolojisini kullanmak nerdeyse bir zorunluluk halini almıştır.

Z nesli, teknolojiyle oldukça iç içedir. Bu nedenle klasik öğretim yöntemleri ve araçları yerine yeni nesil araç ve yöntemlerin kullanılması gerekmektedir.

2.8.1 Televizyon, VCD, DVD

Televizyon, insanların hayatlarını devam ettirirken varlığını hissetmek istedikleri, günlük telaş ve endişelerden kısa süreliğine de olsa başvurdıkları teknolojik bir araçtır (Özdemir, 2015). Amerika'da eğitim amaçlı televizyona ilgi artmış, Federal İletişim Komisyonu eğitim amaçlı birçok kanal kurmuş ve bununla birlikte televizyonlarda birçok eğitici program sunulmuştur. VCD, DVD gibi araçları dershanelerde göstermek için yine televizyon ve monitörler kullanılmıştır. Günümüzde VCD'ler hala eğitim için en çok kullanılan araçlardan biridir. Bu araç öğrencinin istediği zaman kullanması, dilediği yerde, tekrar etmek istediği yere dönmesi bu materyali cazip hale getirdi. DVD'ler ses ve görsellik açısından daha kaliteli olmasına rağmen VCD'ler kullanım açısından ekonomik ve pratik olduğu için daha fazla tercih edilmiştir (Öztürk, 2016). Televizyon aracılığıyla görmediğimiz yerleri görme, yeni kültürleri tanıma ve farklı insan topluluklarının yaşam serüvenini görmek gibi bize evrensel iletişim alanında bize birçok faydası vardır (Sucu, 2019). CD'ler yeni dönemde önemini kaybetmeye başlasa da eğitimdeki yerini korumaya devam etmektedirler.

2.8.2 Radyo

Radyo, kulağa hitap eden ve büyük insan kitlelerini etkileyen bir araçtır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sınıf içinde pek yaygın olarak kullanılmamaktadır. Buna karşın MEB ve diğer eğitim kurumları tarafından hazırlanmış programlar yapılmakta ve okul radyosu saatinde yayınlanmaktadır. Fakat yayın saatleri her zaman ders saatine denk düşmediği için radyo programlarından yaygın bir şekilde yararlanamadığı görülmektedir (Odabaşı-Namlu, 1998). Uzaktan eğitim süreçlerinde dolaylı ve doğrudan radyodan yararlanılmaktadır.

2.8.3 Ses Dosyaları, Video Görüntüleri, Etkileşimli CD'ler

Öğrenim ve öğretim ortamlarında ses ve görüntülü materyallere yer vermek, derslerde kullanmak oldukça önemli ve etkilidir. İşitsel materyaller özellikle

ulaşılması kolay olmayan bireylerin ve olayların sınıf ortamına taşınması hem öğrencilerin farklı değişik görüşlere tanıklık etmesi hem de fikir alışverişi yapılması açısından oldukça yararlıdır. Dil öğreniminde dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmesinde ses kayıt cihazları son derece etkilidir. Dinleme öncesinde doğru vurgu ve tonlamaların tekrar edilmesi, sözcük ve tümcelerin doğru söylenmesi, dinlenen metinle ilgili soruların cevaplandırılması gibi etkinlikler anlama ve anlatma becerisini geliştirmeye ve derse yönelik ilginin artmasına neden olmaktadır (Öztürk, 2016). Etkileşimli eğitim modelinin gelişimine bağlı olarak her türlü teknolojik eğitim materyali ilgi çekmekte ve eğitim ortamlarında kullanılmaktadır.

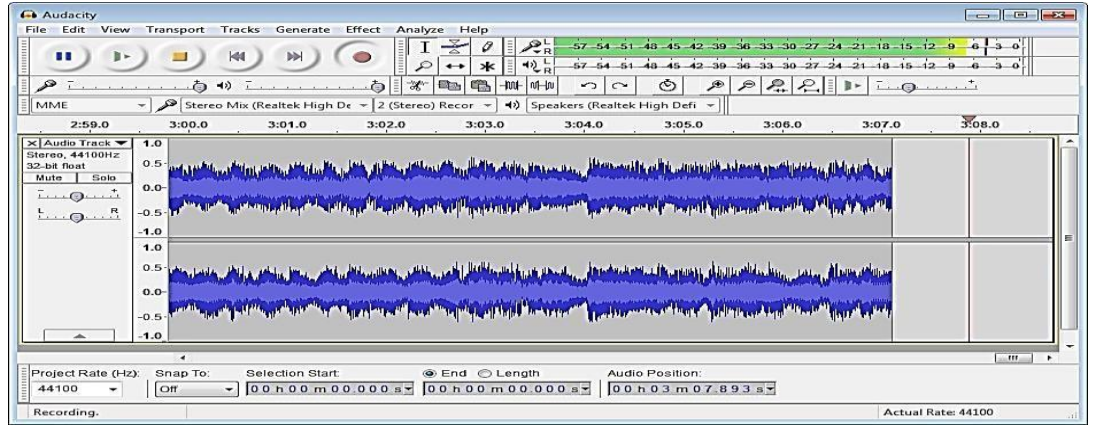
2.8.4 Kasetçalar

Günümüzde kullanılmamasına rağmen ders öğretiminde kasetçalarlar yararlı ve kullanışlı araçlardır. Öğrencilerin kendi konuşmalarını kaydedip dinlemesini ve kendilerini değerlendirmelerini sağlar. Genel olayları, radyo ve televizyon programlarını kaydetme, silme, düzeltme ve yerine başka kayıtların yapılması gibi olanakları sunar. Ders esnasında öğrencilerin belirli bir konuşmayı dinleyerek vurgu ve tonlama çalışmaları yapmaları istenilebilir. Kasetçaların ses kayıt özelliği sayesinde öğrenciler, bir konu hakkındaki düşüncelerini kaydedebilir, daha sonra birbirlerine dinlettirerek düzeltme olanağı bulabilmişlerdir (Odabaşı- Namlu, 1998).

2.8.5 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ses Dosyası Etkinlikleri

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme etkinlikleri oldukça önemlidir. Dil alanında öğrencilerin çok zorlanmasıyla birlikte öğretim görevlilerinin de ders kitabı dışında pedagojik etkinlikler bulmakta zorlandığı alandır. Ses dosyaları dinleme etkinlikleri yöneliktir. Başlangıç düzeyinde olan ses dosyaları ağır ve net konuşulan konularla alakalı dosyalar olmalıdır. Bu tür dosyaların internet üzerinden bulunması zor olduğu için öğretim görevlilerinin kendi ses dosyalarını oluşturmaları gerekmektedir.

Resim 1. Audacity Dosya Oluşturma Görüntüsü²

Başlangıç düzeyinde işlenen konu, dinleme etkinlikleri oluştururken dikkate alınmalıdır. Amaç sözcük öğretimi ise günlük hayattan sık kullanılan sözcükler seçilmelidir. Daha sonra Audacity programı aracılığıyla öğretim görevlisi kendi sesini kaydedip mp3 dosyasına dönüştürebilir. Kullanıcının elinde başka ses dosyaları varsa aynı programdan ses tonunu ayarlanabilir (Öztürk, 2016.). Dinleme becerisi, konuşma becerisi ile doğrudan bağlantılı olduğundan ses kayıtları ve işitsel dokümanların kullanılması öğrenenler için oldukça önemlidir. Bu nedenle ses dosyaları sıkça başvurulmuş kaynaklardan biridir.

2.8.6 Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Filmlerin Önemi

Odabaşı ve Namlulu'nun anlattıkları doğrultusunda Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan işitsel- görsel araçların başında video dolayısıyla filmler gelmektedir. Video, televizyon teknolojisiyle bütünleşerek öğrenmede yeni yöntemler oluşturmakta, uzaktan eğitim ve bireysel öğrenmede büyük katkılar sağlamaktadır. Türkçe öğretiminde taklit ve düzeltim olasılığı vardır. Öğrencilere videolar sessiz gösterilerek görüntü hakkında duygu ve düşünce aktarımı da istenebilir. Videonun eğitim açısından yararları şu şekildedir:

- 1- Erişilmesi mümkün olmayan ya da zor olan işlemleri, olayları, yer, zaman ve hız açısından kolaylıkla sınıf ortamına getirebilme olanağına sahiptir.
- 2- Kazanılan bilgi kapsamını koruyarak, bilginin unutulmasını önlerler.
- 3- Hassas ve tartışmaya açık konuların etüdünde objektif görüş sağlarlar.

² <https://2u.pw/zy5NB>

- 4- Grup üyelerine aynı olanakların tanınmasını sağlarlar.
- 5- Araştırmaya ve okumaya karşı ilgi duyarlar.
- 6- Hemen hemen bütün öğrencilerin ilgilerinin uyanmasını sağlayıp ve bu ilginin devam etmesine yardımcı olurlar.
- 7- Tutum ve davranış değişikliklerini kolaylaştırır
- 8- İşlenen konunun uzmanlarını ve konuyla ilgili sayısız kaynakları sınıfa getirirler.
- 9- Öğrencilerin, yaşanan sosyal ve fiziki çevre ile temasını sağlar.
- 10- Yaşları ve yetenekleri değişik de olsa, bütün gruplar için elverişlidir (Odabaşı- Namlu, 1998).

2.9 Irak'ta Türkçe Öğretimi

Irak'ta Türk varlığı, bugünkü bilgilere göre Miladi 674'e kadar uzanmaktadır. Emevî Halifesi Muaviye tarafından Horasan'a gönderilen Ubeydullah bin Ziyad, 2000 kişilik ordusuyla Ceyhun Nehri'ni geçerek Buhara'ya ulaşmıştır. Buhara Prensesi Hatun'un emrindeki Türk kuvvetleri ile şiddetli çarpışmalardan sonra Ubeydullah sulh yapmak zorunda kalmış ve yanına aldığı Türk askerlerini Irak'a götürerek Basra'ya yerleştirmiştir. Böylece bu askerler, Irak'ın ilk Türkleri olarak tarihe geçmişlerdir (Saatçi, 1996). Bu tarihten sonra çeşitli vesilelerle peyderpey Türk nüfusu Irak'ta çoğalmaya başlar. Selçuklu ve Osmanlı zamanında Irak, bağlı vilayetlerden biri olmuştur. Günümüze doğru gelindiğinde ilk kopuşun 20. asrın başında olduğunu görürüz.

I. Dünya Savaşı'nın başlangıcından 1918 yılına kadar Osmanlı Devleti Ortadoğu'dan çekilmeye başlamıştır. Günden sonra kara bulutlar Ortadoğu'nun peşini bırakmamıştır. Irak'taki Türk varlığının demografisini Türkmenler sağlamaktadır. Yaklaşık üç milyona yakın olan Türkmenlerin geneli Kerkük, Musul, Erbil ve Süleymaniye şehirleri ve çevresinde yaşamaktadırlar. Her alanda önemli güç temsil eden Türkmenler, doğudan batıya Türk varlığının hemen hemen bütün tarihi ve kültürel mirasının korumuşlardır (Dmeral, 2014).

1958 Devrimi ile Irak'ta cumhuriyet ilan edilir. Halkın darbeye destek vermesiyle Kral II. Faysal ve iki varisi öldürülmüştür. Bu dönemde Irak'ı meydana

getiren üç esas unsurdan biri olarak Türklerin gösterilmesi, Irak Türklerini sevince boğmuştur. İhtilali desteklerken demokratik düzenin kurulacağı ve parlamenter sisteme geçileceğini sanan Irak Türkleri ne yazık ki daha sonra hayal kırıklığına uğramıştır (Al-Hirmizi, 2005).

Irak tarihindeki diğer önemli kırılma noktası, ABD ve İngiltere öncülüğündeki koalisyon kuvvetleri, Irak'taki Saddam Hüseyin'in rejimine verilen desteği kesmek ve halkı özgürleştirmek gerekçesiyle Baas rejimine karşı harekete geçtikleri tarihtir. 9 Nisan 2003'te başkent Bağdat'a giren koalisyon güçleri, Saddam Hüseyin iktidarına son verdiler. O tarihten sonra 6 ay boyunca işgale karşı hiçbir direniş gerçekleşmemiştir. Daha sonra ABD işgaline halk karşı koymaya başladı ve günümüze kadar bu direniş, özellikle Felluce bölgesinde, ara ara devam etmektedir. ABD güçleriyle birlikte hareket eden Kürt kuvvetleri, Altun Köprü'den başlayarak devlet kurumlarına, petrol şirketlerine ait araç ve makineleri talan etmişlerdir. Bu durum azalsa da hâlâ devam etmektedir (Dmeral, 2014). Yukarıdaki önemli geçiş dönemleri Irak'taki Türk varlığı ve Türkçe açısından önemlidir. Zira sosyal, siyasi ve kültürel hakların kullanılması noktasında etkili olmuş kırılma noktalarıdır. Bu siyasi olaylar dışında eğitim ve kültür tarihine bakmakta fayda vardır.

2.9.1 Nizamiye Medreseleri

Nizam'ül-Mülk, Selçukluların vezirlerindendir. Sultan Alpaslan, ilk olarak Vezir İmam Cuveynî için Nişabur Nizamiyesini, daha sonra Şiraz için Bağdat Nizamiyesini ve daha birçok meşhur alim için Nizamiyeler yaptırmıştır. Hemen hemen her medreseye vakıflar bağlanmıştır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin devlete ve Sünni görüşe bağlanması için yemek ve giyecek yardımı yapılmıştır (Çağatay, 1993). Bu, aynı zamanda dönem itibarıyla ilme ve alime verilen değerin bir göstergesidir.

Selçuklu medreselerinin en önemli amacı, Anadolu halkını o dönem ortaya çıkan mezhep olaylarından uzak tutmak olsa da medreselerde o yıllarda ortaya atılan Eşari ve Hanbeli mezheplerine yönelik tartışmalar gerçekleşmektedir. Bu medreselerin her birinin amacı, devletin Sünni olma görüşlerine karşı savunulması ve menfaatlerinin gözetlenmesidir. Selçuklu Devleti'nin Şiilere karşı savaşında ve bu savaşın kazanılmasında medreselerin rolü inkâr edilemez. Medreselerin sunduğu

imkanlardan faydalanarak meslek sahibi olan öğrenciler, gittikleri yerlerde Selçuklu Devleti'ne olan bağlılığın propagandasını yapmıştır (Çelebi, 1983).

Bağdat'ta 1234 yılında Halife Mustansır tarafından yaptırılan Mustansırıye Medresesi, her ne kadar Nizamiye medresesinin gücünü kırmak için ona rakip olarak açılmış olsa da içinde farklı bölümler bulunuyordu. Medresede İslami ilimlerin yanında tıp, matematik ve astronomi öğretimi de yapılıyordu (Çelebi, 1983).

Osmanlı Dönemi'nde Kerkük'te tesis edilen dini okullar ilk olarak, 1055 yılında Irak'ın siyasi olarak Selçukluların yönetimine geçmesini sağlamıştır. O dönemin veziri Nizamiye medresesinin yapımına başlamıştır. Abdulrezzak El-Halili'ye göre Musul vilayetinin Kerkük, Erbil ve Süleymaniye'de yaklaşık 20 dini okul bulunmaktadır. Bunlardan önemli olanları aşağıda gösterilmiştir:

- 1- Saray Medresesi: 1639 yılında dönemin Kerkük mutasarrıfı tarafından, Saray Camisi ile birlikte, Aziziye Kışlası'nın arka kapısına yakın Hankah'ta inşa ettirilmiştir. Aynı mutasarrıf, Ahi Hüseyin Mahallesi'nde bir medrese ve cami yaptırmıştır. Bu cami, günümüzde ise Muhammet Kayış Paşa adıyla bilinmektedir (Zabit, 1964).
- 2- Şah Gazi Medresesi: Dönemin Kerkük mutasarrıfı tarafından 1657 yılında Kerkük kalesinde bulunan Ulu Cami'nin içinde inşa edilmiştir.
- 3- El-Gûtiye Medresesi: Alim ve yazar olan Hacı Muhammet Gût Müftüzâde Efendi tarafından 1759 yılında, Helvacılar mahallesinde inşa edilmiştir.
- 4- Meydan Medresesi: Firari Hasan Paşa tarafından 1701 yılında inşa ettirilmiş olan medrese, Hasan Pakiz ismiyle tanınırdı.
- 5- Eyyubi Medresesi: Kerkük mutasarrıfı Ahmet Eyyubizâde Paşa Şaturlu Mahallesi'nde inşa ettirmiş, eğitim El-Sahrani oğulları tarafından verildiği için onların lakaplarıyla tanınmıştır. Günümüzde ise bu medreseden eser kalmamıştır.
- 6- Hacı Ahmet Medresesi: Kerkük ayanlarından olan Hacı Ahmet tarafından 1808 yılında inşa ettirilmiştir.

- 7- El-Müslüm Medresesi: Türkmen asıllı Kaymakam Ahmet Neftçizâde tarafından Begler mahallesinde inşa ettirilmiş, aynı zamanda medresenin yanına cami yaptırmış, onun da adını aynı (El-Müslüm) koymuştur.
- 8- Tokatlı Medresesi: Kimin tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmeyen bu medresenin 1882 yılında yenilenmesi tamamlanmış olup, günümüzde Molla Rıza El-Avad adıyla tanınmaktadır.
- 9- Kirdarzâde Medresesi: Büyük Bazar'da Hacı Mustafa Kirdar tarafından inşa ettirilmiş, günümüzde hâlâ kullanıma açıktır.
- 10- İbrahim Paşa Medresesi: Şaturlu Mahallesi'nde inşa ettirilmiştir (S. Ş. Zbit,1963).

2.9.1.2 Tanzimat Döneminde Irak'ta Eğitim Sistemi

Tanzimat döneminde eğitim gözle görülür şekilde ilerlemiştir. 1839 yılında tahta çıkan Abdülmecid, Reşit Paşa'nın etkisiyle Tanzimat Fermanı'nı açıklamıştır (Zeynel, 2011).

Tanzimat döneminde eğitim sisteminin bazı özellikleri şöyledir:

- Çok fazla sayıda okul açılmıştır.
- Bu dönemde genellikle orta ve yüksek öğretimde değişiklikler yapılmış, ilk öğretime fazla dokunulmamıştır.
- Tanzimat döneminde eğitimde farklı türde okullar açılrsa da medrese zihniyeti sürdüğü için farklı sonuçlar pek alınmamıştır.
- Yenilik hareketleri genellikle küçük bir aydın grubu tarafından yönetilmiş, halk çok fazla dahil edilmemiştir.
- Bu dönemde ilk defa kızlar için ilkokul sonrası örgün eğitim kurumları açılmıştır.
- Bu dönemde ilk kez öğretmen okulları açılmış ve öğrencilerin kıyafetlerinde düzenlemeler yapılmıştır (Akyüz, 2008).

2.9.1.3 Osmanlı Dönemi'nde Irak'ta Eğitim Sistemi

Osmanlı Dönemi'nde Irak'ta çeşitli eğitim kurumları inşa edilmiştir. Eğitim sistemi dini okullar ve mahalle mektepleri biçimindedir. Fakat bu okur-yazar, muhasip ve memurların yerini karşılayacak şekilde değil, daha çok geleneksel eğitim sistemini temsil etmiştir. 18. yüzyılda Sultan Selim, Irak'ta orduya çok önem vermiş harp okulları ve eğitim sisteminin yenilenmesini sağlamıştır (Kerküklü, 2000). Tarihsel çizgide Irak'taki eğitim hayatı, Osmanlı'nın genel politikalarına paralel olarak düzenlenmiştir.

2.9.2 Eğitim Dili

Kaynaklara göre 1919 yılında Irak'ta 57 ilkokul (iptidai ve evveliye) bulunmaktadır. Türkmenlerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde 11 okulda eğitim dili Türkçedir. 6 okulda da Arapçanın yanında Kürtçe eğitimi de verilmektedir (Kevseroğlu, 1958). Belirtilmesi gereken diğer bir husus da etnik olarak Türkçe eğitim verilen okullar hariç, Arapça derse göre okullarda da bir ders Türkçe eğitimi verilmiştir (Dmeral, 2014).

20. yüzyılın başında Türkmen aydınları Irak işgaline karşı büyük tavır göstermiş, Prens Faysal'ın krallığa getirilmesine karşı çıkmışlardır ve Kerkük'te kral için yapılan referandumlarda hayır oyu kullanmışlardır. Bu olaylardan sonra Türkmenlere karşı önlemler alınmış ve Türkmenlerin ana dilde eğitim görmeleri kısmen engellenmiştir. İşgalcilere karşı yapılan isyanın başında Türkmen eğitimciler de bulunduğundan İngiliz kuvvetleri, Türkmen eğitimcileri hakkında kasıtlı tutuklamalara başlamış ve genç öğretmenleri Irak'ın güneyine sürgün etmişlerdir (Hürmüzlü, 2013).

Irak 1932 yılında, İngiltere'nin yardımıyla, Milletler Cemiyeti üyeliğine kabul edilmiş ve Irak yönetimi azınlıklara yönelik bir bildiri yayınlamıştır. Türkmenlerin çoğunlukla yaşadığı bölgelerde Türkmence faaliyetlerin yapılmasına ve

mahkemelerde savunmanın Türkmençe yapılmasına dair kararlar alınmıştır (İbrahim Dmeral, 2014).

1970 yılında bazı siyasi gelişmelerle Türkmenlere kültürel haklar tanınmıştır. Bu kararın ardından Türkmenler okullarındaki eğitimini Türkçe yapmak için saha araştırmaları yapmışlardır. Türkmençe eğitiminin yapılacağı 130 okul tespit edilmiş ve bu çalışmayı incelemek üzere Kerkük valiliğinde çalışan Türkmenler aracılığı ile komisyona sunmuşlardır. İnceleme sonucu, 1970 yılı resmi yazı ile 130 okul Türkmenlere tahsis edilmiştir. 1970 vilayet komisyonu yazısı üzerine 40 okul tespit edilmiştir. Türkmenlerin diğer çoğunluk olduğu Erbil ve Diyale'de 10 okul da Türkmenlere tahsis edilmiştir (Dmeral, 2014).

2.9.2.1 Türklere Kültürel Haklarının Verilmesi (1970)

Sosyalist Arap partisi olan Baas Partisi'nin 1968 yılında iktidara gelmesi, Türkmenler için tehlike olacağı kimsenin aklına gelmemiştir. Parti temelinde Arap ırkçılığına dayanmaktadır. Bazı siyasi gelişmeler Baas Partisi'nin Irak'taki azınlıklara kültürel hakları vermeye zorladı. Ülkede Araplardan sonra en büyük azınlık olan Kürtlerin varlığı onlar için ülkede bir çıban başı oluşturması anlamına gelmiştir. Kürtler uzun yıllar Irak yönetimine baş kaldırmış, ülkede sıkıntılar yaratarak Bağdat yönetiminin otoritesini sarsmışlardır. Baas Partisi, Kürtlerin başından beri özel Kürt bölgesinin başkenti yapmak istedikleri Kerkük'ün Türklüğünü kabul ederek, Irak Türkmenlerine 24 Ocak 1970 yılında 89 sayılı İhtilal Komuta Konseyi'nin kararı ile kültürel haklar da tanımıştır. Bu kararın metni şöyledir:

1. İlkokullarda Türkmen dili okutturulmasına,
2. Bu dilde öğretim yapan bütün okullarda açıklama usullerinin Türkmen diliyle yapılmasına,
3. Türkmençe öğretimi hususunda Terbiye ve Talim Bakanlığı'na bağlı bir müdürlüğün kurulmasına,
4. Türkmen edebiyatçı, şair ve yazarların kendilerine ait birlik kurmalarına imkân verilmesine, eserlerini bastırmaları için yardım edilmesine, dil bakımından

kabiliyetlerini artırma fırsatı verilmesine, bu birliğin edebiyatçılar birliğine bağlanmasına,

5. Kültür ve Tanıtma Bakanlığı'na bağlı olarak bir Türkmen Kültür Müdürlüğü kurulmasına,
6. Türkmence haftalık bir gazete ve aylık bir dergi çıkarılmasına,
7. Kerkük televizyonundaki Türkmence yayınlarının arttırılmasına, karar verilmiştir (Saatçi, 2017).
8. Türkmenlere verilen bu kültürel ve eğitim hakları çerçevesinde Türkmen okullarında okutulması için 5 kitap hazırlanmış ve 1970-1974 yılları arasında Türkmen okullarında okutulmuştur. Bu kitaplar Arap alfabesiyle yazılmıştır.
9. İzzettin Abdi Beyatlı, Muhammet Hurşit Dakuklu ve Reşit Kazım Beyatlı tarafından 1. sınıflar için "Türkçe Alfabeti" adlı kitap yazılmıştır. Bu kitabın birinci baskısı Irak Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı'nın denetiminden geçtikten sonra Bağdat'ta basılmıştır.
10. İzzettin Abdi Beyatlı, Muhammet Hurşit Dakuklu ve Reşit Kazım Beyatlı tarafından 2. sınıflar için "Okuma Kitabı" yazılmıştır. Yine Eğitim Bakanlığı'ndan onaylandıktan sonra 1972 yılında Bağdat'ta ilk baskısı basılmıştır. Kitapta kolay ve eğitici oyunlar, tapmaca (bulmaca), matal (masal), şarkı ve eğitici sözlere yer verilmiştir. Bunların üzerine ilaveten birinci sınıf kitaplarında yer verilmeyen (ث, ض, ظ, ذ) harflerin de kitaba eklenmiş ve her harf için bir ders ayarlanmıştır.
11. Yine Türkmen okullarında okutulmak üzere İzzettin Abdi Beyatlı, Muhammet Hurşit Dakuklu ve Reşit Kazım Beyatlı tarafından 3. sınıflar için "Okuma Kitabı" yazılmıştır. Bu kitabın ilk baskısı 1973'te Bağdat'ta 10.000 adet basılmıştır. Kitap'ta Irak ve Türkmen tarihi ile ilgili metinlere yer verilmiştir.
12. 4. sınıflarında okutulmak üzere İzzettin Abdi Beyatlı, Muhammet Hurşit Dakuklu ve Reşit Kazım Beyatlı tarafından "Okuma kitabı" yazılmıştır. Bu kitap yine Bağdat'ta 1974 yılında basılmıştır. İçinde eğitici metinlere, Irak ordusunun girip kazandığı savaşlara, hikaye ve atasözlerine geniş biçimde yer verilmiştir

13. Türkmen okullarında Muhammet Hurşit Dakuklu tarafından bütün aşamalar (1,2,3,4,5) için "Türkçe Dil Bilgisi" kitabı yazılmıştır. Bu kitap Bağdat'ta 1972 yılında basılmıştır. Kitabın yayınlanmasında Irak Tanıtma Bakanlığı ve Genel Kültür Müdürlüğü'ne bağlı Türkmen Kültür Müdürlüğü vesile olmuştur. İzafeten kitabın içeriğinde genel olarak Türkçe dil bilgisi, cümle bilgisi, Türkmençe sözlük, sıfat ve fillere yer verilmiştir (Dmeral, 2014).

2.9.2.2 Okulların Kapatılması

24 Ocak 1970 devrim komitesinin Türkmenlere tanıdığı kültürel haklarının tanınmasından dört yıl sonra bir referandum yapılarak Kerkük'ün Kuzey Irak Kürt bölgesine veya Bağdat Merkez Hükümetine bağlanacağı konusunda karar verilmiştir (Dmeral,2014). Kerkük ve çevresi, Anayasa'nın 140. Maddesine göre ihtilafli bölge olarak tanımlanmıştır.

Kürtler Türkmenlere yanaşarak, Kürtleri seçmeleri durumunda Kürt bölgesinde Türkmenlerin bütün haklarının verileceğini vaat etmişlerdir. Baas Partisi Kerkük'ü kaybetme korkusuyla Türkmenlere kültürel hakları vermişlerdir. 1974 yılında Kürtler referandumu alamayacaklarını anlayınca Irak hükümeti ile savaşa başlamışlardır. Bu olay üzerine Türkmenlere kültürel hakları verilmesini gereksiz bulan Baas Partisi, El-Muhabarati devreye sokarak Türkmen okullarına giden çocukların velilerine tehdit ve baskı yoluyla Türkmen okullarını istemediklerini, Arap okullarına gitmek istediklerini söyletmiştir. Onlar da il eğitim müdürlüğüne dilekçe vermişlerdir. Böylece 5. yılına giren Türkmen okulları kapatılmıştır (Dmeral, 2014).

2.9.2.3 Türkmenler İçin 1974'ten Sonraki Dönem

1974 yılında Türkmen okullarının kapatılmasıyla birlikte Türkmen diline hizmet veren iki kurum kalmıştır. Birincisi, Türkmen Edebiyatçılar Birliği'dir.

Türkmen edebiyatçıları, 1984 yılına kadar bu kurumun altında bağımsız bir şekilde devam etmişlerdir. İkincisi ise Yurt Gazetesi'dir ve basın çevrelerinde geniş bir etki alanı yaratmıştır. Gazetenin ilk baskısı 18.06.1970 yılında çıkmıştır. 1975 yılında basımın hızlanması adına bilgisayarla haftalık olarak basılmaya başlamıştır. 2003 yılına kadar Arapça ve Osmanlıca yayınına devam etmiştir. Türkmen okullarının kapatılmasından iki yıl sonra Irak Eğitim Bakanı, Türkmen okullarında okutulan kitapları istemiş, kitapları Kemal Nuri Bey'den Arapçaya çevirmesini istemiştir. Eğitim Bakanının isteği üzerine kitapların Arapçaya çevrilmesi için komisyon kurulmuştur. Komisyonda yer alanlar Ali Ekber ve Vahdettin Bey'lerdir. Sonraki yıllarda her iki şahıs da Türkmen Eğitim Müdürü olmuşlardır. Tercüme edilen kitaplarda Irak Devrim Konseyi'nin övülmediğini gören Bakan, Türkmen okullarının kapatılmasının yerinde bir karar olduğuna vurgu yapmıştır (Dmeral, 2014).

2.9.2.4 Osmanlı Döneminden Günümüze Kadar Yayınlanan Gazete Dergiler

Osmanlı İdaresi Dönemi (1534-1918)

Irak'ta yayınlanan Türkçe dergiler genel olarak merkez yönetimin denetiminde yayınlanırdı. Irak 1869-1918 yılları arasında üç eyaletten oluşurdu (Bağdat, Musul, Basra). Matbuatta ise Osmanlının kanunları geçerlidir. Bu durum Meşrutiyet Nizamnamesine kadar devam etmiştir. Sonraki dönemlerde dergilerin genel olarak hedef kitlesi yetişkin ve aydın kesimlerdir. Irak'ta dergi basımı Meşrutiyet'ten sonra hız kazandı. Osmanlı döneminde gazete yayını daha ön plandaydı, bu nedenle de yayınlanan gazete sayısının dergiden daha fazla olduğu saptanmıştır. Osmanlının son döneminde ise dergi yayınına önem verilmiştir. Irak'taki Türkçe dergiler şunlardır:

1. Maarif Dergisi

Derginin kurucusu Ahmet Medeni Kutsizade ve Muhammed Cevat'tır. Derginin ilk sayısı 23 Nisan 1913 yılında çıkmış ve bu tarihten sonra her 15 günde bir Türkçe olarak Kerkük'te basılmıştır. Maarif Dergisi'nde sanat ve edebiyatla ilgili yazılar yer almıştır. Derginin yayını fazla sürmese de edebiyata büyük katkısı

olmuştur. Derginin son sayısı ise 20 Kasım 1913 yılında yayınlanmış ve toplamda 11 sayısı basılmıştır.

فن و صنعت

بوكون عالم انسانيت و جمعيت بشريتي خارقلرله حيرتله دوشوران بتون مؤسسات و اختراعاته سبب يكانه و واسطه منفردة (فن و صنعت) در فن و صنعت ترقيات مدينهك ان الاساسي تمل طاشيدر. فن انسانه طوبراق قازميتي چفت سوره رك زراعت ايتميتي محصول المتيي اوكره دير صنعت بونلري بالفعل ياپار ياپمغه لازم اولان شيلري وجوده كتيرر.

“Fen’u Sanat

Bugün alem-i insaniyet ve cemiyet-i beşeriye harikalarla hayretlere düşüren bütün müesseset ve ihtiraate sebep yegâne ve vasıta-i münferide (fen ve sanattır) fen ve sanat terakiyat Medine'nin esaslı temek taşıdır. Fen insana toprak kazmayı çift sürerek ziraat etmeyi mahsul almayı öğretir sanat bunları bilfiil yapar yapmağa lazım olan şeyleri vücuda getirir.”

2. Mektep Dergisi

Osmanlı döneminde Bağdat'ta yayınlanan dergi 1914 yılında basılmaya başlamıştır. Çoğu yazıları Türkçe, Arapça ve birazı da Fransızca çıkmıştır. Dergi ilim, fen, tarih ve felsefi konuları ele alıyordu Abdülrezzak El-Hasani'ye göre dergi yayınına kısa bir süre devam edebilmiştir.

3. Mukteb Esat Dergisi

Bağdat'ta yayınlanan bu derginin yazarı Rizeli İsa Efendi tarafında sadece bir sayı çıkarıldı. 1 Mayıs 1914 yılında çıkan dergi ahlaki, mizahi, edebi, fenni ve dini konuları ele alarak aylık olarak basıldı. I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle basımı durdurulmuştur.

İngiliz İşgal Dönemi (1918-1921)

Osmanlı, Irak'tan çekildikten sonra İngilizler Irak'ı işgal etti ve ardından Irak basınıni susturmaya çalışmıştır. Osmanlı döneminde yayınlanan bütün dergi ve gazeteleri kapatmıştır. 14 Mayıs 1918 yılında işgale uğrayan Kerkük'te gazete ve

dergilerin yayını durdurulmuştur. O dönem Irak'ta (Kerkük'te) Necme ve Teceddüt gazeteleri dışındaki yayın organları ne yazık ki gün yüzü görememiştir.

Kraliyet Dönemi (1921-1958)

Irak yönetimini ele geçiren İngilizler, Irak'ta basını da yeniden şekillendirmeye çalışmıştır. 50 civarında gazete ve derginin yayını durdurulmuş ya da yasaklanmıştır. Bazı matbaalara el konulmuş, bazıları ise sahiplerinden zorla satın alınmıştır. Bu dönemde özellikle milliyetçi gazeteciler tutuklanmıştır. İşgal döneminde basın büyük yara almıştır. Bağdat ve Basra eyaletleri gibi Musul eyaleti ve ona bağlı olan Kerkük sancağı da büyük değişimlere sahne olmuştur. 21 Ağustos 1921 tarihine kadar İngiliz mandası hakim olmuştur. Irak'ta olduğu gibi Kerkük'te de hak, hürriyet, ifade, düşünce ve basın özgürlüğü kısıtlanmış ve sansür uygulaması devreye koyulmuştur. Fakat 1 Haziran 1918 yılında Osmanlı Kerkük'ü yeniden aldıktan sonra, Irak'ta kraliyet döneminin başlaması ile birlikte basında da yeni bir dönem başlamıştır. Kerkük'te, Kerkük, Gavurbağı, Afak, Vahde ve Sada El-Şimal gazeteleri yayınlanmaya başlamıştır. Bu dönem gazeteye daha fazla önem gösterildi fakat iktidar Türkçeyi yasaklamış sadece Arapça yayınına müsamaha göstermiştir.

1. Afak Dergisi

Dergi, haftalık olarak Türkçe ve Arapça yayınlanmış, ilk sayfasında edebi, içtimai ve mizahi konulara yer verilmiştir. İlk sayısı 8 Mayıs 1954 yılında basılmıştır. Sekiz sayfa olarak basılan dergi, 27 Mart 1959 yılında kapatılmıştır (Terzibaşı, 2005).

2. Kerkük Gazetesi

46 yıl kadar yayın yapan Kerkük gazetesi başlı başına güçlü bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. İşgal döneminde yarı resmi bir şekilde Türkçe bir gazete olurken daha sonra yayını Türkçe- Arapça olarak devam ettirmiştir. 20 Ağustos 1972 tarihinde 2036 sayısından sonra durdurulmuştur. Bakanlığa yazılan dilekçelerden de bir sonuç alınamayınca gazete bir daha çıkarılmamıştır (Terzibaşı, 2005).

3. İleri Gazetesi

Türkçe yayın organı olan ve haftada bir sayısı çıkan bir gazetedir. İlk sayısını 2 Mart 1935 yılında yayınlamıştır. On altıncı sayısı çıktıktan sonra imtiyazı hakkında aykırı siyasi yazıları gerekçe gösterilerek kapatılmıştır. Zengin içeriğiyle önceki gazetelerden daha güçlüdür. Her sayısında bir baş makale, hikâye, roman, sağlık konusu, Türkiye haberleri, dahili haberler ve resimli ilanlar içermektedir.

Cumhuriyet Dönemi

14 Temmuz 1958 yılında Irak Cumhuriyeti ilan edilince aynı kesimler basın özgürlüğü konusunda yeni bir yayının olacağını düşünmüşlerdir. Fakat yazılar rejim çizgisinde ve Baas Partisi'nin simgesi durumuna getirilmiştir. Yazarların istediklerini özgürce yazmalarına bir nev'i kilit vurulmuştur. Baas Partisi yetkililerinin haber ve gezilerine öncelik tanındı. Rejimin ve iktidarın haberleri basında baş sırada yer alıyordu. 1970 yılından beri gelişen Filistin sorununa ve savaşına öncelik verildi. Baas Partisi olayı basına, halka ve kamuoyuna iktidarı boyunca empoze edildi. Irak basını genellikle bu ve buna benzer konularla ilgilendi. Cumhuriyet döneminde 350 civarında gazete ve dergi yayımlandı. Cumhuriyetin 1958-1963 yılları arasında siyasi, sosyal, iktisadi ve dini konularını temsil eden 120 gazete ve dergi yayınlandı (Küzeci, 2019).

24 Ocak 1970 yılında Türkmenlere tanınan kültür hakları ışığında yayına başlayan Yurt gazetesinin doğuşu, Türkmen basını için önemli bir adım olmuştur. Yurt Gazetesi, Türkmenlerin ilk resmi yayın organı olmakla birlikte, Türkmen kültürünü ve edebiyatını ayakta durmasına ve gelişmesine öncü olmuştur. Son sayısı 15 Mart 2003 yılında olup yayını 33 yıl sürdüren Yurt, Irak'ın diğer gazete ve dergileri gibi Amerikan işgalinde kapanmıştır. Türkmen basınında çalışan kadro ve yazarlar Türkmen basınıni çağdaşlaştırmak adına dünya ulusları ve özellikle Türkçe konuşulan ülkeler ve Türkiye ile basın ve iletişim köprüsü kurmaya başlamışlardır. Türkmen kültürünü tanıtmaya çabalamıştır. Birinci Körfez savaşından sonra Irak da 15 eyalette meydana gelen ayaklanma sonucu halkın kontrolüne geçmiştir. Irak ordusu Kuveyt'ten çekildikten sonra doğu tarafından başlayıp daha sonra Irak'ın kuzeyine kadar devam eden ayaklanmayı bastırma operasyonu büyük kıyıma neden olmuştur. Ordu binlerce kişiyi

öldürmüş ve binlercesini de sürgün etmiştir. AB, ABD ve İngiltere'nin kararı ile Irak'ta "Güvenli Bölge" oluşturulmuştur. Bölge, Irak rejimi ve Saddam'a yasaklanmıştır. Bölgede Türkmen, Arap, Kürt ve Süryani muhalifleri faal olarak siyasi, sosyal, eğitim ve basın faaliyetlerini yapmaya çalışmıştır. Türkmenler de diğer gruplar gibi çok sayıda gazete ve dergi çıkarabilmiştir (Küzeci, 2019).

Cumhuriyet Döneminde Yayınlanan Türkçe Dergiler

Yayınlanan Türkçe dergilerin başında Kardeşlik Ocağı'nın yayın organı olan Kardeşlik Dergisi gelmektedir. Daha sonra Türkmen Kültür Müdürlüğünce yayınlanan Birlik Sesi dergisi ve ardından da Irak Edebiyatçılar ve Yazarlar Birliği Türkmen bürosu tarafından çıkartılan Türkmen Yazarı dergisidir.

1. Kardeşlik Dergisi

1961 yılında Bağdat'ta yayınlanmaya başlamıştır. İlk sayısı 1961 yılında basılmış olan dergi, Türkmence ve Arapça yayınlanmıştır. 2003 yılına kadar kesintili de olsa yayınlanan dergi, Saddam sonrasında da devam etmiştir. Son basımı 2007 yılında Bağdat'ta yayınlandı.

اوگرتمنلر

اوگرتمن سويلنديگي زمان, بليرلى نيتليكلىر و بوينلر طاشيان بر انسان كارهكترى دوشونولر.
بونك ايچين اوگرتمنلر هر طولومك او كملى بر مؤسسنى تشكىل ايتمكله كلة كلةجگى ايچين ده
بيوك اولجوده اوميدلر باغلانماسيندو اوكملى قرارلريك ويريلمەسینده بيوك رول
اوينامقادارلر. اوگرتمن كاركترى ايسه بيلگى دورستلك مللت سيوكيسى عائله سيوكيسى
چاليشماق ايلرلك دوغرولق و ديگر ابي صفتلره صاحب بر انسان وجودى همن عقله گلير بو
نەدەنلە ئوگرتمنلر ك طولوم ايچينده الدقلرى یرى باشقالرى المامشدر و اوگتمنلر گوستەريلەن
سيوكى و صايغى كيمسه يه ويرلمە مشدر.

“Öğretmenler

Öğretmenler söylendiği zaman, belirli nitelikler ve boyutlar taşıyan bir insan gerektiği düşünülür. Bunun için öğretmenler her toplumun önemli bir müessesini teşkil etmekle geleceği için de büyük ölçüde ümitlerin bağlanması ve önemli kararların verilmesinde rol oynamaktadırlar. Öğretmen karakteri ise bilge dürüst millet sevgisi

aile sevgisi çalışmak ilerlemek doğruluk ve diğer iyi sıfatlara sahip bir insan vücudu hemen akla gelir. Bu nedenle öğreimenlerin toplum içinde aldıkları yeri başkaları almamıştır. Öğreimenlere gösterilen sevgi ve saygı kimseye verilmemiştir.”

2. Birlik Sesi Dergisi

Türkmenlere tanınan kültür hakları ile birlikte gelişmelere bağlı olarak 1971 yılında Türkmen Edebiyatçılar Birliği tarafından Bağdat'ta aylık edebiyat ve kültür dergisi Birlik Sesi yayınlanmıştır. Derginin son sayısı 9 Nisan 2003 yılından sonra Saddam ve Baas Partisi iktidarıyla tarih olmuştur.

ده وريمجى كولتور، ده وريمجى كولتور اله ريجى، انسانجل، فكرلرى قاپصاديغى ايچين،
طوپلومك، خلق ييغينلرى نك، تاريخده و ياپمده اولان رولونو يانسيتان، خلقك او غرنده گليشه ن،
توم دونيا اولكه لرينده اولان قورتولوش حركتلىرىنى دستگليه ن، و اونلارله باغلانتىسىنى گوجلە
شديره ن، دونيا خلقرينك اوزگورلوگو، اشيتلىگى او غرونده پارلايان، سوسياليست اولكه لرده
كوك سورە ن انسانجيل گرچكى فكرلرله قايناشان بر نسنه در. بزجه گريجي دوشونجه لرك،
و چوروموش كاپيتاليست كولتورونك تصفيه ايديلمه سى، تموز ده وريمينك اك او كه مى كوره
ولريندن بيرى اولماليدر.

“Devrimci kültür, devrimci kültür ilerici, insancıl, fikirleri kapsadığı için, toplumun, halk birliğinin tarihte ve yapımında olan rolünü yansıtan, halkın uğrunda gelişen, tüm dünya ülkelerinde olan kurtuluş hareketlerini destekleyen, onlarla bağlantısını güçleştiren, dünya halklarının özgürlüğü, eşitliği uğrunda parlayan, sosyalist ülkelerde kök süren insancıl gerçekçi fikirlerle kaynaşan bir insandır. Bizce gerice düşüncelerin ve çürümüş kapitalist kültürünün tasfiye edilmesi, Temmuz Devrimi'nin en önemli görevlerinden biri olmalıdır.”

3. Gökbörü Dergisi

Irak Türkmen Cephesi Eğitim ve Kültür Dairesi tarafından 1995'ten sonra Erbil'de yayınlanmaya başlamıştır. Kültür ağırlıklı Arapça, Türkçe ve İngilizce çıkarılan aylık dergidir. 2003 yılından sonra durdurulmuş ve bazı uğraşlar sonucu tekrar çıkmaya başlasa da 2007 yılında yayımı durmuştur.

“Ümit, benim ruhum hava ile dolu bir şişeye benzer, hiçbir zaman haya membaı olan oksijenden mahrum kalmaz. Şişenin içindeki havayı bir boşaltaç vasıtasıyla

istediğiniz kadar boşaltmaya çalışınız yine içinde biraz oksijen "ümittir". Ruhumu ne kadar boşaltsanız içinde biraz ümit kalır. Etrafımda birçok yeis rüzgarları essin; bu rüzgarlar içlerinde büyük fırtınalar gizleyen kasırgalar kadar şiddetli olsun. Bu sert rüzgarlar birer birer ruhumdan geçiriniz. Hiçbirisi orada ışıldayan ümit kandilini söndüremez” (Kasapoğlu, 2008).

4. Esin Dergisi

Erbil'de Türkmeneli Edebiyatçılar Birliği tarafından aylık bülten olarak yayın yapan Esin dergisinin ilk sayısı 1996 yılında basılmıştır. Irak'taki Türkmen dergileri gibi süreli yayınlarını Arapça ve Türkçe devam etmiştir. Genel olarak derginin ilk sayısında Türkmeneli Edebiyatçılar Birliği'nin yaptığı faaliyetler yer almıştır. Sonraki konular ise dil -folklor araştırmaları, röportajlar, şiirler ve anonim horyatlarla edebiyatçıların yeni dizdiği horyat ve dörtlüklere yer verilmiştir. Dergi Ağustos 1997 yılında çıkan son sayısı toplam 10 sayı ile yayın dünyasına veda etmiştir (Terzioğlu, 2018).

5. Barış Dergisi

Erbil'de 1999 yılında yayınlanmaya başlayan dergi, Türkmen kültürüne ışık tutmuştur. Bu dergi Arap harfleriyle Türkçe, Arapça, Kürtçe ve Türkiye Türkçesiyle yayınlandı. Irak Kürt Federe Bölgesi'nde yayınlanan dergi geniş kapsamlı kültür konularına yer veren bölgedeki tek dergidir. Fakat 2003 yılında bilinmeyen sebeplerden dolayı yayımı durmuştur (Küzeci, 2019).

İşgal Sonrası Dönem (2003-2018)

Irak'ta Türkmen basını zengin geçmişi ile başarılı gazeteciler yetiştirmiştir. Kerkük, Türkmenlerin basın için en çok mücadele ettiği şehirdir. İlk Türkçe gazetesi olan Havadis, 24 Şubat 1911 yılında yayınlanmıştır. Gazetenin başyazarı Kerkük'ün ilk gazetecilerinden, aynı zamanda Türkmen basınının kurucusu olan Ahmet Medeni Kutsizade'dir. Osmanlı döneminde basılan 50'den fazla gazete ve dergi vardır. Kraliyet döneminde Türkçe gazete ve dergilerin basılması Irak'ta Türk basınına tekrar gündeme getirmiştir. Cumhuriyet ve Baas Partisi döneminde ise bir gazete ve iki dergi yayın hayatında devam edebilmiştir. 1970 yılında Türkmenlere tanınan kültürel haklar sonucu Yurt Gazetesi ile Kardeşlik, Birlik Sesi ve Türkmen Yazarı dergileri uzun bir

süre Bağdat'ta yayınlanmıştır. Irak'ın kuzeyinde 20 civarında gazete ve dergi birden yayınlanmıştır. Yurt gazetesinden sonra ilk kez Doğu Gazetesi Erbil'de yayına başlayarak Türkmen basın tarihinde de bir dönüm noktası olmuştur. Basım akımı Saddam sonrası da devam ederek Türkmenlerin basın konusunda ne kadar verimli olabildiklerini göz önüne sermiştir. Türkmen basını, Irak'ın kuzeyinde büyük önem kazanmış bütün Türkmen parti ve kuruluşu da farklı gazete, dergi ve neşriyat yayınlamışlardır. Bu hareketlilik bölge yetkililerinde desteğini almıştır. Özellikle de 4. hükümetin desteği ile Kültür Bakanlığı, Türkmen aydınlarına da büyük yarar sağlamıştır. Bunun bir kanıtı da Türkmen Kültür Müdürlüğü'nün açılmasıdır. Müdürlük Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak yoğun bir hareketlilik oluşturmuştur. Hareketliliğin en gözde kanıtı, çıkardığı Barış Dergisi olmuştur. Barış Dergisi, Türkmen kültürünü yansıtan en kapsamlı yayın organı olmakla beraber farklı kültürleri kaynaştıran bir basın organıdır. ABD işgalinden sonra Irak Türkmenleri basın konusunda bilgili oldukları için çeşitli yayınlar meydana koymuşlardır. Türkmeneli, Aksu, Altunköprü gibi süreli yayın organları 100'ün üzerinde Türkçe gazete basımına imza atmışlardır. Dergiler ise Barış, Kardeşlik ve Sümer'dir. Yurtdışında basılanlar: Kerkük Vakfı'nın yayın organı Kardeşlik; Malatya'da ve Ortadoğu'da Kerkük, İstanbul Derneği tarafından basılan Türkmen Bohçası ile Altinköprü dergileridir.

2003 Yılından Sonra Yayınlanan Türkçe Dergiler

1. Kerkük Dergisi

Irak Türkmen Edebiyatçılar Birliği tarafından yayınlanmıştır. Başlangıçta gazete olan ilk sayısı Kerkük, 2003 yılında Arapça ve Türkçe olarak basılmıştır. 15 günde bir basılan dergi ağırlıklı olarak edebi konuları ele almıştır. Gazete 2006 yılında ani bir kararla dergiye dönüşmüştür. Bir yıl sonra da derginin yayını durduruldu.

“İnadına değil, Kerkük Türk şehridir, Kerkük kardeş şehir değildir. Çünkü milattan önce Sümerler de Türk olduğundan... Osmanlı İmparatorluğu'nun yüzlerce yıl sahip olup yönettiği gibi son 80 sene ve çok kısa dönemler haricinde Irak'ı yönetenler hep Türkler olmuştur... Bırakın Kerkük kardeşlik şehridir demeyi! Stratejik önemi olan bu coğrafyayı yabancılaştırarak Türkmen'den ve Türk topraklarından uzaklaştırarak yeni bir coğrafyaya dahil etmek istiyorlar. Üzerimizde oynanan bu büyük oyunu

bozacağımıza inanıyoruz. Tıpkı daha önceden olduğu gibi! Son yıllarda -15 seneden beri- Ortadoğu Projesi diye gündeme gelen Büyük İsrail Projesi'nin hayata geçirilmesi için asılsız bir sürü iddia en başta ABD ve İngiltere olmak üzere ve onların istediklerini yerine getirmeyi bir kutsal görev bilenler tarafından ortaya atılmaktadır. Bırakın Kerkük'ü kardeşlik şehri telaffuz etmeyi! Irak'ın bölünmesinden yana olan bu gruplara tam destek vererek, bu oyunun bir parçası olarak hizmet etmekte. Ne yazık ki aman zaman Türkiye'de bir kısım medya ve TV kuruluşları hatta ve hatta bazı bir kısım Türkmen siyaseti ile uğraşırken Kerkük'ü kardeşlik şehri telaffuz etmeleri Kerkük'ün tarihi geçmişine bütünüyle terstir ve bu bizi üzmüştür” (Kasapoğlu, 2006).

2. Fener Dergisi

Irak Türkmen Öğretmenler Birliği tarafından başlangıçta gazete olarak basılmıştır. Arapça ve Türkçe olarak yayınlanan Fener, 15 günde bir 8 sayfa olarak yayınlanmıştır. Kültür ve eğitim konularına ağırlık vermiştir. Bir süre sonra gazetecilikten dergiye dönüştürülerek yeni kadrosuyla yayın hayatına devam etmiştir. Günümüze kadar Türkçe ve Arapça olarak yayın hayatına devam eden Fener, Ağustos 2019 yılında 146 sayılı dergisi ile 15. yılını kutlamıştır.

“‘Ses Bayrağımız Türkçe, Ses Bayrağımız Türkçe’ sözü ünlü Türk şairi rahmetli Necip Fazıl'a aittir. Kültürel ve Kutsal değerlerimiz olan Türkçe, Türk milletini birbirine bağlayan en önemli unsurdur. Her öğretim yılı başladığında anadilimiz Türkçe, yine çok sıkıntılarla komplolarla ve dedikodularla Türkmen toplumunun gündemine oturur. Kuşkusuzdur, dikta resim devrildikten sonra kendi çabamızla elde ettiğimiz haklardan birisi, okullarımızda kendi dilimizle öğrenme hakkıdır. Türkmen okulları, bazı deneyimli ve fedakar eğitimcinin sınırsız çabalarıyla otorite boşluğunda bütün Türkmeneli yörelerinde kurulmuştur. Bu okullara açıldığı günden itibaren yoğun bir biçimde ilgi gösterilmiştir” (Özdemir- Hürmüzlü, 2010).

3. Işık Dergisi

15 Temmuz 2005 yılında Kerkük'te kurulan dergi, Edebiyatçılar Grubu'nun yayın organıdır. Irak Türkmen Edebiyatçılar'ın sesi niteliğinde olan derginin etkinliği

kısa sürede Türk dünyasına yayılmıştır. Türkçe ve Arapça olarak aylık yayınlanan dergi, 2012 yılında özel bir sayı yayınladıktan sonra faaliyetlerini durdurma kararı almıştır.

“Neden Kerkük olmasın? Kerkük Irak Türkmen davasının mücadele merkezi ve meşalesidir. Bütün kinli ve zehirli gözler Kerkük'e doğru akmaktadır. Bu şehri onlara karşı bir Türkmen şehri olduğunu göstermek mecburiyetindeyiz. Dışarıdaki mücadeleciler arkadaşlarla ben ve halkım soruyor? Türkmen basın, siyasi, edebiyat, ilim ve diğer dallardaki kurultaylar, Kerkük ve Irak Türkmenlerini kapsayan panel ve konuşmalar, piyes ve tiyatro çalışmaları, Kerkük geceleri, sık sık yapılan konserler ve daha bir sürü çalışmalar. Neden bu çalışmalar Kerkük'te yapılmasın? Ara sıra olsun bile bu mücadeleler ve münasebetler. Neden Kerkük'te gösterilmiyor? Burasının bir Türkmen vilayeti olduğunu gelin burada ispatlayalım” (Sönmez, 2009).

4. Kardeşlik Dergisi

Türkmen Kardeşlik Ocağı'nın yayın organıdır. Saddam döneminde yayını durdurulmuş fakat ondan sonra yeni kadrosuyla yayınına tekrar başlamıştır. Irak'ta en uzun süre yayın yapan dergi olan Kardeşlik Dergisi, Türkmen kültürüne büyük katkıda bulunmuştur. Siyasi sebeplerden dolayı yayını ara ara aksaklığa uğrasa da Cumhuriyet döneminden günümüze kadar devam etmiş, Irak'ta Türkmen varlığının aynası niteliğindedir (Küzeci, 2019).

“Kültür ve sanat haberleri, Türkmen kültürü alanında geçen az günlerde kimi edebiyatçılarımızın ve kuruluşlarımızın bir takım yeni yapıtları piyasaya çıktı. Bunların arasında şair Sabri Demirci'nin (Aslan Baba Destanı) yer almıştır. 78 sayfadan oluşan destan (217) beşlikten oluşmaktadır. Şair Demirci'ye başarılar.

Türkmen Kadınlar Birliği tarafından mevsimlik olarak yayınlanmakta olan (Kerkük İncileri) yeni sayısı çıktı. Güzel konularla süslü olan bu dergide kadınla ilgili birtakım konular yer almıştır. Türkmen Kadınlar Birliği yöneticilerine başarılar dileriz” (Abdolvahit, 2005).

2.9.4.2 Irak İşgalinden Sonra Türkmen Eğitim Sistemi (2003-2013)

Irak işgalinden sonra ABD, Irak ulusal ordusunu, polis teşkilatını ve güvenlik ve emniyet güçlerini dağıtmış kamu kurumlarını dondurmıştır. Böylece ülkede güvenlik ve asayiş sağlayan kurumlar çökmüş, ülkede terör olayları baş göstermiştir. Hükümetin otoritesi sıfırlanınca kamu binaları milis güçleri tarafından işgal edilmiş, Türkmenler milis gücüne sahip olmadıkları için bu mücadelede yerlerini alamamışlardır (Dmeral, 2014). Irak Türkmenlerinin Saddam yönetimi boyunca uğradıkları zulüm, baskı ve şiddet diğer etnik gruplardan farklı değildir. Bunun sebebi ise gördükleri insanlık dışı muameleyi Avrupa ülkeleri ve Amerika'da kendilerini savunan lobiler aracılığıyla dünya kamuoyuna duyurmamış olmalarıdır (Kerkük, 2003).

2.9.4.3 Irak Eğitim Sistemi ve Türkçe Eğitiminin Başlangıcı

Kerkük İl Müdürlüğü Türkmenlere verilmesiyle birlikte Türkçe bilenlerin gönüllü olarak eğitim kursları açması Kerkük'te Türkmen okul sayısının artmasını sağlamıştır. Eylül 2003 yılında etnik üç grup (Türkmen, Kürt, Süryani) için ana dillerinde okul açma hakkı verilmiştir. Türkmen Heyeti, Türkmençe eğitim yapacak okullar, eğitimciler ve okul ihtiyaçlarını gidermek için Eğitim Meclisi teşkil etmişlerdir (Ziyai, 2010).

Türkmen eğitimciler eksiklikleri bütün güçleri ile bildirmiştir. İlk olarak Türkçe bilenler için atamalar gerçekleşmiş, zamanla diğer dersler (matematik, kimya vb.) gibi ders kitaplarının da çevirisi yapılmıştır. Ancak mevcut kadro yetersiz kalmıştır (Ziyai, 2010).

Irak'ta Türkçe eğitimi, Eğitim Bakanlığı'na olan ve bütün dersleri Türkçe olan (esas) okul ve haftada sadece bir ya da iki saat Türkçe ders verilen (şümul) okul denmektedir. Fakat esas okulları sıkıntı yaşamakta ve öğrenci sayısı azalmaktadır. Buna en büyük etken de Irak Hükümetine bağlı Türkmen Eğitimi Genel Müdürlüğü bulunmamasıdır. Ayrıca müfredata uygun kitapların tercüme edilmesi basılması kontrolü yapıp

onaylanması bürokratik işlemlerin bitmesi çok zaman almakta ve kitaplar okullara zamanında yetişip uygulamaya geçirilememektedir. İlkokullardaki çocukların okuma ve anlama seviyesine hitap etmemektedir (Anwar, 2012).

Irak'ta toplam Türkçe eğitimi yapan 425 okul var. Bunlar anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lisedir. Bunların 76'sı tam Türkçe eğitim yapmaktadır ve bu okulların 63'ü Kerkük, 11'i Erbil ve 2'si de Kifri'de bulunmaktadır. Diğer Türkmen bölgelerinde ise tam manasıyla eğitim yapan Türkçe okulu bulunmamaktadır (Anwar, 2012).

2.9.4.4 Türkmen Okullarının Tarihçesi

9 Nisan 2003 tarihinde, Kerkük'te Türkmence Eğitim ve Kültür Müdürlüğü oluşması için milletsever eğitimci Türkmenler 14 Nisan 2003'te ilk toplantılarını gerçekleştirmişlerdir. Halil İmam Verdi komisyonda başkan olarak seçilmiştir. Uzman, eğitimci, okul müdürü ve öğretmenler de üye olarak yer almışlardır (Kasapoğlu, 2008).

Türkmen okullarının açılmasıyla ilgili 2003-2004 eğitim öğretim yılında Kerkük'te bulunan ABD güçlerinden gereken izinler alınmış ve Türkmence eğitime başlanmıştır (Kasapoğlu, 2008). Türkmen eğitim komisyonunun görevleri ise şunlardır:

- 1- Kerkük ili ona bağlı etraf ilçe ve köylerde Türkmen öğrencilerinin sayılarını belirlemek.
- 2- Türkmence eğitim yapan okulları listelemek.
- 3- Saddam döneminde siyasi sebeplerden dolayı yurt dışına çıkan Türkmen vatandaşları, geri dönmeleri halinde, Türkçe eğitim veren okulların açılması için gerekli çalışmaları yapmak için görevlendirmek ve buralarda istihdam etmek.
- 4- Irak'ta okutulan müfredatın Türkmen okullarında Türkçe olarak okutulmasını sağlamak.
- 5- Türkmeneli Bölgesinde, bütün Türkmen okullarının aynı imkanlardan faydalanmasını sağlamak (Kasapoğlu, 2008).

Türkmen Eğitim Komisyonu, başlangıçta 90 okul saptamış olsa da ABD güçleri, Kerkük'teki siyasi dengeyi korumak için 78 okulun Türkmenler için tahsis edilmesine izin vermiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Alanının Genel Özellikleri

Bu çalışma, iki dilli Irak Türkmenlerine uygulanmış olan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olarak anılan durum çalışmasının literatürde örnek inceleme veya vaka çalışması gibi farklı isimleri mevcuttur. Durum çalışmaları deneysel çalışmaların aksine karşılaştırma yapmaz keşfetmeye çalışır. Araştırmacı hipotezi test etmek için olayın ve davranışların kategorilerini tanımlamaya çalışır (Subaşı-Okumuş, 2017). Durum çalışmaları disipline, amaca ve durum sayısına göre sınıflandırılmıştır. Disiplin yöntemli durum çalışmalarının çalışmanın disiplinine göre dörde ayırmıştır: entografik, tarihsel, psikolojik ve toplumsal. Durum çalışmaları amaçlarına göre betimleyici, yorumlayıcı ya da değerlendirme olarak sınıflandırılabilir (Yin, 1984). Neden ve nasıl sorularını temel alan, araştırmacının denetleyemediği bir olay ya da olguyu derinliğine incelenmesine olanak veren bir araştırma metodu olarak tanımlanmıştır (Yıldırım Şimşek, 2018).

Katılımcıların Türkçeye hâkim olması, hem Türk dilini ilerletip yeni nesillere aktarımını daha hızlı ve kolay olmasını sağlayacak hem de Irak'taki Türkçe eğitim talebi artacaktır. Türkçenin ortak dil liderliğinde oluşacak iş imkanları ve iş sektörlerinde yeni faaliyetlerin olmasını sağlayacaktır. Elde edilen veriler, çalışmada temel alınan iki dilli Türkmenlerin Türkiye Türkçesi öğrenimi çerçevesinde analiz edilmiş, verilen her yanıt doğrultusunda konuyla alakalı bulunan makale ve yazıları yorumlanarak aktarılmıştır.

3.2 EVREN ve ÖRNEKLEM

Araştırmanın örnekleme, Kerkük ilinde yaşayan öğrencilerden (dilci ve öğretmen adayı) oluşmaktadır. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ek anket kullanılmıştır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 20 iki dilli Irak Türkmeni tarafından bu form yanıtlanmıştır. İki dilli Irak Türkmenleri genel olarak Irak'ın Kerkük, Erbil, Tuzhurmatu, Kifri ve Altunköprü gibi il ve ilçelerinde yaşamaktadırlar. Biz bu çalışmada Kerkük bölgesinde yaşayan iki dilli Türkmenleri evren olarak seçtik. Ankette kullanılan dilin doğru şekilde anlaşılması ve cevaplanabilmesi için ileri seviyede Türkçe bilen kişilerin

katılımına öncelik verilmiştir.

3.2.1 Örneklem ve Özellikleri

3.2.1.1 Cinsiyet ve Yaş Özellikleri

Bu çalışmaya 7 kadın 13 erkek olmak üzere toplam 20 kişi katılmıştır.

Cinsiyet dağılım tablosu aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Kadın	Erkek
	7	13

Araştırmaya katılan kişilerin yaş dağılımına bakıldığında katılımcıların genel yaş aralığı, aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere 20-30 yaş ve üstüdür. Çalışmadaki örneklem topluluğunda yer alan kişiler Irak'ın farklı Türkmen bölgelerinde yaşadıklarından farklılık göstermektedir. İki dilli Irak Türkmenleri Irak'ın Kerkük, Erbil ve Tuzhurmatu bölgelerinde yaşamaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Yaş Aralığı

Yaş aralığı	20-25 yaş arası	25-30 yaş arası	30 yaş ve üstü
	6	6	8

3.2.1.2 Öğrencilerin Hedef Dildeki Yeterliliği, Öğrenim Durumu ve Türk Kanallarını İzleme Süreleri

Anketteki bir diğer önemli faktör ise dil yeterliliği bakımından öğrencilerin öğrenim durumları; Türkçeyi ne kadar süredir bildikleri ve Türk kanallarını izleme süreleri de ankete dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin öğrenim durumuna bakıldığında, sınıflandırıldıkları tabloda görüleceği üzere, ilk sırada 9 kişiyle üniversite öğrencileri gelmektedir. Daha sonra 7 kişi doktora öğrencisi, 3 kişi yüksek lisans öğrencisi ve 1 öğrenci sayısı ile ön lisans takip etmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Öğrenim Durumu

Öğrenim Durumu	Doktora	Yüksek lisans	Üniversite	Ön lisans
	7	3	9	1

Araştırmaya katılan kişilere ne zamandan beri Türkçe biliyorsunuz sorusu sorulmuştur. Katılımcılara seçenek olarak 6 ay- 2 yıldan fazla şıkları sunulmuştur. Tabloda gösterildiği gibi katılımcıların tamamı 2 yıldan fazla süredir Türkçeyi bildiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 6. Katılımcıların Ne Zamandan Beri Türkçeyi Bildiklerini Gösteren

Ne zamandan beri Türkçe biliyorsunuz?	0-6 ay	6ay- 1 yıl	1-2 yıl	2 yıldan fazla
				20

Katılımcılar Türkçe uydu kanalları ve dijital platformda yayın yapan kanalları izlediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların ne zamandan beri Türkçe yayın yapan kanalları izlediklerine dair verdikleri cevaplar ise tabloda da belirtildiği gibi 2 kişinin 1-3 yıl arası izledikleri görülürken, 18 kişinin ise 5 yıldan fazla bir süredir Türkçe yayın yapan kanalları izledikleri görülmüştür.

Tablo 7. Katılımcıların Türkçe TV Kanal İzleme Süreleri

Türkçe kanal izleme süreleri	6ay- 1 yıl	1-3 yıl	3-5 yıl	5 yıldan fazla
		2		18

3.3 Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Çalışma, sosyal içerikli bir çalışma olduğundan 15 adet açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme forumdan oluşan bir anketi içermektedir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun bazı soruları tarafımızdan standartlaştırılmıştır, bazı soruları ise açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Bu tarz görüşme formlarında eğitim ve sosyal bilimlerde derinlemesine bilgi elde etmek mümkündür. Bu anket, iki dilli Irak Türkmenlerinin televizyon vasıtası ile Türkiye Türkçesini nasıl öğrendiklerini göstermektedir. Nitel veri toplama aracıyla oluşturulmuş yarı yapılandırılmış soruların bulunduğu anket, salgın dolayısıyla internet aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Ankette katılan katılımcılar, ileri düzeyde Türkçeye hâkim olduklarından soruları okurken anlamakta hiçbir zorluk yaşamamışlardır. İki dilli Irak Türkmenlerine uygulanan bu ankette yer alan sorular için açıklama bölümü eklenmiştir. Ankete katılan her birey yaklaşık 20-30 dakikada soruları yanıtlamıştır. Ankette en çok vurgulanan nokta olabildiğince doğal yanıtların verilmesi hedeflenmiştir.

3.4 Veri Analizi

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen iki dilli Türkmenlerin televizyon aracılığıyla Türkiye Türkçesini öğrenme aşamalarını ve öğretim aşamasının devamı olarak elde edilen söylemlerin analizine geçilmiştir. Bu çalışmada yazılı verilerden yola çıkılarak elde edilen bulgular kategorize edilmiş ve yazım sürecine başlanmıştır. Katılımcılar tarafından verilen yanıtlar ve elde edilen sonuçlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Anketteki sorulara verilen cevapların çeşitliliğinden kaynaklanan belirsizlikler tartışma ve yorumlama yoluyla ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Çalışmanın temel varsayımı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylere uygulanan çalışmada iki dilli Türkmenlerin Türkçeyi öğrenirken, televizyonun rolünü anket sorularının cevaplarına göre değerlendirmiştir.

Eğitim alanında gerçekleştirilen her etkinliğin belli bir amacı vardır. Hedeflenen sonuca ulaşmak için daha önceden yapılan planlama doğrultusunda çalışmalar yürütülür ve hedefe ulaşılmaya çalışır. Eğitim faaliyetlerinin ölçülmesi ve elde edilen veriler üzerinde düşünülerek bir sonuca varılması, yapılan çalışmada yerindeliğini ortaya koyduğu gibi sonraki çalışmalardan verimin daha yüksek olması için de yönlendirici nitelik taşır (Göçer, 2014).

4.1 Nitel Araştırma Yöntemini ve Kullanımı

Nitel araştırmaların en belirgin özelliklerinden bir doğal ortamda meydana gelen olay olgu ya da davranışlar üzerine yoğunlaşarak araştırmanın sürdürülmesidir. Nitel araştırmacılar, belli bir konuyla ilgili araştırmalar yaparken o konunun “ne kadar” ya da “ne kadar iyi” olduğunu öğrenmekten çok daha geniş bir bakış açısı elde etmek istemektedirler. Çalışmada kullanılan anket uygulamaları, Kerkük ilinde bulunan Türkçe bilen iki dilli Irak Türkmenlerinin katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada belirtilen soruların iki dilli Türkmenlerin Türkiye Türkçesi öğreniminde temel becerileri ve dil öğreniminde eksik olan yönleri de belirtmişlerdir. Çalışmada iki dilli Türkmenler, yabancı dil olarak Türkiye Türkçesini öğrenirken yaşadıkları zorluklar iyi ifade edebilmek için açık uçlu soru yöntemi kullanılmıştır.

4.1.1 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Günümüzde yabancı bir dil bilmek, öğrenmek gerekli mi?

Araştırmaya katılan bireylere anket günlük hayatlarında yabancı dilin önemini ve yabancı dil bilen birinin karşılaşılabilecekleri sorunları gidermeyi

planlamaktadır. Birinci bağlama yönelik verilen tüm yanıtlar incelendiğinde, öncelikle her katılımcının yeni dil öğrenmenin gerekli olduğunu ve farklı bir dil bilmek yoluyla o dilin kültürünü de kavramış oldukları kanaatindedirler. Ankete katılan bütün katılımcılar, yabancı dilin gerekli olduğu kanaatindedirler. Katılımcıların tamamı yabancı dilin önemli olduğunu vurgulamıştır.

Katılımcıların biri: *"Evet kanaatime göre gerekli, her ne kadar anadilime çok yakın sayılsa bile Türkiye Türkçesini bütün yönleriyle kavramak lazım ve bütün Türk dünyasının ortak dili sayılabilir"* (Katılımcı, 6). Cevabıyla katılımcı Türkçeyi yabancı bir dil olarak görmektedir. Katılımcının bu cevabı iki dilli Irak Türkmenlerinin Türkiye Türkçesine bakışını yorumlamamız açısından son derece önemlidir. Cevaptan hareketle Türkiye Türkçesinin tam olarak öğrenilmesi gerekliliği önem arz etmektedir. Bu durum iki dilli Irak Türkmenlerinin Türkiye Türkçesini her yönüyle bilmediklerini göstermektedir. Ana diline yakın olsa bile standart dil olarak Türkiye Türkçesi görülmektedir. Diğer taraftan cevap içerisinde yer alan *"bütün Türk dünyasının ortak dili sayılabilir"* ifadesi, Türkçenin bütün Türk dünyasını ilgilendiren bir dil olduğunu göstermektedir. Cevabı veren kişi aynı zamanda Türkçeyi, Türk dünyasının ortak dili olarak görmekte ve bu dile birleştirici bir rol atfetmektedir.

Türkiye sınırları içinde ve Türkçeyi ikinci dil olarak kullanan ülkelerde çalıştığınızda, bulunduğunuz sektörde başarı sahibi olmak için, Türkçeyi bütün yönleriyle kavramanız gerekmektedir. Türkçenin öğreniminin önemine ve dünya çapında bir dil olduğuna vurgu yapılmaktadır.

"Farklı alanlarda çalışmak için yabancı dil çok önemli bir faktördür, özellikle 21. yüzyılda yabancı dil bilmek farklı kapılar açar." (Katılımcı,13). Katılımcının cevabıyla hem Türkçenin hem de yabancı dilin gerekliliğine değinmiştir. Yabancı dil bilmek birçok iş imkanını da beraberinde getirmektedir. Günümüzde yaşadığımız salgın döneminde gençlerin sosyal medyada fenomeni olma istekleri, onları yabancı dil öğrenmeye ve özellikle de Türkçe ve İngilizce öğrenmeye teşvik etmektedir. Online satışların artması ve sosyal medya kullanımının

artmasıyla birlikte yabancı dil bilmek daha fazla kişiye ulaşmak ve daha fazla müşteri anlamına gelmektedir.

"Evet, gerekli. Eğitim, iş ve sosyal hayatımızda kendimizi geliştirmemize yardımcı olur. Diğer kültürleri de yakından tanımış oluruz." (Katılımcı, 5). Cevabını veren Katılımcı, 5'e göre yabancı dil öğreniminin bir diğer artısı olarak o dilin kültürü ve geleneği de birebir öğrenilmiş olur. Yabancı dili öğrenmenin en ideal yollarından biri de üniversitelerdir. Üniversitelerde işlenen konular ve oluşan arkadaş çevresi o dili öğrenmekte etkin yollardan biridir.

Diğer katılımcılar ise: *"Günümüz şartlarında en az 2 yabancı dil bilmek gerekli."* (Katılımcı, 16) ve *"Evet, gereklidir. Çünkü, dünyanın gelişimi ile bir dil değil bazen iki dil öğrenmemiz bile yetersiz oluyor."* (Katılımcı, 18). Şeklinde yanıtlar vermiştir. Bu cevaplardan hareket ederek şunları düşünebiliriz: Kerkük'te herhangi bir iş yerinde çalışmak istediğinizde mutlaka Arapça, Türkmençe ve Kürtçe bilmeniz gerekmektedir. Çünkü karşılaştığınız kişilerin hangi dilde konuşacağını bilemediğiniz için bütün dillere hâkim olmanız gerekmektedir. Katılımcıların verdiği yanıtlarda görüldüğü gibi, bütün katılımcıların yabancı dilin öğrenimine, kültüre, sosyal hayata ve işe olan katkısındaki önemini dile getirmişlerdir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi, Türkiye Türkçesi öğrenmek isteyen iki dilli Irak Türkmenlerinin anadiline her ne kadar çok yakın olsa da Türkiye Türkçesinin bütün yönleriyle kavramak zaman gerektiriyor. Bu da Türkçenin yabancı bir dil olduğunu göstermektedir. Salgın döneminde online satışların artması da yabancı dile olan önemi de arttırmıştır. Sosyal medyada popüler olma isteği de insanları ikinci bir dil öğrenmeye teşvik etmektedir. Farklı alanlarda çalışmak isteyen Türkmenler eğitim, iş ve sosyal hayatta da kendilerini geliştirmeye diğer kültürleri yakından tanımaya da yardımcı olmaktadır.

4.1.2 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Sizce Türkiye Türkçesi yabancı bir dil mi?

Araştırmanın ikinci sorusu, iki dilli Irak Türkmenleri nazarında Türkiye Türkçesinin bir yabancı dil niteliğinde olup olmadığını anlamaya ve yorumlamaya çalışacağız.

"Yok, ben bir Türkmen olarak bana göre değil." (Katılımcı, 18). Katılımcı 5'in yanıtında televizyon, radyo ve diğer araçlarla Türkçeyi öğrenenler dile daha iyi adapte oldukları için ikinci bir dil olarak görmemektedirler. Türkiye Türkçesinin Türkmen diline yakın olduğunu için o dili öğrenmekte herhangi bir zorluk çekilmeyeceği yönünde yorumlanmıştır.

"Evet, kanaatime göre gerekli, her ne kadar anadilime çok yakın sayılsa bile Türkiye Türkçesini bütün yönleriyle kavramak lazım ve bütün Türk dünyasının ortak dili sayılabilir." (Katılımcı, 9). Katılımcının cevabı doğrultusunda Irak Türkmen Türkçesini Azerbaycan lehçesi sahasında değerlendirilmektedir. Irak Türkmenlerinin "n" sesinin "v" ve "y" değiştirmeleri açısından iki gruba ayrılmaktadır. Doğu-Oğuz grubunun güney sahasında yer alan Irak Türkmen Türkçesi, kendine has ses ve biçim özellikleri ile eski Türkçeden birçok unsuru canlandırmasıyla dikkat çekmektedir (Alhurmuzi Ahmed, 2017). İki dilli Türkmen katılımcı ise Türkçe lehçesi anadilimize çok yakın olmasına rağmen aradaki farkı daha iyi kavramak açısından Türkçe, Irak Türkmenleri için bir yabancı dil sayılabilir nitelikte olduğunu belirtmektedir.

"Irak Türklerine göre yabancı bir dil değildir. Çünkü Irak Türkmen Türkçesi ile aynı Oğuz grubunda yer almaktadır. Türkçenin farklı ağızları olarak değerlendirilebilir." (Katılımcı, 15). Katılımcı Türkmen dilinin köklü ve derin bir dil olduğunu, Türkçe ile aynı dil fakat farklı lehçeler olduğu kanaatindedir. Irak Türkmen Türkçesi değişik tarihi olaylara sahne olmuştur. Batı Türkçesi, Osmanlı Türkçesi (Batı Oğuzca) ve Azeri Türkçesi (Doğu Oğuzca) olarak ikiye ayrılır. Irak Türkmenlerinin konuştukları ağız, Türkçenin Azeri ağzı (Doğu Oğuzca) dil grubu içine girmektedir. Kerkük ağzı dediğimiz ağız, bütün Irak Türkmenlerinin konuştuğu ağızları kapsamaktadır. Irak'ta konuşulan Türk ağızları genel olarak aynı çizgide olmasına rağmen Irak Türkçesinde bazı ağız değişiklikleri ortaya çıkmıştır. Bu ayrılıklar bazen aynı il, ilçe bazen de aynı mahallede görülmektedir. Bunun nedeni

de değişik zamanlarda bu bölgelere göç eden yerleşik Türk boylarının ağız ayrılıklarından ileri geldiği söylenebilir (Bayatlı Hidayet Kemal, 1996). Osmanlı döneminde de Kerkük'te inşa edilen medrese, camii ve külliyeler o dönem okulların Türkçe oluşu, Türkmenlerin Türkiye Türkçesi ile temasının o dönemden beri olduğunu aktarmaktadır.

"Evet, örnek Araplar için yabancı dil sayılır." (Katılımcı, 17). Katılımcı 17'nin cevabına göre Türkçenin Arap ülkesi olan Irak'ta yabancı dil olarak öğretilmesi Arap ve Kürtleri rahatsız etmiştir. Türkçenin zorunlu dil olduğu okullardan kaldırılması için uğraşsalar da başarılı olamamışlardır. Kerkük'te bulunan okulların neredeyse tamamında zorunlu yabancı dil olarak Türkçe dersi görülmektedir (Omar, 2016). Bu nedenle Türkçeyi yabancı bir dil olarak görmektedirler. Kerkük ilinde Türkmenlerin olduğu kadar Arap ve Kürtlerde mevcuttur. Bu nedenle Türkmenceye kulakları aşına olsa da Türkçe onlar için yabancı ve çoğu Arap'a göre oldukça zor dillerden biridir.

"Evet, çünkü dünyanın farklı yerlerinde konuşulan ve kullanılan bir dil." (Katılımcı, 13). Katılımcının yatını genel olarak Türkiye'nin civar ülkelerinde (Irak, Suriye, İran) Türkçe en çok konuşulan yabancı dil sayılabilir. Uzak ülkelerde yaşayanlar için ise yabancı dil olarak görülmektedir. Türkçe dilinin dünya çapında bir dil olduğunu göstermektedir.

Diğer katılımcılar ise: *"Hayır, hiçte yabancı değil bana göre"* ve *"Hayır hiç yabancı değil aksine çok güzel ve anlamlı bir dil."* (Katılımcı, 4). Katılımcıların bu gibi cevaplarına nazaran Türkiye Türkçesinin tamamlayıcı ve özgün olduğunu düşünüp, yabancı bir dil olduğunu düşünmemektedirler.

Irak'ta Türkçenin yabancı dil olduğu hakkında farklı düşünceler bulunmaktadır. İki dilli Türkmenlerin bazıları Türkçenin yabancı bir dil olmadığını, Türkçenin anlamlı bir dil olduğunu ve hatta okuyup yazarken keyif aldıklarını ifade etmişlerdir. Bir diğer görüş ise Irak'ın Arap ülkesi olduğu düşünülerek Arap ve Kürtler için yabancı bir dil olduğu okullardan Türkçe dersinin kalkması için çaba sarf ettikleri fakat başarılı olamadıkları görülmüştür. Dünyanın farklı ülkelerinde de konuşulan bir dil olan Türkçe, uzak ülkeler için yabancı dil olarak görülüğü halde

civar ülkeler genelinde ise yabancı dil olmadığı kanaatindedirler. Irak Türkmenlerine göre yabancı bir dil değildir. Şu an Kerkük ilinde Türkçe derslerinin görülmediği okullar neredeyse yok denilecek kadar azdır.

4.1.3 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Türkçe öğrenmek için özel dil kurslarına gittiniz mi?

Türkiye Türkçesi kimine göre yabancı dil kimine göre ise herhangi bir zorluk çekilmeden öğrenilecek kadar kolaydır. Durum böyle olunca Türkçeyi iyi kavramak adına özel kurslar açılmıştır. Ankete gelen yanıtlar şöyledir: *"Hayır. Sadece Türksat kanallarını izleyerek, İstanbul ağızıyla bir Türkçe diline sahip oldum."* (Katılımcı, 9). Bu katılımcı Türkçeyi televizyon izleyerek edindiğini belirtmiştir. Bilgi ve haberleri insanlara ulaştırmada televizyon, telefon, radyo ve internet gibi iletişim araçları kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçlarından biri olan televizyonlar, geniş kitlelere aynı anda ulaşabildiği için, önemli işlevlere sahiptirler. Bireyleri etkileme gücü oldukça yüksek olan kitle iletişim aracı, bireylere farklı öğrenme ortamları sunarak onları bilgilendirmektedir. Çağımızda teknolojinin faydalarını her açıdan gördüğümüz gibi yeni bir dil öğrenmeye olan katkısını da görmekteyiz. *"İlk olarak 12 yaşında, ikincisinde ise 15 yaşındayken gittim. Irak'ta eğitim dili Arapça olduğu için Latin harflerini ve okuma-yazmayı öğrenmek için gittim."* (Katılımcı, 18). Katılımcının cevabına göre Saddam rejimi öncesi okullarda Türkçe eğitim verilmemekteydi vurgusu yapmaktadır. Türkmenler anadillerinde eğitim görmek istediklerini dile getirince okullarda bir ders Türkçe eğitim görülmeye başlandı. Fakat bu durum da kısa sürdü ve şikayetler gereği Osmanlıca dersleri kaldırıldı. 1968 yılında Arap Sosyalist Baas Partisi'nin iktidara geçmesi, Irak Türkleri için tehlike oluşturacağı kimsenin aklına gelmemiştir. Bu durum Baas Partisi'nin siyasi nedenlerden dolayı Irak'taki azınlıklara bazı kültürel haklar vermeye zorlamıştı. Araplardan sonra en büyük azınlığı Kürtler oluşturmaktaydı Kürtlerin hep istedikleri tek bir şey vardı. O da Kerkük'ü özerk Kürt bölgesinin başkenti yapmaktı. Fakat Baas

Partisi Kerkük'ün Türklüğünü kabul ederek Irak Türkmenlerine, 24 Ocak 1970 yılında 89 sayılı İhtilal Komuta Konseyi kararı ile kültür hakları tanınmıştır. Gelen haklar arasında; ilkokulda Türkmen dili okutulmasına, bu dilde öğretim yapan bütün okullarda açıklama usullerinin Türkmence olmasına, Kerkük televizyonundaki Türkmence yayınların arttırılmasına karar verilmiştir (Saatçi Suphi, 1996). Kültürel haklarının tanınmasından bir yıl sonra Türkmen bölgelerinde Türkçe eğitimi sınırlandırılıp okullar kapatılmıştır. Türkmen okulları kapatılmış ve herhangi bir Türkçe kitap, dergi, gazete ve hatta şarkı dinlemek bile yasaktı. 2003 yılında Saddam rejiminden sonra bu yasaklar yavaş yavaş kalkmıştır. Bu sebepten Türkçe öğrenmek isteyen Türkmenler dil kurslarına başvurmuşlardır. *"Gitmedim. Okuldan Öğrendim."* (Katılımcı, 7). Bu cevaba nazaran Irak'ın Kerkük ilinde 'Şumul' ve 'Esas' okulları olmak üzere iki çeşit okul bulunmaktadır. Bunlardan Şumul okullarında yani derslerin Arapça olduğu okulda haftada iki saat Türkçe öğrenimi görülmektedir. Fakat Türkçenin tek kitapta ve çok basit şekilde öğretilmesi yetersiz kalmıştır. Esas okullar ise tamamen Türkçe öğrenim gören Türkmen öğrencilerinden oluşan okullardır. Ve katılımcı, Türkçeyi Şumul okulunda okuyup öğrenmiştir. *"Evet, Ankara'daki Bilkent Üniversitesi'nin yazda açılan Türkçe kursuna katıldım."* (Katılımcı, 6). Başkent Ankara başta olmak üzere Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yabancılar için yaz okulları ve TÖMER kursları bulunmaktadır. Dil öğrenmek isteyen yabancılarda bundan yararlanmaktadır. Katılımcı da Türkçeyi bu tarz kurslardan öğrendiğini dile getirmiştir. *"Evet birkaç özel dil kursuna gittik."* (Katılımcı, 17). Türkiye Türkçesi Türkmen diline her ne kadar yakın olsa da özel kursa ve eğitimlerle öğrenme gereksinimi duyanlar da muhakkak olmuştur. Diğer katılımcılar ise: *"Hayır hiç gitmedim. Kendim Türkçeyi sevdiğim için öğrendim."* (Katılımcı, 3) ve *"Hayır. Kendim öğrendim."* (Katılımcı, 1). Katılımcılar bu tarz yanıtları vererek kendi istek ve arzularıyla Türkçeyi televizyon ve diğer dijital platformlar vasıtası ile öğrenmişlerdir.

Irak'ta Türkçe öğrenmek için birden fazla seçenek bulunmaktadır. Bunlardan biri, Saddam'ın düşüşünden sonra televizyon ve medyanın hayatımıza girmesi sonucunda Türksat uydu kanallarının açılması, Türkçe derslerinin okullarda görülmesi ve son olarak da Türkçe okulların açılışıdır. Türkmen öğrencilerin çoğu

Türkmen okullarını tercih edip anadillerinde Türkçe eğitim görmektedirler. Bunun yanı sıra televizyon ve internet hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuş durumdadır. İnternet üzerindeki kanallar da yeni bir dil öğrenmeye vesile olmaktadır. Bazı Türkmenler ise üniversite eğitimlerini Türkiye’de devam ettirmek istedikleri için TÖMER’de dil eğitimi alıp eğitimlerine devam etmişlerdir. Mesela Gazi Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi ve İstanbul'da bulunan Dil Merkezi gibi TÖMER’de de dil eğitimi görmek mümkündür.

4.1.4 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Türkiye Türkçesini kavramakta zorluk çekiyor musunuz?

Türkçeyi okuyup yazmak kadar anlayıp kavramakta önemlidir. *"Hayır, anadilime yakın olmasından zorluk çekemedim."* (Katılımcı, 6). Katılımcı 6'nın cevabına göre İki dilli Irak Türkmenlerinin Türkçeyi anadillerine yakın olması avantajı ile hem okuma yazma olarak hem de kelime anlamını kavramakta zorluk çekmedikleri görülmektedir. *"Yabancılar kadar değil. İki Türkçe olup birbirine çok yakın olduğu için bazen iki ağız karışık olarak konuşuyorum."* (Katılımcı, 18). Türkçenin Türkmen diline bu kadar yakın olması kavramakta zorluk çekilmemesinin nedenidir. Eski Türkmen evlerinde daha temiz bir Türkçe konuşuluyordu. Günümüzde eski etkisi azalmış olsa da yeni nesillere Türkçeyi sevdirmektedirler. Irak Türkmenlerinin konuştuğu ağız Türkçenin Azeri dil grubuna girmektedir. Azeri dil grubu coğrafyası bakımından Doğu Anadolu, Güney Anadolu, Kafkas Azerbaycan, Kerkük (Irak) ve Suriye Türkleri bölgelerini kapsamaktadır (Bayatlı Hidayet Kemal, 1996). Kerkük yerel lehçesi, Azerbaycan diyalektine çok yakın olduğu için, Türkçe ve Türkmence karışık konuşulması yabancı kelime ve çok derin anlam içeren kelimeler kullanılmaması halinde mümkündür. *"İlk önceden zorluk çektik ama şimdi gayet güzel."* (Katılımcı, 16). Her yeni dili öğrenmek gibi Türkçeyi de iki dilli bir Türkmen'in öğrenmesi, ilk başlarda zor olsa da kendi istek ve arzularıyla öğrenmeye çalıştıkları için bu zorlukları aşip dil öğrenimini ileri seviyeye taşımışlardır. Bazı katılımcılar *"bazen"* (Katılımcı, 2) ve *"nadiren"* (Katılımcı, 15). Yanıtını veren katılımcılar , arada çok sık olmamak kaydıyla, zorluk çektiklerini belirtmiştir. Bazı katılımcılar ise *"Hayır zorluk çekmiyorum."* (Katılımcı, 3) ve *"Yok"*

Asla!" (Katılımcı, 20). Yanıtlarını vererek Türkçeyi kavramakta herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını söylemişlerdir.

Her kişi kendi diliyle düşünür. Olayları ve sorunları yine kendi diliyle açıklayabilir. Türkçe anadilimize yakın olduğundan iki dilli bir Türkmen bir olayı veya sorunu Türkçe çok rahat anlatabilir. Türkçenin Türkmen diline yakın olması çok eskilere dayanır. Eski Türkmen evlerinde Osmanlı Türkçesi konuşulurdu ve bu durum etkisini kaybetse de günümüzde de devam etmektedir. Türkçe seçil bir dil olduğundan anlaşılması kolaydır. Verilen cevaplara göre, iki dilli Türkmenlerin çoğu Türkçeyi kavramakta zorluk çekmemektedir. Türkçeyi kavramakta zorluk çekenler ise ya Türkçe eğitimi alamamış ya da televizyonda Arapça kanalları tercih ettikleri için Türkçe anlayıp fakat yeterince kavrayamamaktadırlar.

4.1.5 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Türkçeyi nerede ve ne zaman öğrenmeye başladınız?

Katılımcıların biri "*Konuşma olarak ana dilim sayılır, önceden belirttiğimiz gibi Türkçenin farklı bir ağız olarak değerlendirilir. Okuma olarak da 15 yaşında ancak dört beceriyi tam olarak öğrenmem üniversitede gerçekleşti.*" (Katılımcı, 18), "*Türkçeyi ilk 15-18 arası yaşlarımda televizyondan öğrendim. Üniversite sürecinde kendimi daha fazla geliştirdim.*" (Katılımcı, 5). Katılımcıların cevabına göre Türk-Türkmen dilinin yakınlığına ve daha önce belirttiğimiz gibi Irak Türkmencesi, Türkçenin farklı bir ağız lehçesi olarak değerlendirilebilir. Diğer yandan, Irak'ta Türk Dili ve Edebiyatı bölümü okuyup (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) gibi dört temel beceri, yeni ve eski edebiyat, şiirler ve şairler, gramer ve Türk tarihi gibi konular ve daha birçok konu da üniversitede öğretilmektedir.

"*İlkokuldan beri ben Türkçeyi öğrenmeye başladım.*" (Katılımcı, 4), "*Önce kendi çabalarım ile sonra da okul ve dil kurslarına gittim.*" (Katılımcı, 6), "*2yaşımdan beri televizyon izleyerek hem konuşmayı hem de yazmayı öğrendim.*" (Katılımcı, 13). Katılımcıların da belirttiği gibi yeni bir dil öğrenmenin en etkili yöntemlerinin başında televizyon izlemek gelmektedir. Televizyon kitle iletişim araçlarından biri olduğu için büyük kesimlere hitap ediyor ve yeni dil öğrenmek

isteyenler için en ideal ve kolay yol olmaktadır. Katılımcıların biri, 15-18 yaşları arasında televizyon vasıtası ile öğrenmiş. Diğer katılımcı 2 yaşından itibaren televizyon izleyerek okumayı ve yazmayı öğrenmiş. Televizyon aracılığıyla genellikle İstanbul ağız konuşulduğu için ilk olarak İstanbul ağız öğrenilmektedir. Üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı okuyan kişilerin Türkçesi daha sağlam ve pekişmiş oluyor. Ayrıca dili daha iyi kavramış olmaktadırlar.

Bir diğer katılımcı *"Irak Kerkük Türk Kültür Merkezi'nde ..."* (Katılımcı, 14). Katılımcının cevabına nazaran 1975 yılından itibaren Kerkük'te Kızılay Derneği'nin salonunda sergilenen Türk kültür merkezleri ve tiyatro salonları bulunmaktaydı. Yapılan gösteriler, Kızılay derneğinin salonunda sergilenebiliyordu. Birçok Türkmen o merkezler sayesinde Türkçeyi öğrenmişti, fakat sergilenecek metinler emniyet tarafından kontrol edilir, sakıncalı gördükleri bölümlerin çıkarılması istenirdi. Bununla da yetinmeyerek Kerkük Türk Kültür Merkezi'ne giden kişileri baskı altına almışlardır (Saatçi Önder, 2020). Saddam rejimi döneminde ve Amerika işgalinden sonra bütün kültür merkezleri kapatıldı. Günümüze kadar açılmış kültür merkezi veya bir tiyatro salonu bulunmamaktadır.

Diğer katılımcıların yorumları ise şöyledir: *"Türkçeyi 3. sınıftayken televizyondan öğrenmeye başladım. "* (Katılımcı, 1) ve *"Türkiye Türkçesini küçük yaşta televizyondan öğrendim."* (Katılımcı, 15).

Türkiye Türkçesi Irak Türkmencesine yakın olsa da öğrenmek için televizyon ve internet gibi dijital platform araçları ya da özel kurslar ve okul gerektiriyor. Bir dili tüm yönleriyle öğrenmek zaman alan bir iştir. Yabancı dil olarak Türkiye Türkçesini öğrenen iki dilli Türkmenlerin bir amaca veya hedefe bağlı oldukları için, hemen hemen çoğu Türkmen Türkçeye hakimdir. Irak'ta Türkçe hep var olan bir dildir. Hiçbir güç ne Türkmenleri ne de Türk varlığını Irak'ın Türkmen bölgelerinden silememiştir. Irak'ta 1970'te kısa bir süreliğine de olsa Türk Kültür Merkezi açılmış ve Türkmenler orada hem dil öğrenmiş hem de Türk kültürü dersleri almışlardır. Önce Şumul okullarında hafta da bir ders Türkçe eğitim alınmasına izin verildi. Daha sonra Türkmenler hakları olan anadillerinde eğitim almayı başarıp ABD işgalinden sonra Esas okullarını açmışlardır. Uydu ve internetin yayılmasıyla birlikte Türk

diline olan ilgi daha da artmıştır. Türk dizi ve filmleriyle Kerkük'te yaşayan Arap ve Kürtler de Türkçe öğrenmeye başladılar.

4.1.6 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Hangi sıklıkla, kiminle ve hangi amaçla Türkçe konuşup yazıyorsunuz?

Irak Türkmenlerinin en büyük sorunu kendine mahsus bir yazı dili olmamasıdır. Osmanlıca, yazısı Arap alfabesi ile yazılan okunuşu Türkmence olan yazı dilimiz, Saddam rejimi ve Amerika işgalinden sonra yazı dili iptal edildi. Türkmen okulları da kapatıldı. Türkçeyi bir amaçla öğrenmiş iki dilli Irak Türkmenleri genellikle okul ve eğitim amaçlı öğrenmişlerdir.

Katılımcıların yanıtları şöyledir: *"Çevremdeki insanlarla her zaman Türkçe konuşup yazıyorum. Bu durum onların da hoşuna gidiyor; çünkü onlar da benim sayemde Türkçe öğreniyorlar."* (Katılımcı, 1). Katılımcının cevabı doğrultusunda Türkçe öğrenen her birey bir iki kişinin de öğrenimine katkı sağlamaktadır. Bazı Türkmenler ise Türkçe konuşacak çevreleri olmadıkları için sosyal medya ve iletişim yoluyla Türkçeyi öğrenmeye çalışıyorlar. Dolayısıyla, Türkçe bilen arkadaş çevresiyle konuşmaya gayret ediyorlar. Irak'ta Türkçe öğrenmek Arap ya da Türkmen fark etmeksizin birçok kişinin severek öğrenmek istediği bir dildir.

" Arkadaşlarımla, ailemle ve sosyal medyada çok fazla Türkçe konuşup yazıyorum. Türkiye'de de yaşadığım için her yerde Türkçe konuşuyorum." (Katılımcı, 5). ve *"Irak Türkmenlerinin kendine mahsus bir yazısı olmadığı için tarih boyunca yazı dilinde hep Türkiye Türkçesini tercih etmişlerdir. Bundan dolayı her yazışmada Türkiye Türkçesi kullanırım genellikle."* (Katılımcı, 6). Katılımcılar verdikleri yanıtlarla Türkçe 7. yüzyılda kısmi bir konuşma dili olarak konuşulmaya başlamış daha sonra göç ve yayılma neticesinde kullanım alanını genişletmiştir. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşanan siyasi gelişmelerin ardından azınlık dili haline gelmiştir. 1931 yılında çıkarılan yerli diller yasasıyla Türklerin yaşadığı bölgelerde eğitimin Türkçe olacağı ve mahkemelerde yargılamanın Türkçe yapılacağı belirtmiştir. Fakat bu durum 1933'te anayasaya şekil verilirken, resmi dilin Arapça olduğu şeklinde ifade edilmiştir. 1991 yılında başlayan Amerika müdahalesi, Irak'ın

kuzeyini fiilen merkezi yönetimin kontrolü dışına çıkarmıştır. Başta Kerkük olmak üzere, 2003 işgaline kadar süren bu dönemde, Türkçe eğitim veren okullar ve Türkçe gazete, dergi, radyo ve televizyon yayınları rahat bir şekilde yapılmaya başlamıştır (Özkan, 2009). Türkiye'de yaşayan Irak Türkmenleri, Türkçeyi iyi bilen kişiler, aile ve arkadaş grupları arasında Türkçe konuşup yazarak Türkçe öğrenmelerini sağlamaktadır. Bu da medyanın ve medya araçlarının dil öğrenimine olan katkısını ve önemini gözler önüne sermektedir.

"Türkiye'de eğitim gördüğüm için Türkçeyi bütün Türk ve uluslararası arkadaşlarımla, alış-verişte ve işte kullanıyorum." ve *"Çalıştığım iş ve çevremden dolayı günlük hayatta kullanıyorum."* (Katılımcı, 18). Katılımcı 18'in cevabıyla Türkiye, eğitim veya iş için birçok ülkeden insanların gelmek istediği ülke konumundadır. Bu sebepten dolayı herkesin ortak dil olarak konuştuğu dil Türkçedir. Türkiye'ye gelmek isteyen veya eğitim gören bir Irak Türkmen'i olarak arkadaş çevresi, alışveriş ve iş gibi durumlarda genel olarak Türkçe kullanılmaktadır.

Bir diğer katılımcı ise *"Okulda ve çevremizdeki insanlarla"* (Katılımcı, 17), bir diğer yorumda da *"Hemen hemen tüm arkadaşlarımla Türkçe yazıyoruz. Fakat konuşma olarak kendi Türkmencemizi tercih ediyoruz"* (Katılımcı, 16). Katılımcıların yanıtları doğrultusunda daha önce bahsettiğimiz gibi Irak'ta "şumul" okullarında Türkçe eğitim gören Türkmen öğrenciler okulda aralarında yarı Türkçe konuşup, çevrenin etkisi ve kendi dilimizin öğrencilere etkisinden öğrenciler bazen Türkmence kelimeleri Türkçe harflerle yazmakta, sosyal medyada ve mesajlaşmak gibi günlük olayları da Türkçe yapmaktadırlar. Böylece Türkçe her geçen gün biraz daha yayılmaktadır.

Türkçe konuşmak için her zaman Türkçe bilmemize gerek olmuyor. Çevremizdeki kişilerle sürekli Türkçe konuşarak, kulak aşinalığı oluşundan, bu durum da onların hoşuna gitmekte çünkü onlarda bu sayede Türkçe öğrenmiş ve yeni kelimeler keşfetmiş oluyorlar. Aile, arkadaş ortamı ve sosyal medya aracılığıyla Türkçe konuşup yazışmak her geçen gün artmaktadır. Muhtemelen her aileden bir veya iki kişi Türkiye de yaşamakta onların çalıştığı iş ve çevreden dolayı veya

Türkiye’de eğitim gören Türkmenler uluslararası arkadaş edindiğinde ortak dil Türkçe ile anlaşılmaktadır.

4.1.7 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Sizce televizyonun insanlara en önemli katkısı nedir?

Anketin on ikinci sorusu televizyonun eğitime katkısı ve önemini belirtmektedir. Kitle iletişim aracı olan televizyon, insanoğlunun yaşamını kolaylaştırdığı herkesçe bilinmektedir. Katılımcıların verdiği yanıtları ise şöyledir: *"İnsanın izlediği programa bağlıdır: Dizilerden dil öğrenmek, yemek programlarından yeni tarifler, güncel haberler, devletin yeni kararları, belgesellerden aydınlanmak vs."* katılımcı 18'e göre televizyon toplumsal işlevlere sahip kitle araçlarından birisidir. Geniş kitlelere ulaşabilme özelliği ile yabancılara doğru örneklerle Türk kültürünü tanıtmaya görevini üstlenebilir. Böylece Türkçe bilmeyen biri, sadece televizyon programları izleyerek, Türkçeyi tam olmasa da okuyup anlayabileceği seviyeye gelebilir. Televizyonda izlediğimiz diziler, programlar, ana haber bültenleri, belgeseller ve daha birçok programlar ile bizlere sunduğu imkanlarla yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenmek gayet rahat olabiliyor.

"Eğer yerel kanalların dışında başka kanallar izlerseniz o ülkenin dilini ve kültürüne aşina olabilir ve o dili öğrenebilirsiniz" (Katılımcı, 13). Bu katılımcının yanıtı ise dil öğrenimi için etkili yollardan biri de Irak'ın kendi ulusal kanalları haricinde, Türk kanallarını izleyerek dile daha fazla hâkim olabilirsiniz. Bir dili öğrenmenin yanı sıra o ülkenin hem dilini hem de kültürünü öğrenebiliriz. Bu da televizyonun bize sunduğu yararlarından sadece birisidir.

"Yeni kelime öğreniminde ve bilmediğimiz yerleri keşif etme konusunda önemli" (Katılımcı, 2). Televizyonun bir diğer yararı da kitle iletişim araçlarından biri olduğu için, uzakları yakın etmek ve gidip görülmesi mümkün olmayan yerleri görme fırsatı sunmaktadır. İki dilli Türkmenlerin izledikleri haber bültenleri, belgeseller ve yayınlanan kelime oyunları gibi programların neticesinde, Türkçe kelime dağarcıklarının eksik olduğu noktalarda kendilerini geliştirmektedirler.

Diğer katılımcıların yanıtları şu şekildedir: *"Dizilere bakıyorum ve Türkçem daha iyi oluyor."* (Katılımcı, 3), *"Güzel diziler ve güzel programları izliyoruz."* ve *"Konuşma katkısı çok önemlidir."* (Katılımcı, 4). Bu katılımcıların verdikleri cevaplara göre özellikle yayınlanan yeni dizlerin yeni dil öğrenimine katkısı oldukça fazladır. Çocuklar televizyon programlarından yeni davranış kalıpları öğrenmekte ve bu programlarda izlediklerini model almaktadır. Televizyonun dile, anlamaya ve konuşmaya kattığı etkileri de çoktur. Yayınlanan dizi filmler hem Irak Türkmenlerine hem de diğer yabancılara Türk dil ve kültürünü en iyi şekilde aktardığının kanıtıdır.

"Kendimden yola çıkarsam; çok güzel Türkçeyi öğrenebilirler." (Katılımcı, 1) ve *"Televizyon dil öğretme yönünden yüksek derecede katkı sağlamaktadır."* (Katılımcı, 15). 1 ve 15'ci katılımcıların biri yine televizyon aracılığıyla kurulan tek yönlü iletişimde kumanda bile insanlara hükmedebiliyor. Televizyon programlarındaki karakterlerin her anına şahit olan bireyler o karakteri benimsemekte ve hatta kendilerini o karakterle özdeşleştirmiş durumdadır.

Televizyonun evrensel iletişim boyutunda sağladığı pek çok yararı vardır. Dil ve kültür öğrenmek, uzakları yakın etmek ve dili doğru şekilde öğrenip konuşma şeklini geliştirmek gibi... Televizyon dil öğretme yönünde yüksek derecede katkı sağlamaktadır. Yeni kelimeler öğrenme gidip göremeyeceğimiz yerleri keşfetme konusunda bize yardımcı olur. Tabi bu durum kişinin izlediği programlara bağlıdır. Yemek programlarından yeni tarifleri dizi izlerken dil öğrenmek, belgesellerden aydınlanmak gibi pek çok katkı sağlamaktadır.

4.1.8 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

2003 Saddam döneminden sonra Türkçe yayın yapan kanalların izlenme oranında artış sağlandı mı?

1990'lı yıllara kadar Irak Türkmenleri, kendi dillerinde okuma hakkı bulunmamasına rağmen yine de dillerini korumayı başarabilmişlerdir. Kendi ülkelerinde ana dilleri ile eğitim alma hakkı bulunmayan çok sayıda Türkmen

ana dilde eğitim almak adına Türkiye'ye gelmiş ve hala gelmeye devam etmektedir.

Katılımcıların yanıtları da şöyledir: *"Elbette, çünkü birçok sansür kalktı, internetle beraber insanlar dünyada olup bitenleri takip etmeye başladı."*, *"Evet. Daha çok insan Türkçe kanalları izlemeye başladı, dolayısıyla izlenme oranı da arttı."* (Katılımcı, 13). Katılımcının cevabına göre 2003 yılında bir grup gönüllü Türkmen eğitimci ana dilde eğitim yapabilmek için o dönemdeki koalisyon güçleri ile görüşmeler düzenlemiş ve toplantılar neticesinde ana dillerinde okul açma hakkı Türkmenlere tanınmıştır. İnternetin yayılması ile birlikte hem Türkiye hem de dünyadaki olaylara şahit olma imkânı bulunmuştur.

"Önceden Türkçe kanallarının ve uyduların yasak olduğu için tabii olarak artmıştır." (Katılımcı, 18). Saddam Hüseyin'in egemenliği döneminde başka uydu ve kanalların izlenmesi, Türkçe şarkı dinlenmesi ve hatta kaset satılması bile yasalanmıştı. Fakat o dönemden sonra Türk uydusu izlenmeye başlandı ve tabii olarak sevimye de başlanınca izlenmeler artmıştır.

Bazı katılımcılar da şöyle söylemiştir: *"Kişi ve aileyle göre değişen bir durumdur ama artığını düşünmekteyim."*, (Katılımcı, 15). *"Evet. Herkes izlemeye başladı. Bu durumda da izlenme oranı arttı."* (Katılımcı, 1) ve *"Evet, zaten her şey 2003 ten sonra başladı. Kurslar ve okullar."* (Katılımcı, 17). Katılımcılar verdikleri yanıtlara nazaran 2003'ten sonra uydu ve kanallarının yasaklanmasının son bulması ve Türkmenlerin ana dillerinde eğitimlerine tekrardan hak kazanmaları her şeyin yeniden başlamasına sebep olmuştur. Bu da Türk kanallarının çokça izlenmesine vesile oldu. Türkçenin yasaklandığı dönemde Irak Türkmenlerine olan etkisi de fazladır.

Bu soruya verilen cevaplardan belki de en önemlisi Katılımcı 5'in cevabıdır. Katılımcı 5 verdiği yanıtla durumu şöyle özetlemiştir: *"Evet, sağlandı. 2003 yılından önce Irak'ta Türkçe yayın yapan kanallar mevcut değildi. Türkler kendi anadilleriyle bir dizi bir film izlemeye hasret kalmışlardı. Yazar, Mehmet Salihi, Temmuz 1987, Irak Devlet Televizyonu bir gün önce*

yarın için yayın akışını açıklarken, yarın akşam "HÜRMÜZ" adlı Türk filminin sunulacağını duyurdu. Irak Türkleri bunu duyunca bayram ettiler desem abartmış olmam!.. O zaman normal telefonlar vardı, herkes telefona sarıldı "belki haberleri yoktur" düşüncesiyle eş, dost ve akrabaya haber verildi. O gün Kerkük'te herkes çok mutluydu. Hürmüz filminin sunulması için bekleyiş çok zor geçti, özellikle de son saatlerde. En son geldik film saatine... Kerkük'te sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş gibi herkes evine tıkılmış. Film başladı. Jenerikte isimler geçiyor... Türkan Şoray vardı filmde. "Hadi başlasın da Türkçe bir iki kelime duyalım" diye nasıl sabırsızlanmıştık. Film başladı. Ama ne başladı. Filmin Arapça dublaj olması bütün hayallerimizi suya düşürdü. 2003 yılından sonra yasaklar kalkınca tabii herkes anadilini tercih etti' (Katılımcı, 5). Katılımcının cevabında görüldüğü üzere Saddam döneminde Türkmen haklarının çiğnenmesinin ve Türk diline olan özlemin en bariz örneklerinden biridir. Rejimin Türkçe dil öğrenimini rencide edici bu tür olayları Türkçe yayın yapan kanalların yasaklanması, okulların kapatılması ve kültür haklarının ellerinden alınması Türkmenleri yıldırmamış tam tersine Türkiye Türkçesi öğreniminde daha çok teşvik etmiştir. Irak Türkmenlerine kültür hakları hiçbir zaman tam anlamıyla verilmemiştir sadece referandum anlaşması yapılarak Kerkük'ün Kuzey Irak Kürt Bölgesine veya Bağdat Merkezi Hükümet'e bağlanacağı konusunda karar verilecekti. Kerkük şehrinin çoğunluğunu Türkmenler oluşturduğu için Kürtler Türkmenlere yanaşarak, Türkmenler referandumda Kürtleri seçeceği takdirde Kürt özerk bölgesi içerisinde Türkmenlerin bütün haklarının verileceğini vaat etmişlerdir. Türkmenlerin büyük çoğunluğu Kürtlerin teklifini reddetse de bir kısım Türkmen bu teklifi olumlu bulmuştur. Dolayısıyla Kerkük'ü kaybetme korkusu yaşayan Baas Partisi bir kararla Türkmenlere kültürel haklar verilmiş ve iktidara geçtikten sonra da hakları geri alınmıştır.

Bir diğer önemli konu ise medyanın dil öğrenimine katkısı Irak Türkleri için önemi oldukça fazladır televizyonda Türkçe yayın yapmanın yasak olduğundan Türkmenler radyo başında bir iki Türkçe veya Türkmence şarkı dinleyebilmek için saatlerce beklenirdi tabi bu rejimin bir yerde biteceği

kesindi Şu an Türk diline olan baēlılık Türkmen okullarının tekrar aēılması ve gün geētikēe sayılarının artmasının temelinde yaŖanılan bu zorlu sreē vardır.

Saddam döneminden sonra insanlar daha ēok Türk kanalları izlemeye baŖladılar. O dönem Trkēe kanal ve uyduların yasak olduēu ve birkaç Arapēa kanaldan baŖka kanal da bulunmamaktaydı. ēnk birēok sansür kalktı. İnternet ve sosyal medyayla beraber insanlar dünyada olup biteni takip etmeye baŖladılar.

4.1.9 Baēlamda Kullanılan Aēık Uēlu Soruların Deēerlendirilmesi

Gün iēerisinde yaklaŖık kaē saat Trkēe yayın yapan televizyon kanallarını izliyorsunuz?

Trkēeyi anlamak ve okumak kadar yayın yapan uydu ve dijital platformdaki kanalları izlemekte önem taŖımaktadır. Katılımcıların yanıtları Ŗyledir: "1 saat izleyebiliyorum genellikle Youtube ve Netflix gibi platformlarda Trkēe iēerikler izliyorum" (Katılımcı, 13). Katılımcının cevabında grldēu gibi son yıllarda internetin izlenmesinin gēlenmesiyle birlikte ücretli veya ücretsiz televizyon kanallarının pek ēoēu internet üzerinden yayın yapmaya baŖladılar. Hatta internetin televizyon sektörünün önüne geēmek istediēini görebiliyoruz. Günümüze baktıēımızda sosyal medya ve dijital platformu eskiye nazaran en ēok izleyenler yeni nesillerdir. Bu yüzden daha ēok ilgi görmektedir. Dijital platformun verdiēi özgürlük istediēin zaman istediēin programı izleme imkânı saēlıyor. Durdur, izle geri al ve izle özellikleri gibi özellikler sunması sayesinde daha fazla raēbet edilmektedir. Netflix, Blu TV gibi projelerle iyiden iyiye televizyona olan baēımlılıēımızı yitiriyoruz. "Evde televizyon her zaman aēık ve ben de fırsat buldukēa Trkēe yayın yapan kanalları izlerim. Yani yaklaŖık 10 saat izlerim." (Katılımcı, 1), "2,3 saat gibi." (Katılımcı, 8) ve "2-3 saat. Genellikle ana haberleri izliyorum." (Katılımcı, 5). Katılımcılara göre üzerine durulması gereken konu televizyonun kiŖilerin ve toplumun geliŖimine olan katkısıdır. Özellikle ēocukların televizyon programlarında grdēu kiŖilere ve hayatlara zendēi

ve hal hareketlerini örnek aldığı bir dönemde, televizyon yayınları önemli ve eğitici olmalıdır. Dil kültürün en önemli taşıyıcısı olduğu için her milletin dili nesillere milli kültürünü aktarırken aynı zamanda onlarla nesiller arasında köprü vazifesini üstlenmektedir (Hacıeminoğlu, 2011). Hemen hemen bütün evler de ilk olarak ve en çok izlenen haber bültenleridir. İkinci sırada ise diziler yer alır. Dil öğrenmek içinde hiç şüphesiz en iyi programlardır.

"Şimdilerde çok fazla televizyon izlemediğim için, 5-6 saat en fazla" (Katılımcı, 16). Irak Türkmenlerinin en çok izlediği kanallar Türk kanallarıdır. Televizyon her evde olan ve hatta birden fazla olduğundan etkileme ve alışkanlık haline getirme gücüne sahiptir. Çünkü televizyon hem göze hem de kulağa hitap ettiği için, standart Türkçe ile kültürel değerler iç içe yayın yapıldığından, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin uzun saatler izlemesine sebep olmaktadır. Hemen hemen bütün Türkmenler, Türk kanallarını izlemektedirler. Dil öğrenimi, aksan gelişimi ve kültür aktarımı televizyonun Irak Türkmenlerine katkısı oldukça fazladır.

Günümüzde başta Youtube olmak üzere Facebook ve diğer internet platformlarının televizyonun yerini aldığı herkes tarafından kabul edilir oldu. Günümüzde televizyon izleme süresi 2-3 saatin üzerinde olduğu düşünülmektedir. Fakat bu oran değişmektedir, 10-12 yıl öncesine bakıldığında bu sürenin 5 saatten olduğu görülmektedir. Telefonların sadece görüşme ve mesajlaşma için kullanıldığı dönemde, televizyonun dışında gündemi takip etme alışkanlığı yoktu. 2018 yılına bakıldığında ise günlük televizyon izleme oranları geriledi. Bu durum Irak Türkmenleri için de aynı olsa da Türk uydu kanalları izlenme oranları biraz daha yüksektir. Evdeki televizyonlar her zaman açık ve günün her saati Türk kanallarının izlenme oranları daha fazla olduğundan, çok fazla izlemiyorum diyenler bile, günlük ortalama 5-6 saat televizyon izlemektedirler.

4.1.10 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Türkçe konuşma yazma ve televizyonda konuşulanı anlama konusunda kendinizi yeterli buluyor musunuz?

İki dilli Irak Türkmenlerinin Türkiye Türkçesini öğrenmeye çalıştıkları, öğrendikleri ancak televizyonda Türkçe zengin bir dil olduğundan bütün ağız lehçelerini anlamak, kavramak konuşulanı anlamak konusunda yeterli olup olmadıklarını göreceğiz.

Katılımcıların yanıtları ise "Evet. Ama söylediğim gibi çalışanların Türkçesini geliştirmek lazım." (Katılımcı, 9). Daha önce de belirttiğimiz gibi Türkçe zengin bir dil olduğundan farklı yörelere ait farklı ağızları mevcuttur. Bütün yönleriyle anlamak kavramak, televizyonda her söyleneni anlamak, Türkçe zor ve meşakkatli dil olduğu için ekstrasından çalışmak öğrenmeği gerekmektedir.

"Evet, kedimi çok yeterli görüyorum." (Katılımcı, 17), "Evet, buluyorum ama çok değil." (Katılımcı, 4), "Evet, gayet iyi bir şekilde." (Katılımcı, 16) , "Hemen hemen." (Katılımcı, 5) ve "Evet, buluyorum." (Katılımcı, 6). Gibi yaklaşık bütün katılımcılar okulda veya üniversitede Türkçe okudukları için kendilerinin yeterli seviyede Türkçeyi bildiklerini ve anlamada zorluk çekmediklerini belirtmektedirler.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken görülen eğitim kadar hedef dilde pratik yapmakta oldukça önemlidir. Okuma, konuşma ve yazma becerilerinin temelini oluşturan bir faaliyettir. Sistemli okuma neticesinde kişiler kelime hazinelerine yenilerini ekleme, farklı deneyimler hakkında fikir sahibi olma ve zihninde tekrar yapılandırabilme gibi süreçleri yaşamaktadırlar. Türkçe öğreniminde kendini yeterli bulanlar kadar yeterli bulamayanlar da vardır. Bunu sebebi ise çocuk bireylerin okuma alışkanlığı kazanması süreci ailede başlamalıdır. Okullarda Türkçe dersleri aracılığıyla öğrencilere kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı oluşturulmaya çalışılmalıdır. Çocuk yaşta öğrenilmeyen dil daha zor öğrenilir.

4.1.11 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Televizyon programlarını izlediğinizde yerel lehçeleri ayırt edebiliyor musunuz?

Türk topluluklarının kendi dillerini yani Türkçenin lehçelerini ve şivelerini anadil olarak konuştukları kabul edilmiştir. Bunların en başında Anadolu Türkçesi yer alıyor. Türk lehçeleri arasında en büyük grubu oluşturmaktadır. Daha sonra Azeri Türkçesi, Özbek Türkçesi ve Kazak Türkçesi gibi birçok lehçe bulunmaktadır.

"Hepsini tam olmasa da ama ediyorum, evet." (Katılımcı, 16). Uydu kanallarına genellikle İstanbul ağızı ve Karadeniz ağızıdır, diğer diller daha ikinci planda kalmıştır. Irak Türkmenleri de İstanbul ve Karadeniz ağızına hâkim olmuşlardır.

"Evet, lehçeler farklı." (Katılımcı, 17), "Bütün lehçeleri değil." (Katılımcı, 15) ve "Tabi ki edebiliyorum." (Katılımcı, 4). Katılımcılar televizyon aracılığıyla aşına olduğumuz lehçeleri öğrenip ayırt edebildikleri kanaatindedirler. Tabi bildiğimiz ağızların yanı sıra Mardin, Adana, Gaziantep ve Urfa gibi başka ağızlar da mevcuttur. Buna rağmen Irak Türkmenleri kulak aşinalıklarından ve Türkçe öğrenme içgüdüleri ile Türkçenin farklı ağız ve lehçelerini öğrenmekte ve anlamada zorluk çekmemektedirler.

"Karadeniz ve Güneydoğu bölgelerin lehçelerini kolayca fark edebiliyorum." (Katılımcı, 18). Katılımcılarında belirttiği gibi televizyonda İstanbul ve Karadeniz ağızının yanı sıra Güneydoğu, Ege bölgelerinin lehçelerini dizi filmler de görüp duyduğumuz dillerdir ve neredeyse bütün Türkiye Türkçesini bilen Türkmenler de lehçeleri bilip ayırt edebilmektedirler.

Lehçe, bir dilin tarihsel bölgesel sebeplerden dolayı ses yapı ve söz dizimi özellikleriyle ayrılır. Diyalekt coğrafi ve kültürel faktörler de bu ayrılmada rol oynamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen iki dilli Türkmenler Türkçeyi öğrendikten sonra yerel lehçelerini anlamaları da zaman alacaktır. Fakat Türkmenlerin bütün lehçelerin anlamaları pek mümkün değildir. Türkçeyi erken yaşta öğrenen bireyler yerel lehçelerine de hâkim olma imkanları artmaktadır. Sonradan Türkçe öğrenmeye merak salanlar ya da

televizyonda öğrenmeye başlayanlar ise Türkçenin bütün lehçelerine hâkim olamazlar. Ankete yanıt verenlerin bir kısmı yerel lehçeleri ayırt edebildiklerini söylemiş diğer kısmı ise bütün lehçeleri ayırt edemediklerini, sadece televizyonda genellikle izlediğimiz Karadeniz ve Güneydoğu bölgesinin lehçelerini ayırt edebildiklerini, ifade etmişlerdir.

4.1.12 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Dijital platformda yayın yapan kanalları (Puhu TV, Blu TV, Netflix) izliyor musunuz? Cevabınız evetse neden?

Günümüzde dijital platform gerek yabancı dil öğreniminde gerekse o dilin geleneklerini öğrenme konusunda sınırsız ve farklı materyaller içeren önemli bir araç konumundadır. Dijital platformun daha önemli bir özelliği de yabancı dil öğrenmek isteyenlerin en büyük grubunu oluşturan gençlerin ilgi ve alakasını çekmesidir. Yabancı dil öğrenimiyle ilgili her geçen gün yeni materyaller piyasaya sürülüyor. Mesela bloggerlar, mobil uygulamalar ve oyunlar bu araçların bir kısmı verimli ve yararlı bir şekilde yabancı dil öğreniminde kullanılabilir.

Katılımcıların on yedinci soruya verdikleri yanıtlar şöyledir: "Evet izliyorum yeni hikayeler öğrenmek için." (Katılımcı, 7). Dijital platform uzun zamandan beri hem güvenilir dinleme yazma hem de konuşma etkinliklerinde destekleyici bir materyal olarak kullanılmaktadır. Günümüzde yeni hikayeler ve yeni keşifler insanlara her zaman keyif vermiştir. O yüzden ki insanlar yeni platformlarda yeni dil ve yeni ülkeler keşfetmeye meyillidirler. Bu katılımcı da dijital platformların faydalarından yararlanmıştır.

"Evet, Netflix'te Amerikan ve İngilizce dizi ve filmler izleyerek yeni bir dil öğrenmeyi amaçlıyorum." (Katılımcı, 17). Katılımcının da belirttiği gibi yabancı dil öğreniminde ve yeni hikayeleri öğrenmek için günümüzde yaygın olarak kullanılan araçların başında videolar ve dolayısıyla filmler gelir. Video, televizyon teknolojisiyle bütünleşmiş olarak öğrenimde yeni yöntemler oluşturmaktadır. Uzaktan eğitim ve bireysel öğrenme sürecinde bu büyük

potansiyele sahiptir (İşcan, 2011). Dijital araçlar eğitim ve öğretiminin diğer alanlarında da olduğu gibi, yabancı dil eğitimi alanlarında da etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Dilin yapısını, işleyişini öğrenmek ve dil ile alakalı hataların önlenmesi ve standart dilin kullanılması ve öğrenilmesi açısından da önem taşımaktadır.

"Evet, çünkü TV'den farklı olarak içerikler daha keyif verici ve reklamsız." (Katılımcı, 13), "Evet. Çünkü Türkçemi daha geliştirmek için." (Katılımcı, 2). Katılımcıların bu cevabı ise dijital platformun yabancı dil öğrettiği kadar yeni ve değişik içeriklere sahip olması da izleyicilerin dikkatini çekmiştir. İnsanlar gün ve saat kısıtlaması olmadan yeni programlar izlemek istedikleri için televizyonun belirli saatlerde belirli programlarını izlemek yerine, dijital kanallarının sunduğu programları tercih etmektedirler. Dijital platformlar, bir dilin dilbilimsel yapısını bilmek için kişinin öğrendiği yabancı dili ana diliyle kıyaslanmasını da mümkün kılmaktadır.

Bazı katılımcılar ise olumsuz yanıtlar vermiştir. "*Hayır izlemiyorum.*" (Katılımcı, 4), "*Hayır.*" (Katılımcı, 12) ve "*Hayır, izlemiyorum.*" (Katılımcı, 16). Katılımcıların yanıtları ile dijital platformla ilgilenmediklerini ve izlemediklerini belirtmişlerdir. Tabi bunun birden fazla nedeni olabiliyor. Kimisi, teknolojik aletlere ilgi duymadığı için, kimisi ise maddi olarak düşünüp ücretsiz kanallar varken, dijital platformdaki programları izleme gereği duymadıkları için izlemeyi tercih etmemektedirler. Dijital teknolojik alanların çoğalması ve bireylerin günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi, dış mekan oyun alanlarının giderek azalması kişiler üzerinde olumsuz etkiler bıraktığından katılımcılar dijital medyadan uzak durmayı tercih etmiştir.

Dijital platformda yayın yapan kanalları izleyiciye daha kaliteli daha özgür ve kişisel seyir anlayışı sunmaktadır. Diğer yandan internet, kullanıcılar için çok geniş bir içerik yelpazesi sunuyor. Seçeneklerin bu kadar geniş olması doğru ve güvenli şekilde seyirciye ulaşmasını da gerektiriyor. Tabi bu durumu kabul edip izleyenler kadar izlemeyenler de bulunmaktadır. Irak gelişmekte olan ve biraz daha geriden gelen bir ülke olarak izlemeyenlerin oranı yüksek

ve izleyenler de Türkçe için değil, Amerikan ve İngiliz dizi filmleri izlemeyi tercih etmektedirler. Türkçe izlenimlerin oranını artmak için daha çekici yeni içerikler, Türkçe filmlerin Türkçe alt yazılarının olmasını gerektiriyor.

4.1.13 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Dijital platformda yayın yapan kanallarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenimine katkısı var mı?

"Genelde TÖMER öğrencilerine tavsiye ediliyor, bazı öğrenciler Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe programlardan az çok öğrenmişler." (Katılımcı, 18). Katılımcının verdiği yanıt doğrultusunda TÖMER yabancılar için uyarlanan Türkçe yeterlilik ve Türkçe dört temel dil becerisini ölçme ve değerlendirmeye yöneliktir. Türkiye'de eğitim gören bütün Türkmen ve yabancı öğrencilerin TÖMER sınavına katılmış bir katılımcı olarak, Türkçe öğrenmeye bu sınavların katkısı olduğunu düşünmektedir.

"Evet sanalda her türlü yayınların yabancı dil öğrenmeye katkısı olduğunu diye düşünüyorum." (Katılımcı, 6). Küresel dünyada dijital medya, teknik aletler ve mobil uygulamalar hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Teknik alanlarda ilerleme ve bu aletlerin sunduğu yeni imkanlar hayatımızın birçok alanında yeni bakış açısı ve yeni umutlara da sebep olmaktadır. Bunlardan birisi de yabancı dil öğrenimi ve öğretimidir. Özellikle gençlerde yabancı dil merakı ve ilgisi her geçen gün artmakta, dijital medyada kullanılan birçok araç yabancı dil öğreniminde verimli ve yararlıdır.

Olumsuz yaklaşan katılımcılar da vardır elbette mesela, *"Dijital platformda yayın yapan kanallar izlemiyorum."* (Katılımcı, 15), *"Hayır hiç katkısı yok."* (Katılımcı, 4) ve *"Galiba."* (Katılımcı, 17). Gibi yanıtlar veren katılımcılar medyanın faydalarından ziyade olumsuz yönlerini göz önünde bulundurmaktadırlar. Aşırı medya kullanımdan kaynaklanan teknoloji bağımlılığı kişinin dijital medyaya ve teknolojik ürünlere ulaşamadığı anlarda katılımcılar kendini huzursuz ve mutsuz hissedecekleri düşüncesine kapılıp medyadan uzak kalmayı tercih etmişlerdir.

Diğer katılımcılar ise *"Evet, mesela 7. Koğuştaki Mucize çok beğenildi ve tüm dünyada izlendi."* (Katılımcı, 13). Katılımcının yanıtına göre Dijital platformların bir faydası da insanlar izleyip veya görüp beğendikleri içeriği paylaştıklarında başkalarında da merak uyandırmaktadır. Bunun için izlenen dizi ve filmlerin dil ve kültür aktarımı açısından insanlarda merak uyandırmaktadır. Dizi film izlemek, yabancı dil öğrenmenin en ideal yollarından biridir. Dil ve kültür birbirini tamamlayan iki kavramdır. Bir ülkenin dilini kültürüyle etkileşime geçerek çok daha kolay olacak bir şekilde yabancı dildeki dizi filmleri izleyerek, gündelik hayatta kullanılan cümlelere de aşina olup daha iyi kavranmaktadır.

"Evet, katkısı çoktur. Ben de Türkçeyi ilk dizilerden öğrendim." (Katılımcı, 5). Yabancı dil öğretimi kültür öğretimidir. İnsanlar ait oldukları toplumun ve o topluma ait kültürün kelime ve kavramlarıyla kendilerini ifade etmektedirler. Bu sebeplerden dolayı öğretilen toplumun yapısı ve sosyal değerleri dikkate alınmalıdır. Dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarılması gerekmektedir. Aksi takdirde yabancı dil öğretimi eksik kalır. Çünkü dil kültürün aynası ve aktarıcısı durumundadır (Avcı Yusuf, 2002).

Günümüzde dijital medya ve mobil uygulamalar hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Bu yeni imkanlar hayatımızın birçok alanında yeni bakış açılarına ve umutlarına da sebep oluyor. Yabancı dil öğreniminde de etkisi fazladır. Dil öğrenmek isteyen yabancı uyruklu öğrenciler için de dijital platformlarında yayınlanan film ve dizilerin izlenilmesi tavsiye edilmektedir. Katılımcılar da genellikle dijital platformun yabancı dil öğreniminde katkısı olduğu kanaatindedir. Çünkü kültürel öğelerin aktarılması gerekmektedir, aksi takdirde yabancı dil öğretimi eksik kalır. Dil kültürün aynası ve aktarıcısıdır. Irak'taki iki dilli Türkmenler de Türkçeyi televizyon ve sosyal medya aracılığıyla öğrenmiştir. Sadece Türkçe değil farklı dilleri öğrenmeyi de sağlamışlardır.

4.1.14 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Televizyon programlarının izleyicilere konuşma, dinleme ve yazma becerisi kazanımlarını geliştirdiğini düşünüyor musunuz?

İnsanlar edindikleri bilgilerin bir kısmını dinleme izleme yoluyla bir kısmını da okuma yoluyla gerçekleştirmektedirler. Dinleme becerisinde önemli olan nokta, dinleme sırasında aktif olmayı gerektiren bir süreç olduğundan, kişilerin dikkatini anlatılana odaklanmasıdır. Anlama becerisinden olan dinleme, zamanla öğrenilmekte ve belli amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Okuma becerisi ise anlama, anlamlandırma ve yorumlama neticesinde bilgileri zihnimize kaydetmektir. Ayriyeten yazma ve konuşma becerilerinin temelini oluşturan faaliyettir. Kişilerin kendilerini sözlü ve yazılı ifade edebilmeleri için zengin bir söz varlığına ihtiyaçları vardır. Bahsedilen söz varlığı da belirli kitapların okunmasıyla oluşmaktadır.

Okuma, yazma ve konuşma hakkında katılımcıların yorumları ise şöyledir: *"Evet, kulak bir süreden sonra duyduğu kelimeleri bilinçaltına yerleştirdikten sonra yabancı dili düşünüp aklında çeviri yapmadan akıcı bir şekilde konuşmaya başlanıyor."* (Katılımcı, 18). Katılımcı 18'in cevabına göre iki dilli Türkmenlerin dili Türkçeye oldukça yakın olduğundan televizyonda ya da kendi aralarında konuştuklarında yabancı bir kelime duyduklarında hemen dikkatlerini çekmektedir. Ayriyeten anlamını bilmediğimiz bir kelime için araştırma yapıldığımızda da o kelime hafızamıza yerleşmektedir. Televizyonun kısa bir süre izlenmesinde bile kulak aşinalığı olup, kelimeler cümleler bilinçaltına yerleşmekte ve daha sonra konuşulmaya başlanmaktadır. Böylece Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

"Tabi ki evet, ama doğru bir şekilde Türkçe konuşulursa." (Katılımcı, 12). Katılımcıya göre Türk dili çok kapsamlı ve yönlü bir dil olduğundan bütün ağız ve lehçelerini öğrenmek oldukça zordur. Televizyonda izlediğimiz kadarıyla İstanbul ağız, en çok konuşulandır. Neredeyse bütün kanalların konuştuğu ortak dildir. Türkçeyi en doğru şekilde öğrenmek isteyenlerin ilk öğreneceği dildir. Tabi televizyon konuşma ağırlıklı olduğundan yazmayı

öğrenmek ve başka ağız lehçeleri bilmek ve konuşulanı anlamak için genellikle haber bültenlerini takip etmek ve mobil uygulamalardan faydalanmak için yazım hatalarımızı daha iyi kavramayı ve öğrenmeyi gerektirmektedir. Fakat Türkçe dil kursu görmek daha faydalı ve Türkçenin konuşma, dinleme ve yazma becerisini daha doğru bir şekilde öğrenmeyi sağladığını düşünmekteyiz.

"Konuşma ve dinlemede çok faydası var. Yazmada ise çok büyük katkısı olduğunu sanmıyorum." (Katılımcı, 16) ve *"Öğrenme açısından evet amayazma o kadar değil."* (Katılımcı, 8). Katılımcıların belirttiği gibi televizyon kanallarının okuma ve anlamada daha fazla etkisi görüldüğü için yazma diğer becerilere göre kazanılması ve alışkanlık haline getirilmesi daha zordur. Zaman ve özel ilgi isteyen bir beceridir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen kişilerin yazma becerilerini geliştirebilmeleri için, hayatlarında geniş yer kaplayan televizyonda da bu beceriyi destekleyen programlara, örneklere yer verilmesi gerekmektedir. Mesela kelime oyunu programları ve haber bültenleri gibi programların dil öğrenime katkısı bulunmaktadır.

Diğer katılımcılar da televizyon vasıtası ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğreniminin mümkün ve kolay olduğu düşüncesindedirler. Verdikleri yanıtlar ise şöyledir: *"Evet dinleme yazma ve konuşmayı çok geliştirir."* (Katılımcı, 17) ve *"Evet düşünüyorum; çünkü ben de Türkçeyi öyle öğrenmiştim."* (Katılımcı, 1). Katılımcıların da belirttiği gibi İnsanlar edindikleri bilgilerin bir kısmını okuma yoluyla bir kısmı ise dinleme şeklinde gerçekleştirirler. Dinleme becerisinde önemli nokta, kişinin dikkatini anlatılana vermesidir. Yazma ise insanın kendini ifade etme duygu ve düşüncelerini paylaşma isteğinden ortaya çıkan bir eylemdir.

Türkçe öğrenen yabancı uyruklular ve iki dilli Türkmenler televizyonda duyduklarına aşina olup, kelimeleri bilinçaltına yerleştirdikten sonra, o dil ile düşünmeye başlamaktadırlar. Türkçeyi televizyon vasıtası ile öğrenen Türkmenlerin sayısı oldukça fazladır. Tabi bu durum okuma için geçerlidir. Çünkü söz varlığının gelişimi okumanın alışkanlık haline getirilmesiyle mümkündür. Bu da konuşma becerisinin gelişimi, kişinin okuma becerisiyle ve

alışkanlığıyla doğru orantılıdır. Kitle iletişim araçlarından televizyonda konuşma becerisine ve kazanımlarına uygun örnekler sergilenerek yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenlerin gelişmelerine destek verilmelidir (Sucu Merve, 2019). Yazma konusunda televizyon pek fazla katkı sağlamamaktadır. Özellikle sesli harfler de zorluk çekenler oldukça fazladır. Televizyon programlarında kelimeleri doğru telaffuz eden mimiklerini etkili kullanabilen kişilere yer verilmelidir.

4.1.15 Bağlamda Kullanılan Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

İzlediğiniz televizyon programlarından sonra Türkçe öğrenmeye ilginiz arttı mı?

Televizyon programları eğitimsel programlardan ve en yetenekli öğretmenlerden bile daha fazla dil öğrenimine katkı sağlamaktadır. *"Evet arttı ve daha da kendimi geliştirdim bu sayede."* (Katılımcı, 7). Katılımcının bu yanıtı ile insanların hayatları boyunca edindikleri tecrübelerin ve vakit ayırdıkları her türlü etkinliği gelişmelerine, başka bir ifadeyle eğitimlerine katkısı bir gerçektir. Böylelikle iki dilli Irak Türkmenleri televizyon aracılığıyla hem Türkiye Türkçesini öğrenmiş hem de yeni dil öğrenmenin etkisiyle farklı programlara olan ilgileri artmıştır.

"Türkçe öğreniminde televizyon programlarının büyük etkisi olmuştur ve Türkçeyi öğrendikçe, Türkçeye daha çok ilgin artmıştır." (Katılımcı, 15). Katılımcının yanıtı doğrultusunda günümüzde Türkiye Türkçesi öğreniminde medya ve televizyonun etkisi oldukça fazladır televizyonda sunulan programlar haber bültenleri ve çocuk gelişiminde bile yararlı olacak çizgi filmler, teknolojinin bize sunduğu diğer alternatiflerin tamamı yabancı dil olarak Türkçe öğreniminin bir parçasıdır. Bu programlar yabancıların Türkçe öğrenmeye ilgisini arttırmaktadır.

Bazı katılımcıların yanıtları *"Şahsen hayır ama televizyon programları bence yabancıları Türkçe öğrenmeye teşvik eder ve ilgileri artırabilir."* (Katılımcı, 6), *"Hayır, çünkü benim ilgi alanım Türk edebiyatı olduğu için"*

ilgim arttı" (Katılımcı, 18). Katılımcıların yanıtlarına göre Türkçeyi daha önceden bilen, öğrenmiş olan iki dilli Türkmenler Türkçeye aşına oldukları için daha çok kitap ve edebiyata meyilli oluyorlar. Yeni nesiller her ne kadar televizyon ve sosyal medya bağımlıysa da belirli bir kesim dijital platformdan uzak durmayı başarmıştır ve bu sebepten dolayı televizyon onlar için ikinci planda kalmaktadır.

Diğer katılımcıların verdikleri yanıtları da şöyledir: *"Evet televizyon programların izlemek, öğrenme ilgisini çok arttırdı."* (Katılımcı, 17), *"Zaten çocuk yaştan beri izliyorum. O yüzden evet."* (Katılımcı, 13), *"Evet, arttı. Yeni öğrendiğim kelimeleri günlük hayatımda kullanmaya çalışıyordum."* (Katılımcı, 5) *"Evet hem de fazlasıyla arttı."* (Katılımcı, 1) ve *"Evet, çok fazla arttı."* (Katılımcı, 16). Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlara göre aynı dili konuşmak ve düşünce birliği millet olmanın en önemli unsurlarından biridir. Irak'taki iki dilli Türkmenler yabancı dil öğrenme isteği olduğu gibi o dilin edebiyatını tarihini bilmek ve öğrenmek de istemektedirler. Değınmemiz gereken diğer nokta da evde Türk kanalları izlendiğinde çocukların ekstra ilgisini çekmektedir. Geleceğın Türkmenleri olarak onları şimdiden Türkçeyi öğretilip sevdirmek, Irak'taki Türk varlığı için oldukça önemlidir. Irak'taki çocuk bireylere Türk kültürünü tanıtmak için gelişen teknoloji ile birlikte kitle iletişim araçlarının hayatımızda edindiğı yer artmakta ve bu görev okullarla sınırlı kalmamaktadır. Çünkü Irak'ta, gelişmekte olan bir ülke olduğundan, ilerleyen yıllarda Türkçenin gelişerek en üst seviyeye gelmesi de olağandır. Yaklaşık olarak bütün katılımcıların soruya olumlu cevap verdiklerini görmekteyiz.

Türkiye Türkçesi öğreniminde medya ve televizyonun etkisi oldukça fazladır. Televizyonda sunulan programlar, haber bültenleri ve çocuk gelişiminde yararlı olacak çizgi filmler teknolojinin bize sunduğı alternatiflerin tamamı yabancı dil olarak Türkçe öğreniminin bir parçasıdır. Çocuk bireylerin vakitlerinin büyük bir kısmı kitle iletişim araçlarında harcamaktadır. Bu araçların içerisinde en kolay ulaşabildikleri hiç şüphesiz televizyondur. Televizyona ve dijital platforma ilginin artması için Türk dizi

ve filmlerine Türkiye Türkçesi alt yazısı getirilebilir. Böylece yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin hem okuma hem de dinleme becerisinden ikisi birlikte gelişebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırmada Kerkük ilinde yaşayan iki dilli Türkmenlerde Türkiye Türkçesi öğrenimi sorununa çözüm bulunmaya çalışılmıştır.

Tarihi süreçte Türkçe doğal mecrasında Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarında öğrenilmiş ve öğretilmiştir. Yabancılar Türkçe öğretmek için yapılan araştırmalar “çağdaş Türkçe öğretimi dönemi” hariç benzer özellik taşımaktadır. Bu ortak özellikler şu şekilde açıklanabilir: Yabancılar Türkçe öğretmek üzere yazılan eserler hem Türkler hem de yabancılar tarafından hazırlanmıştır. Bir veya birden fazla dilde sözlük şeklinde hazırlanmıştır. Türkçe kelimelerin yabancı dildeki karşılığı verilmiştir. Tümevarım metoduyla Türkçe öğretilmeye çalışılmıştır. Dil öğretim yöntemlerinden dilbilgisi çeviri yöntemi kullanılmıştır. Dilin gramer konuları üzerinden Türkçe öğretilmiştir. Bazı eserlerde pratik Türkçe öğretmek hedeflenmiştir (Erdem, 2009). İki dillilik olgusu tek dilliliğin aksine daha karmaşık, bireysel, sosyal, kültürel, psikolojik ve eğitimsel boyutlar içermektedir. Bu nedenle iki dillilik, dilbilimle sınırlı olan ve dil ekseninde yapılan çalışmalardan ibaret değildir. İki dillilik olgusu göçmenler, sıra dışı topluluklar, onların eğitimi, psikolojik durumu, toplumsal ve ekonomik sorunları gibi konularla derin bir ilişki içindedir. Bu olgunun farklı akademik alanları kapsaması, iki dillileri tanımlamak ve sınıflandırmak üzere kullanılan ölçütleri önemli ölçüde arttırmıştır.

Çalışmada iki dilli Türkmenlerin ülkenin ana dilinin Arapça olmasına rağmen dillerini (Türkmence) korudukları ancak günlük konuşmalarında bazen yabancı kelime kullandıkları görülmüştür. Irak Türkmenlerine kültürel hakların verilmesi konusunda birçok gelgitler yaşanmıştır. İlk olarak 1970 yılında verilen kültürel haklar, 1971 yılında ellerinden alınmıştır. Türkçe eğitimin yasak olduğu dönemde bile Türkmen dili kaybolmamıştır. Yazı dillerinin olmaması Türkmence dilini zorluklara soksa bile

2003'ten sonra Irak Türkmenleri, Türkiye Türkçesini benimsemiş ve okullarda eğitim dili olarak Türkiye Türkçesini kullanılmıştır. Kerkük'teki Türkçe eğitimi veren okullar, Irak'ın diğer illerine nazaran daha çok sayıdadır. Diğer illerde Türkçe eğitiminin görülmemesi nedeni de Türkçe okutulan okulların tüm ilçelerde bulunmamasıdır.

Bu araştırma, iki dilli Irak Türkmenlerinin Türkçe öğreniminde televizyonu, dijital platform ve medyanın katkı ve önemini belirtme amacıyla yazılmıştır. Günümüzde televizyon ve dijital platformda yayın yapan kanallar yabancı dil öğreniminde ve o dilin gelenek ve göreneklerini öğretme konusunda sınırsız ve farklı materyaller içeren önemli araçlardan biridir. Dijital platformun bir diğer önemli özelliği de yabancı dil öğrenmek isteyenlerin en büyük grubunu oluşturan gençlerin ilgi ve alakasını çekmesidir. Yabancı dil öğrenimiyle ilgili her geçen gün yeni materyaller piyasaya sürülüyor. Mesela bloglar, mobil uygulamalar ve oyunlar. Bu araçların bir kısmı verimli ve yararlı bir şekilde yabancı dil öğreniminde kullanılabilir.

Araştırmada yöntem olarak açık uçlu soru yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, nitel veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır.

Öneriler

Yabancı dil öğreniminde geliştirmemiz gereken konulardan biri, Irak Türkmenlerinin Türkiye Türkçesini öğrenmesi onlar için son derece önemli bir konudur. Çıkardığımız sonuçlar, Iraklı iki dilli Türkmenler dijital platformda yayın yapan dizi ve filmleri Türkçeden ziyade İngilizcesini geliştirmek için izlemektedirler. Mesela 20 yaşındaki Türkmen Puhu Tv'ye girip İngilizcesini geliştiriyor. Böyle platformlara daha fazla içerik sunulması yararlı olacaktır.

- 1- Televizyonun ve dijital medyanın dil öğreniminde Türkmenlerin 4 temel dil becerisinde ve Türkçe öğreniminde olumlu etkisini görüyoruz. Fakat anlama ve yazma da fazla etkisini göremiyoruz. Bu iki yolu nasıl telafi edilmelidir?
- 2- Gündeme getirmemiz gereken konulardan biri İngilizce filmlere Türkçe alt yazı ile Türkçe konuşma dilini de geliştirilmesinin denenmesidir.

- 3- Türkçenin iki dilli Türkmenler için yabancı bir dil olduğunu farz edersek, dil öğrenimini kolaylaştıracak dil kurslarının ve şümul okullarında Türkçe ders saatlerinin fazla olması gerekmektedir.
- 4- Günümüzde yabancı dil bilme gereksinimi artış göstermektedir. Irak Türkmenleri için de Türkçe başta olmak üzere yeni dil kursları açılmalıdır.
- 5- Ülkenin ana dilinin Arapça olmasından dolayı okullarda Arapça eğitiminin daha baskın olması, Türk diline olan ilgiyi azaltmaya yol açmaktadır. Ancak, Türkmenlerin atama probleminin çözülmesi halinde, Türkmen okullarının açılmasında artış sağlanabilir. Bu da Türkçenin Irak'ın bütün illerine yayılmasını ve esas ders olarak kabul edilmesini sağlayabilir.
- 6- Dijital platform ve telefon hayatımızın bir parçası olmuş durumdadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde daha fazla dil öğretimi içerikli dizi ve filmler arttırılmalıdır.
- 7- Okullardaki ders kitaplarının yetersiz olması nedeniyle bunun için Türkiye'den ders kitapları tahsis edilmelidir.
- 8- Çince çok lehçeli bir dil olduğu için Çince dizi ve filmler de bile alt yazıları vardır. Yabancılar için Türkçe programların altında Türkçe alt yazılar eklenebilir.
- 9- Dil öğretim içerikli programların tekrarları olmalıdır. TRT Avaz gibi kanallar dil öğreniminde daha fazla katkı sağlayabilirler.
- 10- Türkçe eğitime katkı olarak Türkiye'den rehber öğretmenler Irak'ta bulunabilir. Bu öğretmenler ders içeriğinden ziyade öğrencilere nasıl yaklaşılması gerektiği, eğitimin nasıl verileceğine ilişkin öğretmenlere danışmanlık yapabilir. Çünkü Türkmen öğretmenler pedagojik eğitim almadıkları ve alanlarında kendilerini geliştirecek imkan bulunmadığı için öğrencilerle iletişim kurma konusunda yetkin değillerdir. Rehber öğretmenlerin Türkçe eğitimin görüldüğü her ilde özellikle Kerkük, Erbil ve Musul da bulunması gerekli ve yeterli olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y.:2008 **Türk Eğitim Tarihi**, İstanbul: Pegem A. Yayıncılık.
- Al-Hirmizi, A.: 2005 **The Türkmén Reality in Iraq**, İstanbul: A Publication of Kerkük Vakfı.
- Alhurmuzi, A.:2017 **Irak Türkmén Türkçesindeki Atasözlerinin Türkiye, Azerbaycan ve Türkmén Türkçelerindeki Atasözleriyle Karşılaştırması**, Bartın: Bartın Üniv. Sosyal Bilimler Enst.
- Anwar, İ.: 2012 Irak'ta Türkçe Dünyü ve Bugünü, **Kardeşlik Dergisi**, 14(53), 22-26.
- Baker, C.: 2001 The Development of Bilingualism, Foundations of Bilingual Education and Bilingualism, **Clevedon: GBR: Multilingual Matters Ltd.**
- Bayatlı, H. K.:1996 **Irak Türkmén Türkçesi**, Ankara: TDK.
- Bialystok, E.:2010 Global–Local And Trail-Making Tasks By Monolingual And Bilingual Children: Beyond Inhibition, **Developmental Psychology**, 46(1), 93- 105.
- Bican, G.: 2017 İki Dilliliğin Tanımlanması: Kurumsal Tartışmalar ve Güncel Dilbilimsel Yaklaşımlar, **Ana Dili Dergisi**, 5(2), 353 - 366.
- Bican, G.: 2019 Dil Öğretiminde Çok Dilli Bakış Açısı, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 52(3), 943 - 966.
- Budancamanak, Ö.:2017 **Yabancı Dil Olarak Fransızca Öğretiminde Bilgisayar Teknolojisi Kullanımı**, Erzurum: Atatürk Üniv.
- Cengiz, K.: 2006 **Dil-Kültür İlişkisi Açısından Hatay'da İki Dillilik**, Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cibaroğulları, F.: 2007 **Edebi Metinlerin Yabancı Dil Fransızcanın Öğretiminde Kullanımı**, Adana: Çukurova Üniv.
- Çağatay, N.: 1993 **İslam Tarihi**, Ankara: TTK.

- Çelebi, A.,
&
Yardım, A.: 1983 **İslam'da Eğitim Öğretim Tarihi**, İstanbul: Yerel İdarecilik Yayınevi.
- Dmoral, İ.: 2014 **Tarihsel Süreç İçerisinde Irak'ta Türkçe Eğitimi ve Öğretimi (1918-2014)**, Ankara: Gazi Üniv.
- Erdem, İ.: 2019 Yabancılar Türkçe Öğretimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi, **Turkish Studies**.
- Göçer, A.: 2014 **Süreç ve Sonuç Değerlendirme Yöntem ve Araçlarıyla Türkçe Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme**, Ankara: Pegem Akademi.
- Güllülü, M.,
&
Çetinoğlu, G.: 2017 Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğreniminde ve Öğretiminde Sosyal Medyanın Özellikle Facebook'un Yeri, **Turkish Studies**, 12(34), 205-238.
- Hacıeminoğlu, N.: 2011 **Türkçenin Karanlık Günleri**, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.
- Hengirmen, M.: 2006 **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi**, Engin Yayınevi.
- Hürmüzlü, H.: 2013 Eğitimcilerin Türkmen Davasındaki Rolü, **Kardeşlik Dergisi**.
- Kasapoğlu, H.: 2008 **Türkmen Okulları**, Kerkük: Bir Ocak Türkmen Kültür Merkezi Yayınları.
- Kelağa, A.: 2005 **Yunanistan'da (Batı Trakya'da) İkidilli Eğitim Veren Azınlık Okullarında Türkçe ve Yunanca Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi**, Ankara: Ankara Üniv. SBE Yayımlanmamış YL Tezi.
- Kerkük, İ.: 2013 ABD'nin Irak'ta Türkmenleri Dışlayan Politikası Adaletsiz ve Yanlıştır, **Kardaşlık Dergisi**.
- Kerküklü, A.: 2000 **Irak Eğitim Sistemi. Bağdat: Dar El-Şuun El-Sekafiye Yayınevi. Küzeci, Ş. (2009). Irak Basın Tarihi**, Ankara: Yeniden Grup Matbaacılık.

- Lindfors, J. W.: 1999
Children's language and learning. Boston: Allyn and Bacon. Merkezi, S. H.:2010 **Çok dillilik 7'den 70'e Yararlı**.
<https://haber.sol.org.tr/bilimteknoloji/cokdillilik-7den-70e-yararli-haberi-35054>
adresinden alındı
- Özdemir, E. A.: 2006
Türkiye'de İngilizce Öğreniminin Yaygınlaşmasının Nedenleri. **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2(1).
- Özkan, N.: 2009
Irak Türk Edebî Dilinin Tarihî Gelişimi. **Turkish Studies**, 4(8), 89-107.
- Ramazan Kılıçarslan, A. Y.: 2014
Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Sosyal Medya Kullanımında Yaptıkları Yazma Hataları. **Turkish Studies**, 9(3), 863- 877.
- Saatçi, S.: 1996
İstanbul Araştırma Merkezi, Tarihi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı, İstanbul: TAV.
- Saatçi, S.: 2020
Irak Türkmenleri İçin, İstanbul: Kerkük Vakfı.
- Subaşı, M. & Okumuş, K.: 2017
Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 21(2): 419-426.
- Sucu, M.: 2019
Kitle İletişim Araçlarından Televizyonun Türkçe Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü YL Tezi.
- Terzibaşı, A. :2005
Kerkük Matbuat Tarihi, İstanbul: Yayıncılık Matbaacılık.
- Terzioğlu, N.: 2018
Esin, yıl 20, sayı 78, Nisan-Haziran 2018, s. 36-37.
- Gürses, R.: 2014
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Bilgi Şöleni: Teknoloji Tabanlı Öğretim, içinde Ankara: TDK.
- Yağmur, K.: 2002
Anadili öğretimine neden sahip çıkmalıyız? (Why should we support mother tongue education?)
<https://www.anafilya.org/go.php?go=7d22080120108>
adresinden alındı

Yıldırım, A.,
& Şimşek, H.: 2018

Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yay.

Yıldız, C.: 2008

Almanya’da Anadil Olarak Türkçe Öğretimi ve Alman Okullarındaki Türk Çocuklarına Yönelik Eğitim Uygulamaları, **Marmara Üniversitesi Dergisi**.

Yılmaz, M. Y.: 2014

İki Dillilik Olgusu ve Almanya'daki Türklerin İki Dilli Eğitim Sorunu, **Turkish Studies**, 9(3), 1641-1651.

Yin, R.: 1984

Case study resarch: design and methods. (3. Basım), **California: Sage Publications**.

Zabit, Ş. S.: 1963

Kerkük’te İctimai Hayat, Bağdat: Zaman Basımevi.

Zabit, Ş. S.: 1964

Mekanet-ül Kerkük El-Takafiye, Bağdat: Zaman Basımevi.

Zeynel, M. H.: 2011

Tarihi Süreç İçerisinde Irak Eğitim Sisteminin Yönetsel Açidan İncelenmesi, Ankara: Gazi Üniv. Yayımlanmamış YL Tezi.

Ziyai, M.: 2010

Türkmen Eğitim Raporu, **Kerkük**.

EKLER

Anket

Bu anket, iki dilli (Türkçe-Arapça) olan Irak Türkmenlerinin Türkiye Türkçesi öğrenme aşamasında Türkiye'deki Türkçe yayın yapan televizyon kanalları izlemenin ne derece etkisi olduğunu bilgi edinmek için hazırlanmıştır. Ayrıca, anketin genel anlamda da teknolojinin bir parçası olan televizyonun Irak Türkmenleri üzerine etkileri ve anadillerine çok yakın sayılan Türkiye Türkçesi öğrenirken hangi yönden zorlandıklarını tespit etmeyi amaçlamaktadır.

* Gerekli

Cinsiyetiniz? *

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek

Öğrenim durumunuz? *

- ☐ Ön lisans
- ☐ Üniversite
- ☐ Yüksek Lisans
- ☐ Doktora

Yaşınız? *

- ☐ 20 yaşın altında
- ☐ 20-25 arası
- ☐ 25-30 arası
- ☐ 30 yaş ve üstü

Ne zamandan beri Türkçe biliyorsunuz? *

- ☐ 0-6 ay
- ☐ 6ay- 1 yıl
- ☐ 1-2 yıl
- ☐ 2 yıldan fazla

Ne zamandan Türkçe kanalları izliyorsunuz? *

- ☐ 6 ay- 1 yıl
- ☐ 1-3 yıl
- ☐ 3-5 yıl
- ☐ 5 yıldan fazla

Günümüzde yabancı bir dil bilmek öğrenmek gerekli mi? *

.....

Sizce Türkiye Türkçesi yabancı bir dil mi? *

.....

Türkçe öğrenmek için özel dil kurslara gittiniz mi? *

.....

Türkçeyi kavramakta zorluk çekiyor musunuz? *

.....

Türkçeyi nerde ve ne zaman öğrenmeye başladınız?

*

.....

Sizce televizyonun insanlara en önemli katkısı nedir? *

2003 Saddam döneminden sonra Türkçe yayın yapan kanalların izlenme oranında artış sağlandı mı? *

Gün içerisinde yaklaşık kaç saat Türkçe yayın yapan televizyon kanallarını izliyorsunuz? *

Türkçe konuşma yazma ve televizyonda konuşulanı
anlama konusunda kendinizi yeterli buluyor
musunuz? *

Televizyon programlarını izlediğinizde yerel
lehçeleri ayırt edebiliyor musunuz? *

Dijital platformda yayın yapan kanalları (Puhu TV,
Blu TV, Netflix) izliyor musunuz? Cevabınız evetse
neden? *

Dijital platformda yayın yapan kanallarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenimine katkısı var mı? *

Televizyon programlarının izleyicilere konuşma, dinleme ve yazma becerisi kazanımlarını geliştirdiğini düşünüyor musunuz? *

İzlediğiniz televizyon programlarından sonra Türkçe öğrenmeye ilginiz arttı mı? *

